

1934 MÁJUS

ERDÉSZETI LAPOK

LXXIII. ÉVF.

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

KÖZLÖNYE

5. FÜZET

KIADJA: AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

Felelős szerkesztő
BIRÓ ZOLTÁN

Megjelenik minden hó 15-én.

Előfizetési díj 1934. évre 24 P, erdészeti altiszteknek 12 P.

Az Országos Erdészeti Egyesület tagjai a tagjárulékok fejében kapják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapesten, Lipótváros, Alkotmány-utca 6. sz. II. emelet

A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közölhetnek.

(Telefon: 237—22.)

Krónika

1. Az egység felé.

A választmányi ülésen az utolsó évek ellenzékének egyik vezetője pendítette meg azt a húrt, aminek — őszintén megvallva — eddig is a vezető tenort kellett volna vinnie az Egyesület életében.

Örömmel állapítjuk meg, hogy a többség teljes egyetértéssel szívesen fogadta a nyújtott békejobbot s így minden kilátás megvan, hogy az Egyesület, mint az erdőgazdaság egyetlen országos érdekképviselője, ismét tömör egységben foglal állást a kitűzött célok elérése érdekében.

Előre is megjósolhatjuk, hogy itt is be fog válni a mondás: „az egységben az erő” és már előre el merjük könyvelni a sikert az együttes akciók számottevő részére.

Nem rekrimináció a célunk akkor, amikor az ellenzék szerepének kérdésén ezen a helyen szóvátesszük, de az, hogy a jövőben a véleménykülönbségeket azok közé a keretek közé tudjuk szorítani, amely keretek mellett azok a köznek nem ártanak.

Az Egyesület egész multja a legfényesebb tanúság arra, milyen szükség van az agilis, mozgékony, harcrakész ellenzékre.

Ellenzék nélkül vita és vita nélkül igazi élet az Egyesület

kebelén belül alig van, mert hiszen az örökös jóváhagyás, egyszerű tudomásulvétel tömege lassanként az érdeklődés teljes el lanyhulásához vezet.

Bármilyen heves legyen is a vita, bármilyen éles a nézeteltérés, mindaddig, amíg egyéni momentumok nem játszanak bele, csak hasznára van az ügynek is, mert hiszen a viták tüze az a kohó, amelyből megedzve, megtisztulva kerül ki az az álláspont, amelyet a miénkhez hasonló társadalmi érdekképviselőnek elfogadnia és képviselnie kell.

Azt azonban a multak tanulságaiból is megtanulhattuk, hogy eredményeket elérni, maguknak befolyást, súlyt biztosítani csak azok a szervezetek tudtak, amelyek bármilyen kemény, sokszor személyi harcok dúltak is kebelükben, az elfogadott többségi határozatot tömör egész gyanánt képviselték kifelé és hajtották keresztül.

Meg tudjuk érteni a többségi álláspontot, amely a Fagazdasági Tanácsba tisztán a maga embereit küldötte ki akkor, amikor egy új szerv, új intézmény létesítéséről volt szó és pedig olyan intézményről, amelynek létrehozását a kisebbség kezdettől fogva a legélesebben ellenezte és minden eszközzel meggátolni törekedett.

Az erdőgazdasági érdekképviselő túlsúlya a Tanácsban és szerveiben egyetlen szavazattöbbséggel volt csak biztosítható a többi érdekeltségek képviselőivel szemben, akiknek nagyrésze kifejezett ellenszenvvel fogadta a tervezetést.

Feltétlenül szükség volt tehát arra, hogy az erdőgazdasági érdekképviselő tömör egységként álljon a többiek képviselőivel szemben.

Ezt pedig attól az ellenzéktől, amelyik még az utolsó pillanatban is *az egyesületen kívül állókra támaszkodva* iparkodott a többség állásfoglalását megdönteni, a többség nem remélhette.

A helyzet ma egészen más.

Az Egyesület legutolsó ülésén a többség egyhangúan és örömmel fogadta el az ellenzék által nyújtott békejobbot és azonnal honorálni kívánta az ellenzéknek azt az óhaját, hogy a Fagazdasági Tanácsban és annak szerveiben megfelelő képviselőhöz jusson.

Mindnyájan tudjuk, hogy az erdőgazdasági érdekeltség

többsége ezekben a szervezetekben csak az elnök személyén keresztül és csak egy szótöbbséggel van biztosítva.

Ennek dacára meggyőződésünk az, hogy az egységes állásfoglalás az ellenzék közreműködésével is teljes lesz, mert hiszen a végleges cél — az erdőgazdaság rentabilitásának biztosítása — többségnek és ellenzéknek egyaránt életbevágó érdeke.

Maga az igazgató-választmány többsége akárhányszor adta tanujelét annak, hogy egy-egy indítvány elbírálásánál nem azt nézi, kinek a részéről jött az indítvány, hanem csupán azt, összeegyeztethető-e az indítvány az erdőgazdaság általános érdekével és az Egyesület kívánalmaival és alapszabályaival.

Egy körülményre azonban szükségesnek tartjuk ez alkalommal még egyszer rámutatni.

Nem lehet helyeselni azt az eljárást, ha valaki egyoldalú információk alapján írásbeli kijelentéseket eszközöl ki a tagoktól és az Egyesületen kívül állóktól és ezzel, mint kívülről jövő nyomással kívánja az alapszabály szerint intézkedésre jogosult szervek, így elsősorban az igazgató-választmány elhatározását befolyásolni.

A tagoknak ilyenféle megnyilatkozását el tudnók komolyan fogadni akkor, ha mindegyiknek módjában lett volna legáltalább tájékozódni az ellenkező állásfoglalás indokairól.

A nem tagok véleménynyilvánítása még ennek az előfeltételnek a megléte esetén sem befolyásolhatja az Egyesület elhatározását.

A legújabb időkig nem is volt szokásos az ilyen eljárás az Egyesület életében.

Úgy véljük maga az a körülmény, hogy az Egyesület igazgató-választmánya nemcsak a közelmúltban, de régebben is sok ellenzéki részről jövő indítványt tett magáévá, bőségesen eleget adva annak az igazolására, hogy az ilyen hivatkozásra nincs is szükség.

Ér még egy gyakorlati érvet kell felhoznunk.

Mindenki, aki közügyek tárgyalásával foglalkozik, igen jól tudja azt, hogy túlságosan népes ülések fontos dolgok higgadt tárgyalására csak igen-igen ritka esetben alkalmasak.

Az ilyen ülések rendszerint túlfűtött hangulata a legtöbb esetben megnehezíti a higgadt tárgyalást, sőt maga a kialakult

határozat is, akárhányszor, nem a többségi véleményt tünteti fel.

Csak valamennyire megszervezett összetartó kisebbség a tárgyalások elnyújtásával el tudja a határozathozatalt is nyújtani olyan mértékig, hogy a döntésnél ő kerül ki többség gyanánt.

Magunk is szükségesnek tartjuk mennél népesebb testületnek a megnyilatkozását olyan esetben, amikor valamely kormányzati intézkedés egyhangú, vagy majdnem egyhangú meggyőződés szerint ellentétes az erdőgazdaság általános érdekeivel.

Ilyenkor szükség van a tömegekre azért, hogy az egyértelmű állásfoglalásnak nagyobb nyomatékot adjon; de az ilyen esetekben legtöbbször vita nélkül való határozathozatalról van szó.

Ezek az esetek tényleg nagyon ritkák is.

Meggyőződésünk azonban az, hogyha a mindenkori kisebbség is latbaveti a maga teljes erejét a többségi határozatok érvényrejuttatása érdekében s akkor, amikor a határozatból kifolyólag valamilyen intézkedés megszületik, minden törekvészt az intézkedés tökéletesítésének szándéka irányítja: akkor kifelé az Egyesület állásfoglalása nemcsak egységes, de a legtöbb esetben eredményes is lesz.

Kétségtelen, hogy erős fegyelmezettségre van szükség, de másrésztől szükségünk van arra is, hogy az esetleg kiküldendő bizottságok, vagy egyéb szervek működésében is megbízzék a tagok zöme.

Hiszen nagyon jól tudjuk, hogy minden olyan kérdés, amely a mi érdekeinket érinti, egyik vagy másik egyéb érdekeltségre nézve sem közömbös.

Éppen így tudjuk, hogy a kormányintézkedések 99%-a az érdekeltek kölcsönös, kompromisszum jellegű megállapodásának az eredménye.

Nem szabad tehát az elnökségnek, vagy a kiküldött bizottságnak túlságosan kötött menetlevelet adni, mert máskülönben az ilyen tárgyalások nem vezethetnek eredményre, az Egyesület képviselőinek túlzottan merev magatartása következtében meghiusult tárgyalások pedig nem emelik az Egyesület súlyát és befolyását.

Kétségtelenül nehéz és felelősségteljes a megbízatás vállalása az ilyen tárgyalásoknál. Ne nehezítsük tehát ezt meg még

jobban azzal, hogy olyan esetekben, amikor nincs minden körülmények között betartandó elvi állásfoglalásról szó, túlságosan megkössük a kiküldöttek kezét, s ezáltal a békés megállapodást tegyük lehetetlenné.

Higyük el a kiküldöttről mindig, hogy az álláspont 100%-os érvényesítése érdekében mindent elkövetett s attól csak azért volt kénytelen eltérni, hogy kisebb áldozatért a nagy érdeket oda ne dobja.

Úgy érezzük, hogy ma már teljesen rajta vagyunk ezen az úton.

2. Egy jubileum.

Mai lapszámunkban hozzuk Modrovich Ferenc főiskolai tanár cikkét az erdőmérnöki főiskola életbeléptetésének 125-ik évfordulójáról.

Szívünk egész melegével köszöntjük ezen a helyen is az ősi alma mátert, amelynek sorsa és fejlődése nemcsak elválaszthatatlanul összefűződött a magyar erdőgazdaság sorsával és fejlődésével, de úgyszólván minden időben hú képét is adta annak.

Ma, amikor megcsónkított határainkon belül százával kínlódnak fiatal végzetteink s az idősebbek közül is akárhány hányódik kétségbeesve a lét és nemlét között, ugyanazzal a hálával, ugyanazzal a szeretettel köszöntjük az ősi főiskolát, mint abban az időben, amikor a kikerülő fiatal generáció csak szűken fedezte Nagy-Magyarország e nemű szükségletét.

Bizakodó hittel nézünk a főiskola jövődjére elé abban a tudatban, hogy a közelben eljövendő új erdőtörvény bőséges munkaalkalmat fog szolgáltatni a kikerülő fiatal generációnak addig, amíg a Trianon által állított jerikói falak lerombolása lehetővé teszi igazán végleges elhelyezkedésüket.

3. A kereskedelem hivatása.

Minden közgazdasági szakkönyv megegyezik abban, hogy a kereskedelem hivatása a távoli vidékek fogyasztóit felkeresni és ellátni olyan szükségleti cikkekkel, amelyeket azok közvetlenül megszerezni nem tudnak.

Mindenkor hangoztattuk, hogy erdőink egyenetlen eloszlása

mellett a magyar faforgalom helyes lebonyolításánál különösen fontos szerep vár, a magyar fakereskedelemre.

A ma éles gazdasági harcában nem egyszer kerültek azonban érdekeink látszólag egymással szembe.

Ha van kérdés, ahol a termelő és kereskedő között állandó, határozott és éles ellentét van, úgy ez az ár kérdése.

Mert míg a termelő lehetőleg drágán iparkodik a maga termelvényét eladni, hogy ezáltal tiszta jövedelmét fokozza és megélhetését könnyebbé tegye, a kereskedő lehetőleg olcsón kíván vásárolni, részben azért, hogy olcsóbb árakkal a versenyt jobban győzhesse, főképp azonban azért, hogy a kialakult piaci-árak mellett a maga részére minél busásabb jövedelmet tudjon biztosítani.

Az ár-kérdés terén, tehát minden üzletkötésnél termelő és kereskedő ellenfelek gyanánt jelentkeznek.

Addig, amíg a termelés és fogyasztás normális egyensúlya és a nyugodt gazdasági viszonyok a termelés biztonságát nem veszélyeztetik, amíg a kereskedelem helyzetét megnehezült hitelviszonyok és féktelen verseny nem teszik súlyossá, a szabadforgalom mindig lehetővé tette azt, hogy mindkét fél meg tudja tartani azt a pozícióját, amelyik mellett a maga számadásait tisztességgel megtalálhatja.

Az utolsó esztendőekben a magyar tűzifapiacra ez a békés egyensúly a legteljesebb mértékben felborult.

Nem azért, mintha a termelés és fogyasztás egyensúlya bomlott volna meg, mert hiszen teljes szükségletünket még ezekben az években sem tudtuk belföldön előállítani.

Nem azért, mintha szükségleteink apadtak volna a termelt készletek mennyisége alá.

Az egyensúly felborulásában két ok játszott igen jelentős szerepet. Az egyik a hitelviszonyok leromlása volt, amelyik a pénzhez való hozzájutást a termelőre nézve úgyszólván teljesen lehetetlenné tette, a másik a féktelen verseny, amelyik minden józan számítást félrelökve, iparkodott egymás vevőközönségét elhódítani.

Nekünk ez ellen a harc ellen nem lett volna kifogásunk, ha a megszorult erdőbirtokososztály helyzetét, a pénzhez mégis könnyebben hozzájutó kereskedőosztály nem használta volna fel arra, hogy a köztük dülő féktelen versenyből keletkezett árrom-

bolás minden következményét a termelő és birtokososztályra hárítsa át.

Ismertünk olyan kötlevelet, amelyben a birtokos több-száz vagonos tűzifakészletét a bükkhasábnál budapesti paritásban a 170 pengőt alig meghaladó, a tölgy és csernél pedig a 150 pengőt is alig elérő eladási árért kötötte le csupán azért, mert a várható feladó-állomási ár 25—30%-ának megfelelő előleghez máskép hozzájutni nem tudott.

A tő-ár 10 ezer kg. bükkhasábnál a 35—38, ugyanannyi cser- és tölgyhasábnál pedig 22—24 pengőt is alig ért el.

Most feltesszük a kérdést, lehet-e ilyen egységárak mellett adót fizetni, kezelő és őrző személyzetet tartani? A birtokos megélhetéséről nem is beszélünk!

Mindenkinek meg kell érteni, ha az erdőgazdaság az ilyen mértékű árrombolás ellen védekezni akart és védekezni akar ma is.

Ez teremtette meg a Faforgalmi Rt.-al létesült megállapodást.

De még ennél a megállapodásnál sem kívánták sem az erdőgazdaság érdekképviselője, sem a Faforgalmi Rt. alapítói a kereskedelmet létében megtámadni. Sőt mivel a kereskedelem a maga részére vindikálta azt, hogy a fogyasztók szükségletét majdnem 100%-ig elláthassa, mind a ketten szívesen járultak hozzá azokhoz a korlátozásokhoz, amelyeket a kereskedelem a maga védelme érdekében életbeléptetni kért.

Az utolsó hetek eseményei arról látszanak tanubizonyságot tenni, hogy ezeket a védőintézkedéseket a kereskedelem jelenlétekeny része egészen más célra kívánja felhasználni.

A tárgyalások során igen erősen kidomborították a nagykereskedelem védelmének szükségességét, s ezért a vonatkozó rendelkezés 25—50, illetőleg 100 normál vagonban állapította meg azt a minimális mennyiséget, amelyet a különböző lakosságú helyeken a Faforgalmi Rt. egy-tételben eladhat.

A már kiadott szállítási igazolványok leszámításával a múltévi fatermelésből (1932—33.) mintegy 16—18 ezer normál kocsirakományunk van még, s ennek dacára egyes vidékeken már arról kezdenek panaszkodni, hogy a felmerülő szükségletek

ellátásánál nehézségek merülnek fel, s az indok állandóan az, hogy: „nincs szállítási-igazolvány”.

Maga a kereskedelem igen jól tudja, hogy az egyéb szállítások céljaira kiadható igazolványok száma abszolút függvénye a Faforgalmi Rt. részére kiadható szállítási igazolványoknak.

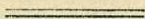
Éppen úgy tudja, hogy a rendelkezésre álló készletek körülbelül $\frac{1}{3}$ része a Faforgalmi kezén van és az előbb mondott helyzet következtében a Faforgalmi bármikor tud ugyan szállítani, de a közvetlen fogyasztónak, vagy a kisebb kereskedőnek még ajánlatot sem tehet.

A helyzet természetes következménye az volna, ha a kereskedelem, amely a rendeletbe belevette a Faforgalminak velük szemben fennálló eladási kötelezettségét, az adott helyzetben, amikor kereslet tényleg van, élne ezzel a jogával és vásárolna a Faforgalminál, nem pedig azzal kívánná az egész intézkedést szárazra tenni, hogy megtagadja a fogyasztók ellátását az igazolványok hiányára való hivatkozással.

A magunk részéről ezt az eljárást bizonyos aggodalommal nézzük, de éppen a kereskedelem szempontjából.

Nyiltan megmondjuk, hogy ez az eljárás nem helyes, nem észszerű, mert arra fogja a termelőérdekeltséget kényszeríteni, hogy a kereskedelem érdekében felállított korlátozások törlését javasolja a kormányszatnak.

Mert azt mégsem lehet szó nélkül eltűrni, hogy amikor a rendelet nemcsak védett helyzetet teremt a kereskedelem érdekében, de erős kötelezettségeket is ró a termelőt védő vállalkozásra ugyanabból a célból, akkor a kereskedelem ezt a helyzetet arra használja fel, hogy a termelés önvédelmi törekvéseit zátonyra juttassa.

Egy csendes évforduló

A magyar erdészeti felsőoktatás 125 éves

A mai élet kenyérért és érvényesülésért való lázas tülekedése, a jogos, vagy annak tartott, de legalább jogosaknak hirdett érdekek harcai, a ránk nehezedő és megcsonkítottságunk folytán talán soha oly súlyosnak nem érzett általános és gazdasági viszonyok étet-halálharcainak éles küzdelmei közepette álljunk meg egy pillanatra, feledjük napi gondjainkat és szenteljünk néhány percet a régi időkre való visszaemlékezésnek, hogy meglássuk az akkori, de erős akarattal és kitartással leküzdött nehézségeket, megnyugvást és megerősítést találjunk a sívár jelen és a várva-várt jobb jövőért való küzdelmeinkre.

Szálljunk vissza gondolatainkban 125 évvel, járjunk újra a magyar erdészettel és erdészeti felsőoktatással oly szorosán összeforrott és ezért felejthetetlen Selmechánya hepe-hupás zeg-zúgos utcáin és szívjuk be a környező hegyeket borító fenyvesek tiszta erős levegőjét.

1809. évi február hó 12-öt írjuk. Ünnepre készül az ősi város s annak büszkesége, az Európahírű bányászati akadémia. A király születése napja van, de az ünnep nem ennek az alkalomnak szól, hanem az erdészeti felsőoktatás születése napjának. Dél-előtt tíz órakor összegyűl a főbányagrófság tisztikara, az akadémia tanárai és az ifjúság, hogy I. Ferenc királynak 1807 decemberében kelt legmagasabb elhatározásával cs. kir. bányatanácsossá és akadémiai tanárrá kinevezett és az akkor felállított erdészeti tanszék és erdészeti tanintézet vezetésével megbízott Wilkens Henrik Dávidnak, a filozófia és az orvostudományok doktorának ünnepélyes székfoglaló előadását meghallgassa. Idegenből jött hazánkba ez a lelkes szakférfiú, aki törhetetlen akarattal le tudta küzdeni a kezdet nagy nehézségeit. Idegen nyelven hirdette ugyan először hazánkban tudományos alapon az erdészeti diszciplinákat, de 24 évi hervadatlan érdemekben dús működése alatt megszerette hazánkat és a magyarokat, aki a hazai

erdészeti felsőoktatás megindításával és fejlesztésével minden magyart örök hála kötelezett.¹⁾ ²⁾

Üttörő nehéz munkáját kidombortíja az a tény, hogy az erdészeti tanszék és tanintézet alapításakor még külföldi példa sem állott előtte az erdészeti tudományoknak akadémiai jellegű oktatására. Ausztriában ugyan már 1805 óta működött Purkersdorfban egy ú. n. Meisterschule, amely azonban csak helyi jelentőségű gyakorlati szakiskola volt, a belőle kisarkadt és 1868-ban akadémiai rangra emelt máriabrunni erdészeti tanintézet csak 1813-ban nyílt meg.³ Németországban 1770-től 1806. évig fennállott Berlinben az első erdészeti akadémia, de ez nem volt tulajdonképpen tanintézet, hanem csak keret, amelyben egyes szakemberek szabadon választott előadásokat tartottak az erdészet köréből. Ugyancsak Berlinben nyílt meg 1821-ben a porosz kir. erdészeti akadémia, amely később 1830-ban áthelyeztetett Eberswaldera;⁴ a tharandti szász erdészeti akadémia alapítási éve 1811, illetve 1816;⁵ a freiburgi, giesseni, valamint a müncheni egyetem ugyan szintén képez ki erdészszakembereket részben a matematika-természettudományi, részben a gazdaságtudományi vagy államtudományi karokon, de ezekre nézve nem sikerült kikutatnom a rendszeres erdészeti szakképzés kezdetét. A francia erdészeti főiskola, az „Ecole National des eaux et forêts” Nancyban 1824-ben nyílt meg.^{5*}

Hazánkban Mária Terézia királynő 1770-ben a selmeci bányászati tanintézetnek akadémia-rangra való emelésével egyidejűleg kiadott szervezeti szabályzatban meghagyta ugyan, hogy az erdőművelés tanítására a bányaműveléstan keretében gondos figyelem fordíttassék, de csak amennyiben ez a tudomány a bányaműveléshez feltétlenül szükséges.⁶ Ez tehát nem jelentette még az

¹ Az utókor feledékenységét mutatja, hogy a két nagy magyar lekszikon, a Pallas és a Révai Lekszikon nem is emlíkszik meg nevééről.

² Mily magas színvonalon tartotta előadásait Wilkens, arról legjobban tanuskodnak az előadásairól kéziratban fennmaradt jegyzetei. (Egyik példánya Rónai György erdőtanácsos úr birtokában van.)

³ Jahrbuch der k. k. Forstakademie in Mariabrunn, 1870.

⁴ Festschrift zur Hundert-Jahr-Feier der Forstlichen Hochschule Eberswalde, 1830—1930. H. Hilf und J. Schubert. Düsseldorf. 1930.

⁵ Minerva, Jahrbuch der gelehrten Welt. Leipzig, 1928.

^{5*} Minerva. Jahrbuch der gelehrten Welt. Leipzig, 1928.

⁶ Vadas Jenő: A selmecbányai m. kir. erdőakadémia története és ismertetője. Budapest, 1896.

erdészeti tudományoknak önálló művelését, sem pedig az erdészeti szakképzés megindulását. Éppen így csak az erdőgazdaság nemzetgazdaságtani fontossága felismerésének ébredését kell látunk abban, hogy egyrészt a szempci Collegium Oeconomicum (fennállott 1763—1776., amikor leégett és Tatára helyeztetett át), piarista tanárai a mezőgazdaságtan keretén belül megemlékeztek az erdészetről is. A budai egyetemen Mitterpacher Lajos apát, az általános természetrajz és gazdaságtan rendes tanára és az 1782-ben az egyetem mellett felállított Institutum Geometro-hydrotechnicum előadó tanára, 1777-től 1814-ig a gazdaságtan keretén belül „az erdő-, mező-, szőlőgazdaságon kívül a kenderés lentermelés, a bor- és ecet- és szeszgyártást, selyemgyártást és a mezőgazdasági technológiát adta elő.”

Ugyancsak nyomát találjuk annak is, hogy 1768-ban a szempci kollégiumnak a geometriában legkiválóbb két növendékét erdészeti tanulmányok folytatására Németországba küldik,⁷ 1806-ban Festetics György gróf a keszthelyi Georgikon keretén belül egy alsó és egy felső erdészeti szakosztályt állít fel, előbbit erdőőrök, utóbbit erdőkezelők kiképzésére, de ez sem mondható főiskolai jellegű intézetnek.⁸

Ezzel szemben a selmeci akadémián szervezett erdészeti tanácsék mellett ugyanakkor erdészeti tanintézet is létesült, amely már lehetővé tette, hogy tisztán erdészeti pályára lépő fiatalemberek is teljes akadémiai jellegű szakképzést nyerhessenek.

Nem akarom most a főiskola elmúlt 125 évének küzdelmes történetét ismertetni, mert azt nagy részletességgel megtalálhatjuk a millénium évéig Vadas Jenő munkájában és rövid összefoglalásban a legújabb időkig Lesenyi Ferenc tollából,⁹ hanem csak a fejlődést jellemző egyes főbb mozzanatokat szeretném vázolni.

Wilkins felterjesztésére 1811-ben melléje előadó erdészeti segédtanárt neveznek ki, majd pedig a szklenói erdő egy részét rábízák tanulmányi erdőként, majd megengedik neki, hogy egy kéregtöröt, utóbb fűrészmalmost építsen. Kisiblyén 1838-ban létesül az első botanikus kert és ugyanabban az évben a Fortuna

⁷ Zelovich Kornél: A hazai műszaki oktatás története. Budapest, 1922. 13., 30. ill. 32. oldal.

⁸ Révai Nagy Lexszikon.

⁹ Lesenyi Ferenc: Felsőbb erdészeti szakoktatásunkról. Magyar Erdőgazda 1925. évf. 6. és 8. száma.

megvételével jut az erdészeti tanintézet megfelelő elhelyezéshez. 1836-ban az erdészeti tanszékhez csatolt erdészeti tanintézetet bekebelezik a bányászati akadémiába, amely ez időtől kezdve bányászati és erdőakadémia nevet visel.

1846-ban kerül először szóba, hogy az erdészeti osztályt az akkor tervezett műegyetemhez (Industrie-Schule) csatolják. 1848-ban az első felelős magyar minisztérium az egész akadémiának műegyetemmel való egyesítése ügyében kér javaslatot, amelynek további sorsáról nem tudunk. Ez év szeptember hó 1-ével az előadásoknak magyar nyelven való megtartását rendeli el a vallás- és közoktatásügyi minisztérium, mint az akadémiának új főhatósága. A segédtanárrá kinevezett tordai Lázár Jakab ez év decemberében tart először magyar nyelven előadást. 1849-ben az akadémiát bezárják és csak 1850-ben nyílik meg újra, de ismét német nyelvű előadásokkal és régi főhatósága alatt. Ugyancsak ez évben léptetik életbe az államvizsgarendszert; 1861-ben az erdészeti tanfolyamot két évre csökkentik, hogy négy évvel később újból három évre emeljék fel a tanulmányi időt. Ez időben merül fel annak gondolata, hogy országos erdészeti és gazdasági tanintézetet állítsanak fel és pedig a magyar gazdasági egyesület 1864-ben a székhely-kérdésben Rimaszombat mellett foglal állást. Ez a megmozdulás sem járt eredménnyel. Keszthelyen ugyan felállítják 1865-ben a tervezett tanintézetet, amelyben azonban az erdészeti felső oktatás nem nyer helyet, noha egy erdészeti tanszéket fel is állítanak az intézet keretén belül, amelynek első tanára, a főiskola történetében oly jelentős szerepet játszott Wagner Károly volt.

Az alkotmány visszaállítása után Wagner Károly még akadémiai tanári kinevezése előtt javaslatot tesz, hogy az erdészeti szaktanerek számát ötre emeljék fel és pedig két tanári, két előadó segédtanári és egy tanársegédi állás megszervezésével. Wagner Károlyt 1867. év szeptemberében őfelsége kinevezi erdőtanácsossá és akadémiai tanárrá (eddig az erdészeti tanár is bányatanácsosi címet viselt), továbbá segédtanárrá Lázár Jakabot és segédtanárhelyettessé Fekete Lajos, Nickel (Szécsi) Zsigmond és Belházy Jenő erdőgyakornokokat. 1867. év októberében az előadások ismét magyar nyelven kezdődnek meg.

Az első magyar erdészettanárok emlékét szépen megörökítette

Vadas Jenő idézett munkájában. Nagy lelkesedéssel látnak az erdészeti oktatás megreformálásához, valamint elévülhetetlen érdemeket szereznek a magyar erdészeti szaknyelv és irodalom megteremtésében. Híresek voltak pénteki összejöveteleik, amelyeken az oktatással és az erdészeti irodalommal kapcsolatos ügyeket vitatják meg és egymás buzgóságából új erőt merítenek nehéz feladatuk megoldásához.

1872-ben az akadémia új szabályzatot nyer; ekkor rendeli el a kormány az erdészeti ágazatnak két szakosztályra való tagozódását és pedig a hároméves erdészeti és a négyéves erdőmérnöki tanfolyam életbeléptetésével. Az új szabályzat egyben az elsőfokú erdészeti és magasabbfokú erdőmérnöki államvizsgát rendszerezíti az akadémián, de ez a rendelkezés soha nem lépett életbe, hanem az államvizsgákat azontúl továbbra is Pesten tartják meg. Ez az új szervezés egyben az erdészeti tanárok számát háromban állapítja meg egy-egy erdőgyakornok tanársegéddel.

Megemlíjtük még, hogy 1874-ben a vallás- és közoktatásügyi miniszter a József-műegyetemen is szervezett erdészeti előadásokat és ezek megtartásával megbízta magántanári minőségben Hoffmann Sándort, aki azonban öt évi működés után megbízatásáról lemond; utána be is szüntették ezeket az előadásokat. Megjegyzésre méltó, hogy az erdészeti egyesület 1874-ben oly értelmű előterjesztést tesz a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez, amelyben a budapesti és a kolozsvári egyetemen egy-egy erdészeti tanszék felállítását szorgalmazta, de ezzel a szakképzés céljaira a selmeci akadémiának a fenntartását is szükségesnek tartotta.

1887-ben újból gyarapodott az erdészeti szaktanszékek száma az akadémián az erdészeti vegytani tanszék felállításával.

A tanszékek szaporodása, a hallgatóság nagy létszáma immár égető szükséggé teszi megfelelő épület emelését, amely 1892. évben az erdészeti tanszékek új palotájának felavatásában eredményhez vezetett. (Az épület 1890-ben épült, de csak utóbb avatták fel ünnepélyesen.)¹⁰

Jelentős haladást jelentett az 1904. évben életbe léptetett új szervezeti szabályzat, amely a tanulmányi időt egyöntetűen négy

¹⁰ Vadas idézett munkájából.

evre emelte fel az általánosan kötelezővé vált erdőmérnöki osztályon. Ugyanakkor az erdészeti szaktanszékek száma hatra emelkedett és az intézet az akkor kifejezőbb m. kir. bányászati és erdészeti főiskola elnevezést kapta meg, amelynek igazgatását az addigi igazgató helyett a tanárok sorából választott rektor látja el. Sajnálatos tényként kell leszögeznünk, hogy a főiskola új szervezeti szabályainak életbeléptetésével egyidejűleg nem kérte a doktorráavatás és magántanári képesítés jogát és ezzel a teljes egyetemi rangú főiskola jellegét. Ennek magyarázatát abban kell keresnünk, hogy abban az időben állandóan napirenden volt a főiskolának Selmezbányáról való elhelyezésének és az egyes szakosztályoknak más felsőoktatási intézményekhez való csatolásának kérdése. A megoldásra számos javaslat került felszínre, amelyek megvalósítását azonban a világháború kitörése, majd az összeomlás tette lehetetlenné.

A főiskolának menekülnie kellett. Új otthont 1919-ben nyert Sopronban, ahol a nyugatmagyarországi felkelő harcok, majd a népszavazás során ifjúságunk törhetetlen hazafiasságáról tett tanuságot.

Nevezetes időpont még a főiskola történetében az 1921. év, amikor a földművelésügyi miniszter a bányamérnöki és erdőmérnöki főiskola erdőmérnöki osztályán bevezeti a szigorlati rendszert¹¹ és ezzel hosszú 71 évi szünet után visszaszállt a főiskolára az erdőmérnöki oklevelek kiadásának joga. 1923. évben a kormány az erdészeti szaktanszékek számát 11-re emelte fel, de ezek közül csak 10 tölthetett be. Sopronban a mindenéből kifosztott főiskola a mindenkori kormányok, a szakkörök támogatása segítségével megkezdte az újjáépítés munkáját, amelynek eredménye legjobban abban tűnik ki, hogy már a szakoktatás és a tudományos kutatás ismét teljes lendülettel megindulhatott.

Ez a munka elismerést nyert legfelsőbb helyen a Kormányzó Úr Ö Főméltóságának 1931. évi december hó 23-án kelt ama elhatározásával, amellyel hosszú évtizedes küzdelem eredményeképpen főiskolánkat felruházta a doktorráavatás és magántanári képesítés jogával.

A főiskola elhelyezése körül szinte már alapítása óta folyó

¹¹ A bánya- és kohómérnöki osztályokra nézve a pénzügyminisztérium egy évvel később szintén bevezeti a szigorlati rendszert.

vita és küzdelem ez évben a törvényhozási tárgyalás alatt álló törvényjavaslattal forduló ponthoz ért. A törvényjavaslat szerint főiskolánk, mint bányakohómérnöki és erdőmérnöki kar — Sopronban való megmaradása mellett — egyesül a József-Műegyetemmel, a tudományegyetemi közgazdaságtudományi karral és az állatorvosi főiskolával, a M. kir. József-Nádor Műszaki- és Gazdaságtudományi Egyetem szervezetében.

A jelen évforduló ünnepélyes megülését — a küszöbön álló átszervezés miatt — nem tartotta időszerűnek főiskolánk tanácsa, de azért büszke tudatában van annak nagy jelentőségének.

A röviden vázolt történeti visszapillantás nehéz küzdelmekről, de szép eredményekről is tesz tanúságot; az elmúlt 125 év felsőfokú erdészeti szakképzésünk letéteményesének nagy életerejét és minden nehézségen keresztül áthatoló izmos felfelétörését szemlélteti. Ez tölt el bizakodással és reménnyel, hogy főiskolánk a jövőben is mindig meg fogja találni a továbbfejlődés lehetőségét, mindenkor meg fogja oldani nehéz feladatát a magyar erdészeti kultúra, tudomány és szakképzés szolgálatában. Adja Isten, úgy legyen!

Modrovich Ferenc.

Az Alföld erdőségeinek fajtáiról, vágás-fordulójáról és berendezéséről, különös tekintettel a homoki viszonylatokra

Irta: Kallivoda Andor.

(Befejező közlemény)

Teljesen megszontosodott szokássá vált az alföldi erdők *vágásfordulójának* 30 évben való megszabása. Legfeljebb egészen kis területű, jelentéktelen erdőknél tesznek kivételt — az ismét teljesen szokásszerű — 20 esztendős vágásfordulóval.

A rendészeti hatóságok fahasználati kérelmek elintézésénél — ritka kivétellel — szintén 30 esztendős vágásforduló feltételezésével szabják meg az évi hozamterületet.

Azok az erdőgazdák, akiknek módjukban volt az Alföld erdőségeit közelebről megismerni, azok jól tudják, hogy a vágásfordulónak az egész birtokra, vagy annak nagyobb kiterjedésű részeire egységesen való megállapítása nagyon hibás és annyira nem állja meg a helyét, hogy azt okszerű gazdaságvezetés mellett be sem lehet tartani.

Az állományok jósága ép olyan változatos, mint az a homok, amely őket táplálja. Vannak olyan részletek, melyek még 30 éves korukban is fejlődésben vannak, viszont vannak olyanok, amelyek 15—20 éves korukban már kezdenek elvéhédht kinézést ölteni. A harmadik nemzedékű sarjak a gyenge minőségű homokon akár akác, akár nyárfajta legyen az, már olyan gyenge növekvésűek, hogy csak rőzsét teremnek és ha kellő időben azt le nem takarítjuk, lassan elszáradnak és veszendőbe mennek.

Tisztán látható tehát, hogy a 30 esztendőben megszabott vágásforduló betű szerint való megtartása sok esetben nagy anyagi áldozatokkal járna. Valamikor a vágásfordulótól való eltérés, vagy egyes hanyatló állományok soronkívül való kihasználásának a kérelme nagyon szövevényes eljárást vont volna maga után. És minthogy az Alföld erdőségeinek hozamszabályozása az

egyenlő évi hozamterületekre volt alapítva, a használati kérelem nagyon valószínű elintézése az lett volna, hogy a soronkívül kihasználható terület tudassék be az illető év hozamterületébe. Egyébként három-négy ilyen soronkívüli használat beillesztése teljesen felforgatta volna a gazdaság hozamszabályozását. Ugyan még most is hallhatók olyan kijelentések, hogy az üzemterv azért van, hogy az meg legyen szigorúan tartva, mert különben az *ellenőrzés* lehetősége kétségessé válik.

A gazdaság érdeke tehát úgy segített magán, hogy ezeknek a pusztuló területeknek a hasznát, a környező állományok gyéritésével kapcsolatosan vette el, a célszerűség és a szükség parancsolta mértékben.

Ez azonban nem célszerű rendszer, mert az évi fatömeghozamok és evvel a jövedelem egyenletességének csak megközelítőleg való egyenletessége sem érhető el, sőt egy kis előrelátás híján — idők folyamán — nagyon kellemetlen körülmények közé juthat a gazdaság.

A hozamoknak terület és fatömeg tekintetbevételével, összetett módon való meghatározása sem egészen célravezető, mert ennek a módszernek az alkalmazásával bekövetkezhetnek olyan esetek, hogy egyik évben a fatömeg nagy kiterjedésű gyengébb területről szedődik össze, míg más esztendőben ugyanaz a fatömeg jó állományok kis területéről telik ki. Ennek az a következménye, hogy egy-egy évben megközelítőleg egyenlő m³ fatömeg kerül ugyan értékesítésre, de az értéke a választékok arányának nagyon elütő volta miatt a jövedelem is nagy eltéréseket mutat.

Ezen kívül még az a hátránya, hogy egyik évben túlnyomóan tűzifa, a másik évben jobbra szerfa áll rendelkezésre, pedig a vevőközönség mindkét igényét évente ki kell elégíteni, mert különben másfelé megy, pedig a vevőnek állandóan való megtartása az értékesítés sikerének sarkalatos tétele.

Az imént felsorolt érzékeny gazdasági hátrányokat igen könnyen meg lehet szüntetni azáltal, ha az erdők területét a termőképesség szerint két, vagy három külön gazdasági osztályba foglalva, más-más vágásforduló alkalmazásával kezeljük. Különösen indokolt ez a gazdasági berendezkedés nagyobb kiterjedésű erdőbirtokokon, ahol a területet amúgy is több gazdasági osztályra kellene a kezelés teendőinek megosztása céljából felosztani.

Legalább két gazdasági osztály képzése már a közepes kiterjedésű birtokon is felette kívánatos, hogy a választék évi hozama valamennyire egyenletes legyen. Egész kiterjedelmű erdőbirtokok az alaki berendezkedés egyszerűsítése céljából egy gazdasági osztály egységes vágásfordulójára is berendezhetők, kis területekről lévén szó, a választékok évenkénti aránylagos mennyisége a vágásoknak részletekben való kitűzése útján is megközelíthető.

Önként értetődik, hogy a legjobb állományok által már elfoglalt területek és a tisztásoknak azok a részei, amelyeken az ősnövények olyan asszoc-ival vannak borítva, melyek jó állományok eredményét jelzik: egy gazdasági osztályt képeznének egy magasabb vágásfordulóval. A közepes állományok és a közepes minőségű tisztások alkotnának egy gazdasági osztályt egy mérsékelt vágásfordulóval. Míg a gyenge talajon álló erdőrészletek és tisztásdarabok volnának összefoglalandók egy rövid vágásfordulóval berendezett gazdasági osztályba.

A vágásfordulók éveinek megszabásáról a későbbiekben kívánok részletesebben megemlékezni és *gyakorlati* oldalról megvilágítani.

*

Már 1922-ben, az Alföld fásítás kezdetén, kívánatosnak jeleztem, hogy azoknak a kartársaknak, akik az Alföld fásításnak az ügyével kívánnak foglalkozni, legalább is azokat a homoki növényeket, amelyeket Kiss Ferencnek 1913. évi fentebb idézett munkája felölel, feltétlenül ismerni kell. Javaslatomnak foganata lett, de végeredményében egy kis útmutató jegyzet helyett egy sokkötetes ismerettárrá nőtte ki magát az a pompás növénygyűjtemény, amelyet az Alföld flórájából dr. Tuzson János professzor tudós kartársunk állított össze.

Most — érzésem szerint —, az Alföld fásítás újabb hajnalán ismét kívánatosnak jelzem, hogy dr. Magyar Pál kartársunk fentebb idézett tanulmányában felsorolt növényekből azokat, amelyeket ő maga feltétlenül szükségesnek tart, még a nyár folyamán igen sok példány gyűjtsék és azokból a hétféle asszociáció szerint csoportosított növénygyűjtemények legyenek mihamarább összeállítva. Az Alföld fásítás érdekében — hitem szerint — újból életre hívandó erdőhivatalok mindenikének kell egy

ilyen kis növénygyűjteményt adni, mert csak az ősnövényzet ismerete alapján fordíthatja eredményesen a köz hasznára azokat a hasznos útmutatásokat, amelyek az idevonatkozó tanulmányban meg vannak adva.

Célszerűnek vélném, ha a magánosok is kaphatnának — illendő és megfelelő ár ellenében — ezekből a növénygyűjteményekből és időszerűnek találnám, ha a hozzáértők mihamarább összeállítanák az előállítási költségek számvetését és ennek alapján meghirdetnék az előfizetést.

A talajt borító ősnövényzet ismerete nélkül az Alföld erdőiben semmi néven nevezendő erdőtelepítési, gazdaságberendezési munka nem végezhető jó eredménnyel, ha csak nem szánja magát és az erdő birtokosának a zsebét a saját kárán való tanulásra.

Az erdőgazdaság nem öncélú ágazat. Annak összehangzó módon kell beleilleszkedni az erdőbirtokos jólétének megteremtésébe és annak állandósításába, anélkül azonban, hogy a többi gazdasági ágazatokkal szemben hátrányokat, esetleg saját jólétét is fenyegető szolgáltatásokat kellene elszenvedni.

Őszintén és nyíltan megmondom, hogy erdő legeltetésére gondolok. A nemrégén még mozgásban volt talajnak a megtelepedő alomrétegre éppúgy szüksége van, mint a zöldszárú növényeknek az epidermisre, vagy az állatoknak az élőbőrükre, melyeknek rendeltetése és az életfolyamatokra való befolyása nagyon hasonlít az erdő alomjához, melynek takarójában folynak le azok a fontos életfolyamatok, melyek az erdő fennmaradásának, gyarapodásának és élettartamának hathatósan működő előmozdítói.

Tudjuk, hogy a zöldszárú növények epidermisük nagyobb-fokú megsérülése, az állatok élőbőrének egy bizonyos hányadban való elpusztulása az egyed halálát jelenti. Az erdőtalaj élőbőrének, epidermisének két legnagyobb ellensége a legeltetés és a tűz. Nem egészen véletlen, hogy e kettő rendszerint együtt szokott járni. A legeltetés egyetlen erdőtalajon sem végez oly rövid idő alatt és oly pusztító munkát, mint a homokon. Éppen azért most éppúgy, mint az erdőtörvény előkészítése alkalmával az a véleményem, hogy a nomoki erdőket teljesen tilalmazni kell, azokban legeltetni soha sem szabad.

A homoki erdő értékes fatömegével, téli munkaalkalom nyújtással mozdítja elő a birtokos és rajta keresztül a köz boldo-

gulását, legelőszükségletéről a legelőkön gondoskodják a mezőgazdaság, mert az erdő — nem legelő!

*

Az erdők *berendezését* a talaj, a meglévő állományok fajtája, kora, gazdasági állapota és még sok egyéb természeti adottságon kívül a birtokos gazdasági érdekei szabják meg. Az erdőgazdaság menetét úgy kell berendezni, hogy az erdő talaja termőerejének fenntartása és fokozása mellett a természeti adottságok határain belül, a faválasztékoknak azt a fajtáját szolgáltatassa, amelyekre az erdő birtokosának leginkább szüksége van.

Elsősorban azokat a területeket, melyek a *Festuca vaginata* asszoc-nak legsilányabb foltjait alkotják és a *Stipa Joannis*, *Alcanna tinctoria*, *Artemisia campestris*, *Centaurea Tauscheri*, *Cladoniák* és a *Fumana vulgaris* jelenléte tesznek jól felismerhetőkké: különítsük el, a hozamterületből vegyük ki és a terméketlenek rovatán tárgyaljuk. Mert ezeken belátható időközön belül erdőgazdaságilag számításba vehető állományokat nevelni nem tudunk. Az ilyen területeknek a feljavítására és némileg való hasznosítására előzőleg tettem meg szerény *gyakorlati* javaslatomat. Használatuk és karbantartásuk iránt, a baromfiak kivételével való legeltetési tilalom kimondásán kívül egyéb rendelkezésre nincsen szükség, mert ha valami felmerülne, azt a kezelő erdőmérnök az állomány érdekében anélkül is végrehajtja. Megjegyzem, hogy az ilyen területeket az erdőleírásban tárgyalni kell, de mint a hozamterületbe számot nem tevő, megjavításra szoruló, silány területeket.

A hozamterületbe beszámítható erdősült és tisztás területeket gondos becslési munka alapján a rendes becslési könyvbe felvesszük, erdőrészletenként elkülönítve. A fentebb részletezett egészen rossz területek leghagyása után a megmaradó területet tetszés szerinti számú osztályra különítjük el, talajjóság alapján. Legtöbbször elegendő, ha három termőhelyi jóságot különböztetünk meg: jó, közepes és gyenge. A homoki erdők talajának a jósága lépten-nyomon változik, így teljesen pontos elkülönítés esetén temérdek erdőrészlet származnék már ez alapon is, pedig a faj, záródás és kor még tovább tagolják és szaporítják az erdőrészleteket. Éppen ezért az erdőrészletek elaprózásával nem lehet a túlságba menni, mert célja nincsen, csak a kezelő dolgát teszik

nehezebbé. A szigetszerűleg mutatkozó, kis területű különbözetek esetleg az erdőrészet jellegzésének a szövegébe foglalhatók, mint észrevételek. A nagyobbterjedelmű erdőrészetek temőhelyi jósága és sűrűsége a legtöbb esetben egy *átlagnak* a képviselője, míg a fafajták elegy-arányban fejezhetők ki kellő részletességgel, nemkülönben az állományok kora is.

Az erdőbirtok jósága, terjedelme és az elérendő gazdasági célok szabják meg a berendezkedés kereteit. Egy kisebb homoki birtok, melynek hivatása jobbára tűzifa és némi mezőgazdasági szerszámfa termelése, azt egy gazdasági osztályba foglaljuk, 20—25 éves vágásfordulóval.

Egy nagyobb kiterjedésű birtokon a fentebb előadott okok alapján célszerűnek mutatkozik a legjobb területeket elválasztani a közepesektől és a gyengéktől és minőségük szerint külön-külön gazdasági osztályba foglalva kell őket megfelelő üzemmód és vágásforduló alapján kezelni.

Az egyes gazdasági osztályok vágásfordulóját nagy körültekintéssel állapítsuk meg. Ne sajnáljunk munkát és fáradságot a pontos fatömeg felvételektől. Nem kell ezeknek magasan tudományos színvonalon állóknak lenni, lehetnek ezek teljesen *gyakorlatias* módszerekkel végrehajtva, de legyenek igazak és feltétlenül megbízhatók. Úgy, hogy ezekre a helyi fatermési és növekvési táblákra támaszkodva szabjuk meg az egyes gazdasági osztályoknak, az egyéb gazdasági körülmények gondos mérlegelésével a legmegfelelőbb vágásfordulót. Ne legyünk tekintettel semmiféle régi bevett szokásra, ne irányítson bennünket semmiféle fordaszaki terület és egyéb gazdaságot nyugtató kolonc, annak megszabása egyedül és kizárólag a gazdaság érdekeinek szemelött tartásával kell megtörténni. Az egyes gazdasági osztályok egymástól teljesen független gazdasági egységek az ő saját külön üzemmódjukkal és vágásfordulóikkal.

A jó és legjobb temőhelyeket váltó gazdasággal kapcsolatos szálerdő üzemmódban ajánlom kezelni. Ennek a vágásfordulóját a pénzügyi fordulón túl, olyan korban vélném megszabni, amikor az évi növekvés még nem mutat *erős* hanyatlást, tehát lehetőleg magas fordulót szabunk meg. Ezt követné a talaj termőerejéhez mérten, néhány évi mezőgazdasági köztes használat, hogy a tökéletes felújítás költségei ennek hasznából megtérüljenek. Az új

telepítés ápolása érdekében a sorok között kapás növényeket kell termeltetni, a kapálásra szorultság idejére.

A közepes jóságú termőhelyek, ha a talajnak teljes megművelésére és előkészítésére akad elegendő számú vállalkozó, — a fentebb leírt elvek alapján szintén váltógazdasággal kapcsolatos szálérdő gazdaságban volnának — önként értetőleg — alacsonyabb vágásforduló alapján kezelendők. Ha a talajművelésre még némi segítség mellett sem akad vállalkozó, úgy ezeket tartamosan sarjerdő üzem módban kell kezelni.

A hozamterületbe besorozott silány termőhelyeket állandóan sarjerdő üzem módban kezeljük. A vágásfordulót olyankorra kell megállapítani, amikor az évi növekvés még viszonylagosan vidor, a sarjadzási képesség még nem csökkent, így nem szabad az egyedeknek elvélnülni. A silány területeket ne törjük fel, elsősorban veszedelmes, azután a művelés nem sokat használ. Állandóan foltozgassuk jó nagy gödrökbe ültetett lombos és fenyőcsemetékkel.

A főállományok — akác, nyár fafajtájától elütő: tölgy, szil, kőris, juhar, fenyő stb. állományok, ha jelentéktelen terjedelműek: hagyjuk nyugvni kívül. Ha számbavehető területet foglalnak el, úgy soroljuk őket össze egy külön kis gazdasági osztályba.

A több gazdasági osztályú, más-más fordulóval kezelt erdőbirtok évi hozama minden tekintetben teljesen egyenletes lesz, épen ilyen egyenletesen oszlanak meg az egyes gazdasági osztályokban az évi előhasználatok is. Nemkülönb az évenként esedékes erdőtelepítéssel járó feladatok is önmaguktól szabályozódnak a vágástétekkel. A hozamterületből kikapcsolt, ezidőszerint terméketlen területek fokozatos megjavítására is lehet évi besztásos tervet készíteni, vagy pedig erre a célra, a várható évi tiszta jövedelem bizonyos %-át kell az előirányzatba felvenni és felhasználni. Így minden gazdasági zökkenésnek eleje vehető.

Szívleljük meg, hogy azok a fafajták, amelyek az Alföld szélsőséges, csapadékban szegény, szeles és nagyon gyakran aszályos éghajlatánál képesek megküzdeni, kivétel nélkül nagyon fényigényesek. Megfelelő törzset nevelő lombkoronát csak gyéribb záródásban képesek fejleszteni. Ezek a jó koronával bíró törzsek nemcsak fatömeget szolgáltatnak, de talajjavító bő almot is. Sűrű záródásban megfelelő assimiláló képességgel bíró lomb-

korona nélkül csekély fatömegű, jobbra dorongfát szolgáltató rudasokká nyurgulnak. Ezek a lombtalan rudasok almot sem igen szolgáltatnak, talajuk gyenge állapotban marad, főleg ha az állomány tiszta akác, melynek finomszerkezetű, hengerdedre pödördő lombját már a gyenge szél is elsodorja. Az elegyes állományok lombtakarója kifogástalan, de csak abban az esetben, ha a jószáglegeltetés teljesen szünetel és a talaj fedettségéről állandóan gondoskodva van.

Az ilyen karbantartott szabadkai erdők jobb termőhelyein 30—33 éves korban az akácállományok kat. holdankint: 280—300 drb, átlag 21—23 m. magas akác törzset adtak kb. 185 m³ fatömeggel. A kanadai nyár 200—230 törzse 200—220 m³ tartalommal, míg a jó gatyás nyárnak 300—330 törzse 160—180 m³-t termett. Az előhasználatok fatömegének az összege átlagosan a főhasználati fatömeg 75%-ára tehető, kiváló helyeken annak teljes tömegét közelíti meg. Önként értetődik, hogy a gyengébb termőhelyeknek a hozadéka is gyengébb.

Azok a homoki erdők, amelyek a fentebb vázolt elvek szerint lettek telepítve és kezelve, a jobbfajta homoki mezőgazdaságok jövedelmezőségével egy színvonalon állanak, sőt ha bővebben van benne jobbacska terület, úgy azt meg is haladja. Fában túltermelés nincs, a faanyag minden percben jó áron értékesíthető. Fő előnye még az, hogy télvíz idején nyújt munkaalkalmat, amidőn minden egyéb gazdasági ág munkája szünetel. Az Alföld erdőgazdaságainak ezt a kedvező viszonylatát 90%-ig az akác fafajtának kiváló tulajdonságai teremtik meg.

Ezen kedvező gazdasági eredmények dacára 10—15 év előtt hatalmas ellenségei támadtak az akácnak, mondván: lombozata gyér, a talajt nem tartja jó karban, sőt azt kizsarolja, így tenyésztése nem kívánatos. Az akkori hivatalos hatalom kezelői, de még fokozottabb mértékben annak alázatos végrehajtói ma már alig hihető, de még mindig hatályban lévő hivatalos rendelkezésekre és ténykedésekre ragadtatták magukat.

Izélítőül néhány idézet és kivonat.

„Az akácok első kihasználása után, ott, ahol a talaj nem teljesen futóhomok és ahol azt a termőhelyi viszonyok egyébként is lehetővé teszik, a felújításoknál lehetőleg nagyobb területfolton fekete- vagy erdei fenyőt kell telepíteni.”

Vagy: „Figyelemmel kell lenni arra is, hogy az akác, mint sok esetben a fenyő is, csak átmeneti fafajnak tekinthető. Az akác feladatát befejezte, mihelyt a talajt teljesen megkötötte és más fafaj tenyésztésére alkalmassá tette, ekkor rosszabb talajokon az erdei- és feketefenyő, a jobb termőhelyen a tölgy telepítendő helyébe. A fenyő hivatásának eleget tett, amikor a talajjavító kötelességét teljesítette, ekkor a kocsányos-tölgy kell, hogy kövesse. Az így bekövetkező fafajváltozásokat a 20 éves gazdasági időszak végén, a gazdasági osztályok területének újból való megállapításánál, illetőleg a tagoknak a bennük uralkodó fafajoknak megfelelő gazdasági osztályokba való újbóli besorolásánál feltétlenül figyelembe kell venni.” A fentebb idézett hivatalos írás folytatólag oda ragadtatja magát, hogy a talajok megjavulása után telepítendő fenyves csoportok gazdasági osztályát 80 éves fordulóval, a megtelepíteni parancsolt tölgy szálerdőt pedig 120 esztendő vágásfordulóval kell kezelni.

Az Alföld erdőségeinek gazdasági ügyeire vonatkozó *alapvető* rendelkezések évek során divatos jelszavak gondos szemelőtt tartásával lettek a fentebbi két mutatóvány mintájára kiadva. Az Alföld népe tényleges szükségletének teljes figyelmen kívül hagyása mellett lettek a főbb gazdasági elvek megállapítva, vagy a gazdasági tervek jóváhagyva. Az Alföld homokjainak nem a rajtavaló tényieges és huzamos időn át folytatott gazdálkodás eredményeként leszűrődött tapasztalatok, de leírás, elbeszélés, talán egy-két kirándulás alapján szerzett futó ismeretekben fogant irigylésre méltó, naív idealizmus narkotikuma annyira átjárta az intézkedők lelkeit, hogy álmaikban már látták a világtéremtése óta silány homokok akácos és nyáras erdőségei helyén húsz év alatt megjavult hatalmas területek szép sudaras fenyveseit és a tiszteletreméltó 120 éves tölgyállományokat. Sokan műlelkesezésükben már hallani vélték az Alföld gőzfűrészeinek a zúgó-zakatozását, melyeken az amerikai gyorsfutó keretek éjjelnappal ontják — a legkülönbözőbb fajú tölgy- és fenyőválasztékot!

Bármilyen hasznosak is az akácerdők, felőlük azt is be kell ismerni, hogy az összes fafajták, legcsúnyább állományait alkotják. Egy, sorjára ültetett akácállomány — még ha jó gazdasági állapotban van is — a soványság, szegénység érzetét keltő, elég

hangulat nélkül való képet nyujt. Úgy vélem ez a fő oka annak, hogy ellenségei még azt sem restellik kijelenteni, hogy az akácok — nem erdő! A jó alomtakaró létesítésének fő célján kívül az erdő kinézésének hangulatosabbá tétele, csinosítása okából telepítsünk mindenféle fafajtából, bokrokból foltokat, elegyes részleteket, anélkül azonban, hogy ezeknek gazdasági jelentősége lenne, mert az állományt alkotó akác és nyárákkal — a homoki viszonylatokon — ezidőszerint itt megélő, úgynevezett *nemes* fafajták közül, — egyik se veheti fel a versenyt. Különben is a gazdaságban az a nemes fajta, amelyik a legtöbb jövedelmet hozza!

*

Teljes elismeréssel azon szabatos és tudományos megállapítások iránt, melyek a talaj citromsavban oldható foszforsóinak nagyobb mérvű elhasználását mutatják ki az akácállományok terhére, az erdőgazdákat óvatosságra intik. Ez az óvatosság a jövőben abban fog megnyilvánulni, hogy az Alföld homoki erdőiben a jószáglegeltetés tilalma általános lesz minden időben. Jobb alomtakaró termelése céljából elegyes állományok lesznek telepítendőek és fenntartandók. A talaj erejét túlságosan igénybevevő sarjból való — anélkül is tökéletlen — felújulás elkerülése céljából, a váltógazdasággal kapcsolatos szálerdő gazdaságot kell legalább a jobb termőhelyeken, alkalmazni. Mivel eddig egyedül az erdő bizonyult olyan gazdasági ágának, mely megfelelő kimélet mellett képes volt évezredekken át magamagát fenntartani, — erős a hitem, hogy a fentebb körvonalazott kezelés mellett a mi Alföldünk homoki erdői is örök életűek lesznek emberi számítás szerint. Nem szabad azonban soha szem elől téveszteni azt, hogy gyenge talajról lévén szó, — kiméletének fokozottnak kell lenni.

Pannónia földje már a római légiókat is táplálta. A Dunántúli gazda tudja, hogy a repectábla nem szép látomány, azt is tudja, hogy jól meghúzza a földjét, — mégis szeretettel szántja, bizalommal veti, bízva egy rekordtermésbe, mely őt ebben a hátralékos világban előre viszi!

Mi, az Alföldi homokok erdőgazdái is maradjunk hűek pótolhatatlan fakincsünkhöz, az akáchoz. Telepítsünk mindazon területekre, amelyekről már tudományosan is meg van állapítva, hogy létfeltételeinek megfelelnek, hogy folytatólag is kivehesse

részét nemzetünk és országunk talpraállításának nagy munkájából. Ha igényes, úgy a mi tudásunk van kötelezve arra, hogy megtaláljuk azokat a gazdasági módokat, hogy azok kielégülést nyerhessenek. Még élünk és már eddig is egész sorozat fafajta divatjának a múlását láttuk, melyek hivatva voltak a nagy kérdés gyökeres megoldására! Parancsszóval, hivatalos nyomással nem lehet maradandó célokat elérni. Bízunk a birtokosra annak eldöntését, hogy mire van szüksége és lássuk be végre azt is, hogy az erdőgazdaság arra való, hogy hasznot hajtson tulajdonosának, nem pedig arra, hogy azon előkelő idegenek ideális elgondolásainak kísérletei emberöltőkre terjedő ideig folytatódjanak, a tulajdonos akarata és zsebe terhére.

Szülőföldem és alföldi testvéreim talpraállása és boldogulása érdekében, az irántuk és erdőik iránt fakadó szeretetemből özszerótt, ezen pár soromnak vegye némi hasznát az a fiatal erdőmérnök nemzedék, amelyik — hitem szerint — nemsokára az Alföldfásítás ügyének szentelheti tudását, munkabírását és türelmét. Vigyenek az illetők a fentiekén túl lelkeikben soha nem apadó *ügy- és fajszeretetet*, mert az ennek hiján működők kényszeredett munkája nyomán nem fakad kellő eredmény.

A talajvizsgálat és a termőhelyi osztályok megállapítása

Dr. Fehér Dániel az Erdészeti Lapok idei II. füzetének 120. lapján ezeket mondja: „... határozottan azon véleményemnek kell kifejezést adnom, hogy a termőhelyi osztályozásnak az *ed-digi primitív meghatározása* ma már a modern, haladó kor igényeit nem elégíti ki.” Közismert dolog, hogy már hosszú évtizedek óta az erdőrendezés keretén belül a termőhelyi osztályokat valamilyen *fafajnak az évenkénti növekedése szerint* határozzuk meg. *Ez alapján véve helytelen eljárás.* Helytelen pedig azért, mert *a különböző fajoknak a termőhelyen felraktározott hő-, fény- de főleg ásványi anyagtartalommal szemben más és más, még pedig egymástól nagyon különböző és divergáló igényei vannak.* Könnyen lehetséges tehát, hogy az a termőhely, amely pl. a lucfenyő növekedésével a II.—III. termőhelyi osztályra fog reagálni, a bükknek talán I. termőhelyi osztályt ad.”

Az idézet utolsó részéből az olvasható ki, hogy a magyar erdőrendezés mostanáig fafaj szerint nem tett különbséget a termőhelyi osztályokban. Hogy amely terület III. termőhelyi osztályú pl. a bükkre, az magától értetődően III. termőhelyi osztályú pl. a tölgyre, vagy más fafajra is. Sajnos, hogy ez a megállapítás-előadásképen az eberswaldi erdészeti főiskolán és a baseli tudományegyetemen is elhangzott, ahol így a magyar erdőrendezés kevésbé előnyös színben tűnhetik föl.

Mint aki évek hosszú során át voltam erdőrendező, a fentiekkel szemben megállapítom, hogy a termőhelyet mindig minden fafajra nézve külön határoztuk meg s hogy a különböző fafajoknak a termőhellyel szemben való különböző igényeit — mióta emlékszem — nagyon jól tudtuk. Ehhez nem is keli szakember számára magyarázat. A magyar erdőrendezés védelmére jónak látom azonban magamnál nyomatékosabb két szaktársunk idézését, akik állításomat messze visszamenően igazolják.

Muzsnay Géza 1911-ben írt Erdőrendezéstan-ának 75. lap-

ján ezt mondja: „A termőhelyi jóság ugyanazon a területen két különböző fafajra nézve különböző lehet. Így pl. valamely erdő-részlet tartozhatik a bükkre nézve az I., a tölgyre nézve pedig a II. termőhelyi osztályba”.

Belházy Emil 1894-ben (tehát ezelőtt 40 évvel) írt „Az erdőrendezéstan kézikönyvé”-ben a 136. és 137. lapon ezt írja: „Ha az állab részben magból kelt faegyedekből, részben sarjakból vagy több fanemből áll, vagy vegyeskorú, akkor meg kell állapítanunk a fentebbieken kívül az elegyarányt is s a termőhelyi osztályt azután minden üzemmódra és fanemre nézve külön, vegyeskorú állabnál pedig túlnyomó korfokozat szerint... állapítjuk meg.” Belházy tehát még nemcsak a fafaj, hanem üzemmód és kor szerint is hangoztatja a termőhely elkülönítést, illetve megállapítást, ami részben szinte fölösleges, mert a fa-termési táblák szerint is elválík a szál- és sarjerdő. A kor szerinti elkülönítésre még visszatérek.

Lássuk most lényegében a termőhelyi osztályok megállapítását. *A termőhely a talaj és éghajlat fatenyészetre ható tényezői összeműködésének valamely helyen meglevő adottsága.* A fáknak teste (anyaga) túlnyomó részben carboniumból és oxygeniumból, kisebb részben hydrogénből, nitrogénből és hamualkatrészekből áll. A fa az első kettőt a levegőből, utóbbiakat a talajból veszi föl. A fa táplálékának előkészítése, a tápláló anyagoknak a fa által történő megemésztése nem a talajban, hanem a talajon kívül, a levelekben megy végbe.

Dr. Fehér D. azt mondja (121. lap), hogy a termőhely megismerésére (az osztályok megállapítására) a fizikai és kémiai vizsgálatok egyedül eredményes és biztos útja vezet.

A termőhely minőségének és osztályainak meghatározására az erdőgazdaságban azért van szükségünk, hogy ezen az alapon (és más szempontok szerint is) választhassuk meg a tenyészendő fafajt, a gazdálkodás módját és eljárásait és a termőhely minőségével összefüggő fatermés mennyiségekkel elvégezhessek azokat a számításokat (vágásforduló megállapítása, évi fahoza-dék, szabályos és valóságos növedék és fakészlet stb.), amelyekre rendszeres és szakszerű, belterjes erdőgazdálkodásnál szükségünk van. A fafajmegválasztástól kezdve tehát minden a termeszthető faanyag mennyiségében és minőségében csúcsosodik

ki, ez lévén az alapja a gazdaság jövedelmezőségének, mint egyik végső célnak is.

Próbáljuk most meg, hogy *a talaj fizikai és kémiai vizsgálatával eljuthatunk-e a természetű famennyiség megállapításához?* Mert ha ezt nem tudjuk elérni, akkor a termőhelyi osztályoknak ilyen módon való megállapítása, mondjuk a botanikus vagy növénybiologus részére megfelelő lehet, az erdőgazda részére azonban alig van értéke, — csak tájékoztatására szolgálhat.

A talaj fizikai és vegyi vizsgálatáról megállapíthatjuk a talaj ilyen-olyan tulajdonságait, tápláló anyagokban való tartalmasságát és azoknak a mikrobáknak a mennyiségét, amelyek a fák táplálkozásánál (a tápanyagok előkészítésében) közreműködnek. Szóval legalább annyira tisztázhatjuk a talaj mivoltát, hogy meg tudjuk mondani, hogy a fa jó, legjobb, vagy kevésbé jó stb. tenyészetének, gyarapodásának *feltételei a talajban megvannak-e.* Azt azonban már nem tudjuk megmondani, hogy a talajban meglévő lehetőségeket *a fa milyen mértékben tudhatja gyarapodására (faanyag előállítására) fölhasználni.*

Hangos bizonyítékul szolgálnak erre nézve a mezőgazdaság terén szerzett tapasztalatok. A legbehatóbb talajvizsgálattal sem lehet előre megállapítani, hogy valamely földben — számszerint kimutatva — ennyi vagy annyi búza stb. fog teremni. Nem pedig azért, mert ebbe a talajon kívül álló tényezők is (művelés, időjárás stb.) is beleszólnak. A talajvizsgálat itt is csak a talajtól függő lehetőséget tudja megállapítani, de nem a tényleges terméseredményt.

A fánál, kiváltképpen az erdőnél a tenyészés, az anyagtermesztés ugyan sokkal egyenletesebb és különösen évtizedeken át összefogva sokkal kiegyenlítettebb s így általános megállapításokra sokkal alkalmasabb, még sem lehet még csak gondolni sem, *hogy a termőhely minőségét a talaj mellett befolyásoló másik tényezőnek, az éghajlatnak (és az időjárásnak) a fatenyészetre csak annyi befolyása volna, amennyi a talajon kerejsztül érvényesül.*

Az eltérés mindjárt ott kezdődik, hogy a talaj kialakulása inkább a makroklíma eredménye, a fatenyészet pedig inkább a mikroklíma szerint igazodik. Tovább menve, a tápláló anyagok

áthasonítása nem a talajban, hanem kint a levegőben történik. *Az éghajlatnak s az ebbe beletartozó időjárásnak több olyan tényezője van, ami kint a szabad levegőben lényegesen hat a fa tenyészésére, gyarapodására, anélkül, hogy annak — különösen zárt erdőben — a talajra számottevő hatása volna.*

A carbont és az oxigént a fa a levegőből (bár utóbbit kis részben a talajból is) veszi föl; a vízpárologtatás is a talajon kívül történik. Ezekre és az előbb említett lélegző és áthasonító folyamatokra a levegő páratartalma (különösen szárazsága), a szél, fagy stb. légbeli hatások nemcsak hogy a talajjal össze sem függő befolyást gyakorolnak s így lényegesen hatnak a fa gyarapodására is, de néha a talajtól függetlenül el is döntik a fa tenyészhetőségét.

Széljárásnak kitett helyen a fatenyészet satnyább, mint amilyen az ottani talajminőségnek megfelelne. Fagynak kitett helyen rossz, sőt, néha lehetetlen ez iránt érzékeny fafaj tenyészete. A bükk az Alföldön mint erdőalkotó fafaj a levegő szárazsága miatt nem jöhet szóba, holott a talajviszonyok sok helyt megfelelőek volnának tenyészetére, stb.

A légbelieken kívül van az éghajlatnak még más velejárója is, aminek hatása szintén nem a talajon keresztül jelentkezik. Ilyen pl. a gomba- és rovarkár. Neki megfelelő igen jó talajon is van a *Lophyrus pini* folytonos rágásai miatt fejlődésében elmaradt erdei fenyves. Lúcfenyőt is megakaszt, sőt kipusztít a *Chermes abietis*, vagy a *Trametes radiciperda* különben megfelelő talajon, de meg nem felelő éghajlat mellett stb.

Közép és magas hegységben, széles hegyoldalokon elég gyakran előfordul, hogy a lejtő alján más fafaj alkot állományt, mint a tetején s a magassági fekvés szerint ugyanannak a fafajnak más-más a fatömeggyarapodása s így a termőhelyi osztálya is. Gyakori eset az is, hogy ugyanannak a hegygerincnek napos (déli, délnyugati, délkeleti) oldalán más fafajt, vagy ugyanannak a fafajnak másféle tenyészetét találjuk, mint az ellentétes hegyoldalon. Nem valószínű, hogy az ilyen, a magassági fekvéssel és kitettséggel összefüggő különbségek a talajban olyan mértékben jelentkeznének, hogy abból a termőhelyi osztályokat meg lehetne állapítani.

Még kevésbé adhat alapot erre a talajvizsgálat, ha azzal is

számolunk, amit már előbb említettem, hogy *a fák gyarapodása nemcsak attól függ, hogy mennyi a talajban a rendelkezésiünkre álló tápanyag, hanem attól is, hogy mennyit tudnak abból saját testük gyarapítására felhasználni.* (Az ember sem attól nő vagy hízik, amit megeszik, hanem attól, amit megemészti; a fa pedig még magába sem veszi azt a tápanyagfölösleget.) Itt ismét a mezőgazdasághoz fordulok, ahonnan szembeszökőbb példa kerül elő. Egyik búzaféleség teljesen megegyező talaj, művelés és körülmények között holdanként — mondjuk — 12, a másik féleség pedig ugyanakkor 15 métermázsát terem. Más mezei vagy kerti terménynél a fajta, féleség szerint hasonlóan eltérő terméseredmények vannak, holott nemcsak ugyanazon a talajon, de még hozzá egyenlő éghajlat és időjárás mellett tenyésznek.

A fa ugyan sem nem búza, sem nem burgonya, de nem lehet kivétel mind a növényeknél, mind az állatoknál is látható az alól a természeti szabály alól, hogy *a testbeli gyarapodás mérve fajtatulajdonság is; — sőt, továbbmenve egyedi is.* A fagyarapodás e tényezőjének hatását már csak nem lehet a talajvizsgálatból megállapítani. Erdészeti tapasztalataink e téren még kezdetlegesek, de pl. azt máris tudjuk, hogy a szlavóniai makkból keletkezett tölgyes szemmel is láthatóan jobban, szebben fejlődik, gyarapszik, mint az alföldi makkból vetett. Azt is tudjuk, hogy a sokféle erdei fenyő változvány különbözőképpen gyarapszik, az alakbeli különbségeket nem is tekintve. Más fafajnál is vannak biztosan ilyen féleségek és féleségbeli különbségek, amelyek kiválasztása még a jövőre vár.

Nem hagyhatom szó nélkül *a talajjellemező fűféle növényeket sem,* annál kevésbé, mert ezeknek a fatenyészettel kapcsolatos jelentőségébe a kellő mértéken túl kezdünk belemerülni. Ebben a tekintetben teljesen egyetértek Dr. Fehér Dániellel, aki a 120. lap alján mondottakkal kellő értékére kezdi ezt az álláspontot leszállítani. Az én álláspontom ebben rövidre fogva az, hogy *ahol a talajra vagy termőhelyre az ott meglevő fából tudok következtetni, ott nem a füből következtetek a talajra, éghajlatra és a fára, fatenyészetre.* Tenyésztett fafajainknak a talajjal és éghajlattal szemben lévő igényeit már ismerjük annyira, hogy erre nézve nem kell — hogy úgy mondjam — a fűhöz (sem „fűhöz-fához”) tanácsért fordulnunk.

Ahol nincs fa, ott bizonyos mértékig természetesen hasznos tájékozatóul, sőt irányítóul szolgálhat a fű is.

De hogy még *a fából a fára*, vagy még közelebről *ugyanazon fajajról ugyanarra a fajra* is csak milyen bizonyossággal következtethetünk, erre nézve — a féleségek már említett közrejátszásán kívül — csak megemlítem, hogy pl. *fiatal korában levágott, vagy lefagyott, vagy hosszabb időn át elnyomott állomány* eleinte többnyire nehezen és lassan szedi össze magát, később is elmarad s néha végül se éri el a gyarapodásnak azt az erejét, mértékét, amelyet fiatalkori baja nélkül életének teljes folyamán tartott volna.

Elég gyakori az az eset is, hogy bajt nem látott, egészséges állomány *fiatal vagy közepes korában másként fejlődik, mint később*. Olyankor szokott ez előfordulni, amikor legeltetés vagy más ok miatt elromlott talajon indul életnek a fiatalos, amely alatt *a talaj fokozatosan megjavul*, de megjavul az állomány gyarapodása is. Ellentétes eset is van, amikor hézagosan települt s így kellő záródásba nem jutó állomány alatt *a talaj termőerejéből idővel veszít* s ennek folyamányaként a fatenyészet is lanyhul. Ilyen és hasonló esetekre gondolt Belházy, amikor a termőhelyi osztály megállapítását vegyes korú állománynál korok, korcsoportok szerint külön kívánja s ezért kívánjuk és szoktuk is az időszaki üzemátvizsgálások alkalmával a termőhelyi osztályok helyességét is szemügyre venni.

Az előadottakból remélhetően eléggé kiviláglik, hogy a *termőhelyi osztályok megállapítása nem olyan egyszerű dolog, hogy azt pusztán talajvizsgálattal el lehetne intézni*. Feltéve azonban még ezt is (de meg nem engedve), kérdés előttem az, hogy *mi lenne az a mérték*, (baktériumok száma, szénsavtermelés mennyisége, vagy mi?) *amelyhez viszonyítva a termőhelyi osztályokat megállapítanánk*. S ha ez már megvan, vagy meglenne, kellene hozzá *még egy összekötő kapocs*, amely ettől a mértéktől az azon a termőhelyi osztályú talajon bármely időben termő és vágáskorban végső terménymennyiségként *kihasználható faanyaghoz vezetne*, mert — mint már említettem — a termőhelyi osztályokra főképpen ezért van szükségünk.

Nem gondolom, hogy ezt a pusztá talajvizsgálattal meg lehetne oldani, vagy legalább is a gyakorlatban alkalmazható, egy-

szerű módon nem. Amíg pedig ez meg nem történik, addig — legalább az erdőrendezésnél — *kénytelenek vagyunk megmaradni az eddigi primitív módnál, amely primitív mód azonban a talaj és éghajlat tényezői összeműködésének pontos mértékkel mérhető eredményéből, a fatömegből következtet e tényezők adottságára.*

Béky Albert.

Az erdőterület és erdőbirtokmegoszlás statisztikájának megszervezése

Írta: dr. Földváry László.

Az erdőterület és erdőbirtokmegoszlás statisztikája minden erdészeti statisztikának alapja s kezdete.

Mindkettő egyazon forrásból meríti anyagát: a legjelentősebb erdészeti nyilvántartásnak tekinthető *erdők törzskönyvéből*, melyet az új erdőtörvénytervezet fontosságát mélyen átérezve méltán kíván bizonyító erejű közokiratnak nyilvánítani.

Nemcsak a törzskönyv, a kataszter is megállapítja évenként az erdők kiterjedését. Mégis nagy szükség van emellett az erdő-törzskönyvi statisztika fenntartására, sőt továbbfejlesztésére is s ez nem jelent fölösleges kettős adatgyűjtést.

A kataszter minden művelési ággal foglalkozik, azok adatait általánosságban dolgozza fel s az erdészeti statisztika speciális igényeire nem lehet tekintettel. Eltekintve tehát attól, hogy az erdők törzskönyvének nem kizárólag statisztikai szempontból van hivatása, — sőt eddig statisztikai szerepe közigazgatási rendeltetése mellett másodrangú volt —, mint olyan statisztikai adatforrásnak, amely kifejezetten az erdőre van beállítva s adatait minden erdészeti nézőszögből fontos kombináció szerint fel lehet dolgozni: szintúgy nagy jelentősége van.

Mai alakjában ezt a szerepet az erdők törzskönyve nem tudná betölteni.

Legsúlyosabb hibája az, hogy nem tünteti fel a valóságos erdőterületeket.

Amikor először állították össze a nyolcvanas években, majd újból a milleniumi idők alatt, helyes adatokat tartalmazott, azóta azonban nem szegődött fiatalos hévvel a rohanó élet nyom-

dokaiba s míg a valóságos helyzet fecskeszárnyra kelve pillanatról-pillanatra alakult, változott, az erdők törzskönyve a változások keresztülvezetésében ólomlábakkal mozdult előre.

S ha legalább egyenletesen vitték volna ólomlábai! Akkor csak annyiból állana hibája, hogy az élettől egy fázissal elmara-dott; hogy nem mai, hanem tegnapi, multhavi, netalán multévi, esetleg kétéves adatokat nyújt. Régieket, de helyénvalókat, a valósággal valamikor megegyeztetek.

Ennél súlyosabbak a törzskönyv fogyatkozásai.

Benne egyes változások, melyeknek előzményei az erdészeti közigazgatás iratai között zajlottak le, azonnal az elrendelés után keresztülvezetésre értek, mások, melyek nem kínálták magukat ily feltűnő modorban, sokszor évek során át rejtve maradtak.

Nem az erdészeti közigazgatás hibája ez, mely ugyan hogyan helyesbíthette volna nyilvántartását, ha nem volt mód, hogy a beállott változásokról tudomást szerezzen.

Egyetlen segítség megteremteni a kapcsolatot a telekkönyv, a kataszter és a törzskönyv között.

Az új magyar erdőtörvénytervezet ennek valóraváltását zászlajára írta. Megvalósulása után erdőtörzskönyvünk statisztikai szempontból is sokat haladt a tökéletesbülés felé, de még mindig fog fennhagyni magával szemben kívánalmakat.

Hogy a törzskönyvből a jövőben bármikor is statisztikai adatokat lehessen kiolvasztani, további fontos tennivaló az egyéni lapok, kartokékok rendszerére átdolgozni azt. Ma az erdők törzskönyve vármegyénként felfektetett és bekötött hatalmas kötetekből áll. Benne minden községnek külön lapja van s erre a lapra vannak lajstromosan sorba jegyezve a községhatárban elterülő erdőbirtokok, tulajdonosok neve, talajminőség, fafajok térfoglalása és tulajdonjogi birtokcímek szerint részletezve.

Egy ilyen nyilvántartás statisztikai adatok nyerésére, statisztikai feldolgozásra szinte hasznavehetetlen. Ha kombinatív akarjuk anyagát feldolgozni, például, — csak ezek legegyszerűbbjeit említve fel —, ha azt akarjuk megállapítani, hogy a véd-erdőkből hogyan részesednek a különböző tulajdonjogi birtokcímek, vagy, hogy az egyes tulajdonjogi birtokcímek alá tartozó erdőbirtokok miképpen oszlanak meg területnagyság szerint, az összes erdőtörzskönyveket ismételten végig kell lapoznunk és

minden adatát előre elkészített lepedő-táblázatok megfelelő rovatába jegyezve, végül az egész törzskönyvi adathalmazt az eszközölt szükséges sorbaszedés után le kell összegeznünk. Ez, ha évenként akarjuk végrehajtani, hatalmas statisztikai szervezet létesítését kívánja meg s egészében igénybe is venné a szervezetnek a legfokozottabb munkakészség mellett is minden erejét. Mi idő maradna akkor a többi, úgyszinte nélkülözhetetlen statisztikai munkálkodásra? *Pedig az új törzskönyv értékes adatainak elsőrendű erdőgazdaságpolitikai és statisztikai érdekből, — nem szükséges bizonyítanom —, évenként kell statisztikai kiaknázás alá kerülnie.*

Ennek megvalósítására egyetlen már említett lehetőség áll rendelkezésre, átdolgozni a törzskönyvet az egyéni lapok rendszere szerint s minden erdőbirtok számára minden község határában különálló, be nem kötött törzslapot felfektetni.

Első látszatra kivihetetlennek tűnik fel ez a gondolat, pedig sokkal egyszerűbb és kevesebb munkát igénylő módszer, mint a mai s csak első összeállítására okozna a szokottnál nagyobb fáradtságot. De még ez sem súlyos teher, különösen, ha elvül fogadjuk el, hogy a kartoték-törzskönyvben, — miként a maiban is —, csak az öt kat. holdnál nagyobb erdőbirtokokat mutatjuk ki külön s az ennél kisebbek adatait községenként egy összegben jegyezve, egy törzslapon fogjuk vezetni.

Ha egyszer elkészült, további vezetése igen egyszerű.

Az erdőfelügyelő törzslapja járná meg minden törzskönyvi helyesbítés alkalmával a földművelésügyi minisztériumot s a helyesbítés elrendelése után, egyedül a rendelet számának feljegyzése mellett, minden egyéb feljegyzés nélkül a kartoték dobozába kerülne törvényhatóságok, községek és tulajdonosok névsora szerint rendezve el.

A beállott területváltozásokat nem volna szükséges külön lapokon vezetni, mint ma, hanem a törzslap hátsó oldalán. Ezáltal minden év végén a területváltozásokat is kombinatív módon lehetne minden jelentős adatukat kiaknázva feldolgozni.

Az évvégi hosszadalmas egyeztetések egészen elmaradnának, a felügyelő törzslapja minden törzskönyvi helyesbítéskor meg fog fordulni a földművelésügyi minisztériumban s a két törzslap, a központi és az erdőfelügyelőé esetenként ott össze lesz

egyeztethető, — a két törzslap tehát egymástól nem térhet el. A ma parallel, kétoldalt végzett évvégi állományzárlatot csak a földművelésügyi minisztériumban kell majd összeállítani, mindazonáltal meglesz a kettős ellenőrzés, mert nemcsak az évi változásokat, hanem az egész törzskönyvet évenként lesz mód leösszegezni. Az évi (\pm) változások s a múlt évi zárlat összevonásából nyert eredménynek meg kell egyeznie az évi zárlat végösszegével.

A feldolgozást gép alkalmazása mellett csekély fáradsággal évenként a legmesszebb határig lehet elvégezni úgy az erdőterület, mint a birtokmegosztás és a terület-, továbbá birtokváltozások tekintetében is.

A feldolgozás módszereit és elérhető kombinációit ezúttal nem ismertetem, az kívül esik a megszervezés kérdéseinek keretein és már egészen a megvalósítás részletkérdései, — bár tagadhatatlanul ennek legérdekesebbjei — közé tartozik.

A törzslapok, — melyek, hogy tartósak legyenek, kartonból készülnének —, nem lennének a mai erdőtörzskönyvvel megegyező beosztásuk s tartalmuk sem igazodnék a törzskönyvek immár régen elavult rovataihoz.

Beosztásuk nem lehet lajstromszerű rovatos kimutatás, hanem *a statisztikai egyéni lapok rendszere szerint lenne megtervezve*. Szerepet kapna rajtuk a vármegye, a járás, a község adata, a tulajdonos megnevezése, majd az erdőterület: először egy összegben, azután talajminőség szerint részletezve, külön sorban még a tulajdonjogi birtokcím megnevezése, melyhez az erdőbirtok tartozik s végül az erdőbirtokhoz tartozó egyéb területek lennének művelési ágak és kiterjedés szerint felsorakoztatva. A kartont alig kellene kétszeres levelezőlap-nagyságnál nagyobbra készíteni s még így is bőven lenne hely arra, hogy a rovatok oly nagyokra legyenek rajta méretezhetőek, hogy akár évekig is állják a folytonos helyesbítéseknek bár legkoncentráltabb rohamát.

Minőség szerint az új erdőtervénytervezetnek megfelelően véderdőt, közérdekű erdőtelepítést, természetvédelmi erdő és más területet, szabad erdőt és egyéb erdőt kell megkülönböztetni rajtuk.

A tulajdonjogi birtokcímek főbb csoportjainak a feldolgozásnál való könnyebb szétválasztása érdekében s általában az

egyszerűbb kezelhetés végett alkalmazni lehetne a különböző színű kartonok rendszerét s hogy a tulajdonjogi birtokcím-változásoknál emiatt ne álljon elő gyakran a már nagyobb fáradságot adó kartoncsere, az oly birtokcímek, amelyeknél viszonylag sűrűbben fordul elő ez a változás, — mint az a birtokközösségek különböző válfajainál, vagy a községi és városi erdők között tapasztalható —, ezek az általában amúgyis rokontermészetű birtokcímek egyazon színű kartonnal volnának jellemezhetők.

A fafajmegoszlásra vonatkozó adatokat az új törzslapról teljesen elhagyhatónak, sőt elhagyandónak vélem. Annak ellenére, hogy az új erdőtörvény meghozatala után a magánerdőkre vonatkozó üzemtervek elkészültével ezek az adatok a mainál nagyobb pontossággal lennének felvehetők a törzslapokra, sőt annak sem állaná immár semmi sem útját, hogy ne lehessen a fafajmegoszlást teljes részletességgel, minden állománytalkotó fajfajnak külön-külön való feltüntetésével kimutatni, vagy legalább is a mai túlhaladottan összefoglaló „bükk- és más lombfák” csoportját akácra, bükk- és más kemény lombfára, továbbá lágylombfára szétválasztani.

Ezek az adatok azonban az erdők törzskönyvébe nem valók.

A törzskönyv területi és birtoknyilvántartás s mint ilyen, élesen elkülönül a gazdasági és üzemi nyilvántartásoktól.

A területi és birtoknyilvántartás a földbirtokot birtokosok és község határok szerint részletezi, a gazdasági és üzemi nyilvántartás viszont *a gazdaságokat* tekinti vizsgált statisztikai egységeknek és nincsen tekintettel arra, hogy a gazdaság esetleg több község határában terül el, hogy talán több birtokos, vagy több tulajdonos kezében fekszik, esetleg, hogy több gazdaság is áll még ugyanannak a valóságos, vagy jogi személynek tulajdonában.

A területi és birtokstatisztika *csak a területi és birtoklási adatokra lehet kíváncsi* s a még — ámbár ingatlanleltárba tartozó —, épületeket sem veszi lajstromozó ceruzája alá. Annál kevésbé számolhat az erdőgazdaságnak bár tőkéhez tartozó, de a területnek részét nem alkotó faállomány viszonyaival.

Ha az erdőterületi statisztika az erdőn levő faállomány jellemzéseinek kutatásába — amilyenek a fafajviszonyok —, alaposan mélyed el, akkor jogosan kérdezzük, hogy vajjon miért

egyedül a fafaj szerint való megoszlás érdeklő, amikor ugyanezen az alapon a faállomány kormegoszlására, sőt sűrűségi viszony-számaira is irányítania kellene lámpását.

Alapelvben ejtett tévedés tehát a fafajok szerint való megoszlás kimutatását belevenni az erdők törzskönyvébe és ezáltal összekeverni az egymással nem vegyíthető erdőterületi és erdészeti üzemi nyilvántartásokat.

Hogy mennyire nem vegyíthető, vagyis egységes anyaggá össze nem állítható, legfeljebb összekeverhető egymással ez a két nyilvántartás, nyomban ki fog még tisztábban tűnni.

A terület változatlan s ha helyes volt a területmegállapítás, a területi nyilvántartásban csak olyan esetben kell helyesbítést eszközölni, ha a tulajdonos személyében eldarabolás, összevásárlás, vagy egészben való tulajdonoscseré folytán változás állott be. Az erdőterületi nyilvántartásban továbbá akkor is, ha a művelési ág az erdőterület javára, vagy rovására megváltozott.

A fafajmegoszlás — nem kell részletezni —, korántsem ilyen tartós életű.

Ha arra az álláspontra helyezkedünk, hogy az ebben beállott mindennemű változást is folytonosan nyomon követjük, egyúttal regisztráljuk is, akkor az erdők törzskönyvének vezetése érdekében hihetetlen arányú statisztikai munkát kellene kifejtenuünk s azt hiszem, erre nemcsak a mi generációnk, hanem a jövő erdészeti statisztikusai sem lesznek képesek.

De azt hiszem, szükség sincs erre, még a változások, a fejlődés megismerésének érdekében sem. Ha minden évtizedben egyszer — a még tárgyalás alá kerülő általános időszaki erdőgazdasági statisztikai felvételek alkalmával — megállapítanók Magyarország erdőgazdaságainak faállományviszonyait, ezáltal eléggé regisztrálni lehetne a fafajmegoszlásnak az idők folyamán való alakulását is.

Most látszólag ugyan érzékelni tudjuk még az egy év folyamán beállott változásokat is, kísérreljük azonban meg ennek a rendszeres statisztikai felvételnek mélyére hatolni s akkor nyomban világossá válik előttünk, hogy a kapott eredmény csak látszólagos eredmény: eredmény azért, mert számokat tüntet fel, de nem eredmény abból a szempontból, hogy a való helyzethez még csak valami köze is lenne.

Az adatok egy kis része a folyó évi felvételekből származik benne, egy másik csoport mult évi s az üzemterv szerint kezelt erdőbirtokoknál, melyeknél a fafajmegoszlás megállapítása az üzemterv készítése alkalmával történik, az üzemrendezési felvételek időpontja szerint előfordul közte 1—20 évesig mindenféle korú adat. Ez a jobbik eset. Ha üzemterv nélkül kezelt erdőről van szó, a fafajmegoszlás megállapítása nem történhet rendszeres felvételekkel, hanem a birtokra egész általánosságban egyszerre végzett becsléssel. Ez a becslés a Bedő-féle 1885. évi felvételek alkalmával történt s azóta csak a legkritkább esetben volt kiigazítva. (Így részleteiben az 1896. évben, majd azóta esetenként az erdőfelügyelők tudomására jutott adatok alapján.)

Az év folyamán eszközölt helyesbítések tehát voltaképpen nem a helyesbítés évében beállott változásoknak a keresztülvezetései, hanem az utolsó helyesbítés óta, tehát igen sokszor 48 év óta történt változásoké. Ezek a változások nem egyneműek, mert különböző időszakokban jöttek létre és belőlük semmiféle statisztikai, a fejlődésre, alakulásra való következtetés le nem vonható.

Ha tehát — miként ez ma történik —, arra az álláspontra helyezkedünk, hogy az erdők faállományainak fafajmegoszlását az erdők törzskönyvében (törzslapjában) csak az egyéb változások, vagy az üzemrendezések alkalmával vezetjük át, akkor Magyarország erdőtörzskönyvi fafajmegoszlásának adatai nem egyebek, mint a különböző birtokokra nézve lényegesen különböző elmúlt években megállapított megoszlások adatainak statisztikai szempontból jelentéktelen értékű keverékei.

Az év folyamán történtnek kimutatott változások sem történtek az év folyamán akkor, hanem voltaképpen azok is csak az előbbihez hasonlatos keverékeknek mondhatók.

Egy pontosan meghatározott időpontban az egész országra nézve egyszerre kell észlelni az erdők fafajmegoszlását és minden más statisztikai tömegjelenséget s akkor, de csakis akkor lesz az észlelés eredménye egyszersmind a statisztika tudományának eredménye is. Ez fontos statisztikai principium.

Pedig ebben a tekintetben, rátérek erre is, az erdők törzskönyvének nem egyedül a fafajmegoszlásra vonatkozó rovataiban halmozódnak a hibák, hanem hasonlatosan, csak nem akkora mértékben, minden más területi adatot feltüntető rovatában is.

Az erdők törzskönyve első összeállításakor, ha nem is dolgozott a statisztika legújabb fegyvereivel s habár legnagyobb részében csak általános becsléseken alapult, (igaz, az elegyült állományú erdőrészesletek fafajmegoszlásának megállapítása az elegyarányviszonyszámok segítségével vételével a legújabb erdészeti statisztikában is csak becsléssel történhetik, ez azonban már erdőrészesletenként végzett, minősített, pontosabb becslés), annyiban tökéletesebb volt a mainál, hogy — legalább elméletileg véve —, egy meghatározott időpontban, az 1885. évben állapította meg adatait.

Azóta romlott el a törzskönyv a már leírt körülmények folytán.

Miként a mai, az első törzskönyv is hibáztatható lenne első látszatra elvben amiatt, hogy az erdőterület és a fafajmegoszlás statisztikáját egybefoglalja. Az első törzskönyv tekintetében azonban könnyű megadni a magyarázatot. Akkor a statisztika fogalmai még nem voltak kellőképpen tisztázva, akkor továbbá még nem volt sem erdőterületi és erdőbirtok, sem erdőgazdasági üzemi statisztikai adatunk és a felvétel megszervezői a négy legfontosabb kérdésre helyesen egyszerre kívánták megszerezni a választ: az erdőterületre, az erdőtalajra, a fafajok térfoglalására és a tulajdonjogi birtokcímek szerint való megoszlásra.

Ezt a négy jelenséget így, álló felvétel alkalmával, amikor a tömegjelenségek pillanatnyi keresztmetszetét akarjuk meglátni, össze lehet hozni egy fedél alá; amikor azonban már az időszaki változásokat vesszük számba, mivel mindegyiknek más-más a fejlődési tendenciája, az összehangolás lehetetlen, vagy csak úgy valósítható meg, ha nagy fáradtsággal mindegyik jelenség minden változását mindig figyelmünk kereszttüzébe helyezve tartjuk.

A fafajmegoszlás erdőtörzskönyvi rovatairól még annyit, hogy ezeknek az erdőbirtokok nyilvántartása szempontjából semmi szerepük sem volt eddig s kizárólag statisztikai hivatást töltöttek be. Mivel pedig, mint kifejtettem, statisztikai célokra sem ma, sem a törzskönyv átdolgozása után nem lesznek kielégítő sikerrel felhasználhatók s mivel továbbá ezeknek az erdő-törzskönyvbe való felvétele elvi akadályokba ütközik, azt hiszem,

semmi veszteséggel sem járna azoknak az erdők törzskönyvéből való kihagyása. Ennek előfeltétele azonban az általános időszaki erdőgazdasági statisztikai felvételnek minél hamarább való lefolytatása s meghatározott időközönként való megisméltése. Enélkül nincs a fafajmegoszlásra adatunk.

Az erdőtörzslap következő kérdése a tulajdonjogi birtokcímet tudakolná, amelynek csoportjába az erdőbirtok tartozik. Erre, mint említettük, általánosságban, a főbb jogcímesoportokra nézve, már a törzslap színe megadná a feleletet. Hogy azonban a törzslapról a közelebbi kategóriát is meg lehessen alapítani, például a birtokközösségek egyenlő törzslapszínnel jelzett csoportjában, hogy az erdőbirtok volt úrbéresek legelőilletősége-e, vagy közbirtokossági erdő stb., továbbá a szín használatával esetleg elkövethető tévedések elkerülése végett az erdőtörzslapon a tulajdonjogi birtokcím megjelölésére külön kérdésnek kell lennie. Nem elegendő előnyomtatni az összes birtokcímetek, amikor csak a megfelelőnek aláhúzása válna a kitöltésnél szükségessé, mert különböző birtokcímek alá tartozó tulajdonos kategóriák osztatlan, közös tulajdonában álló s az osztatlan birtoklás folytán mégis egy birtoknak számítható erdőbirtokokat területben meg kell osztani a részes birtokcímek között. Hogy tévedés ne essék a feldolgozásnál, az ily birtokok számára minden birtokcímétől eltérő színezésű törzslapokat lesz célszerű alkalmazni.

A mai törzskönyv által használt birtokcím-megjelöléseket, melyek az 1879. évi XXXI. t.-c. 17. §-ának osztályozásához igazodnak, mai fejlettebb elveinkhez áthasonítva az új törzskönyv összeállításakor alkalmunk lesz revízió alá venni. Ennek tárgyalása nem tartozik szorosán ide, hosszadalmas is lenne kitérni rá, mégis néhány szóban — csak mintegy taxatív — nem mulasztjuk el felsorolni a legégetőbben szükséges változtatásokat. Megyei városi erdő nem a törvényhatósági, hanem a községi erdőkkel tart fenn rokonságot s ezzel foglalandó egybe. A törvényhatóságival való összeházasítását ezideig megokolta az 1898. évi XIX. t.-c. 1. §-a, mely mindkettőt az „f” pontba sorozta be, míg a községi erdőket külön az „a” pontba vette s ezekre eltérő rendeleteket tartalmazott.

Közalapítvány-magánalapítvány elnevezések sok tévedésre

adtak már alkalmat. A közalapítványi erdők közé nem helyénvaló más erdőket sorozni, egyedül a magy. kath. vallásalapítvány és a tanulmányi alap erdeit. Ezért célszerű így is nevezni el ezt a tulajdonjogi birtokcímet s a többi alapítvány számára „iskolai és egyéb alapítványok” címen nyitni rovatot.

A hitbizományok csoportját meg lehetne növelni a rokontermészetű s eddig külön rovatral nem rendelkező családi birtok és vitézi birtok kategóriáival.

A részvénytársaságok mellett pedig a szövetkezetek és egyéb kereskedelmi, vagy ipari célra alakult nyilvános számadásra kötelezett vállalatok birtokcímének is célszerű volna szerepet juttatni.

Ujonnán kellene még kialakítani az árvízszabályozó társulatok, továbbá megfelelő jogi csoportosítás mellett a különféle egyéb közcélra alakult társulatok és egyesületek rovatait is.

A tulajdonjogi birtokcímek ilyen átrendezése az 1879. évi XXXI. t.-c. 17. §-ának likvidálása után veheti azonban csak kezdetét.

Miután már pontosan és itt nem tárgyalt részletkérdéseiben is megterveztük az erdőtörzskönyv átdolgozásának rendszerét és minekutánna ez a tervezet már a legfelsőbb jóváhagyást is elnyerte volt, kezdetét veheti az átdolgozás technikai része. Nem pedig a mai törzskönyvben foglalt adatoknak egyszerű átmásolása által, hanem minden egyes adatnak a revízió legsűrűbb szűrőjén való keresztülbocsátásával. A revízióknak a legkörültekintőbbnek, úgy külső formai, mint belső tartalmi tényezőkre kiterjedőnek kell lennie, csak úgy jár az majdan a várt eredménnyel. Ezáltal esnek a ki a törzskönyvben ma fellelhető hibák. Erről különben az új erdőtörvénytervezet is intézkedik.

Végezetül nem mulaszthatjuk el, ha kellő anyagi fedezet fog rendelkezésre állani, a revíziót helyszíni revízióval: törzskönyvi azonosítással még hatályosabbá tenni. Ennél a kérdésnél azonban már most rá kell mutatnunk arra, hogy a helyszíni azonosítást nem elegendő egyszer lefolytatni, hanem annak, hogy a törzskönyv az élethez símuljon, de ettől eltekintve, az erdőtörvény végrehajtásának generális ellenőrzése végett s a törvényes rendelkezések alól kibujt erdőknek intézményes felkutatása érdekében is, 10—20 évenként feltétlenül meg kell majd ismétlődnie.

Adatok a fogoly életrajzához

Feleletek H. S. Eley őrnagy úr kérdéseire.

(A kérdések sorrendjében és azok számozása szerint.)

I. Betegségek.

Kérdés. Van-e Középeurópában tudományos testület, avagy szakférfiú, aki a vadászat szempontjából fontos vad madarak betegségeit tanulmányozta, akivel tehát a mi kutatóink közvetlen érintkezésbe léphetnének?

Milyen betegségektől szenved a magyar fogoly? Mik a tünetei? Vannak-e járványos betegségek? Milyen betegségektől szenved a fácán (más vad madár) és a nyúl? Ezek a betegségek ugyanazok-e, mint az apró háziállatok (baromfi, házi nyúl) betegségei, vagy csak hasonlóak?

Felelet. Tudomásom szerint hazánkban nincs oly tudományos testület, avagy szakférfiú, aki speciálisan tanulmányozná a szárnyas vad betegségeit. Én magam előforduló esetekben — ha azokat magam nem tudom megállapítani —, a budapesti állatorvosi főiskola tanárához, Jármay Károly dr. úrhoz fordulok, aki kiváló ismerője az állatbetegségeknek.

Nagyobbmértvű betegségeket, különösen járványokat a magyar foglyok között megfigyelni nem tudtam, kétségtelen, hogy azok nagyon ritkán léphetnek fel. A betegségek egyébiránt a német Olt-Stroese: *Krankheiten des Wildes* című könyvben le vannak írva, számottevő eltérés Középeurópa területén aligha lehetséges. Magyar munka: Manninger—Kotlán: A szárnyas baromfi fertőző és parazitás betegségei is említi azok egy részét, de speciálisan a szárnyas vad betegségével foglalkozó magyar munkát — amely tehát elsősorban a hazai vadról szólna —, nem ismerem. Oly monographikus feldolgozások, amilyen az angol irodalomban a grouse (*Lagopus scoticus*) betegségeiről szóló munka, nálunk nincsenek.

A fácánnak és a nyúlnek betegségei is le vannak írva az em-

lített német könyvben. A fácán betegségeit a fácánok tenyésztéséről szóló könyvek tárgyalják. (Nem sorolom fel ezeket a könyveket, minden könyvkereskedői jegyzék tájékoztat róluk.)

Hogy vajjon a háziszárnyasok, illetve háziállatok betegségei azonosak-e a vad betegségeivel, azt csak speciális kutatás tudná megállapítani. Vannak adataink, amelyek igenlő, viszont olyanok is, amelyek tagadó válaszra utalnak. Így pl. kétségtelennek látszik, hogy a legelő jószág betegségei a vadra is átkerültek, pl. a kerge kór a juhokról a zergékre, a sertészvész a házi disznóról a vaddisznóra, a száj- és körömfájás a marháról a szarvasra. Viszont Rimler erdőigazgató úr* az Esterházy-uradalom nagyszabású vadgazdaságában azt tapasztalta, hogy a fácánosban nem volt elhullás akkor sem, amikor a költéshez használt házi tyukokat rakásra ölte a tyúkkolera.

Mint oly nyúlbetegséget, amelyről nem találtam adatot a szakkönyvekben, felemlítem a feketehátúságot, amelynek nevét sem találtam. A nyúl szőre kihullik, főleg a hátán, helyette a gyógyulás folyamán tömött, eleinte rövid, selymes-bársonyos feketés, sőt tiszta fekete új szőr fejlődik, olyan a kép, mintha fekete nyereg feküdné a nyúl hátán. Ennek oka — Jármay tanár úr megállapítása szerint —, bőr- és szőrtüszőgyulladás, a gyógyulás során új szőr fejlődik, amely a gyulladás okozta bőséges véráramlás miatt erősebben „festenyezett”, ahogy a műszó hangzik.

Hogy e betegség keletkezésének mi az oka, nem tudom. Közefekvőnek látszik az a gondolat, hogy a párzáskor okozott sérülés, illetve fertőzés okozhatja, eddig csak nőstényeken észleltem a bajt, de nincs elegendő adatom biztos ítélethez. Többször észleltem a göbecskórt (Knötchenkrankheit, Tuberosis caseosa), amely szintén kevésbé ismert. A nyúlnál nagyon gyakoriak a betegségek. Fogolynál csak hasmenést tudtam megállapítani, de hogy ez elhullást okozott-e, az nem volt megállapítható. Elhullott fajdkakasnál egy ízben vakbélgyulladást, két ízben bélgyulladást állapított meg — kérésemre — Jármay orvos úr, oka nem volt megállapítható. Nyírfajdnál és fácánnál a májnak hólyagos betegséget találtam, mely halálos volt.

* Rimler Pál erdőigazgató úrtól kaptam az Esterházy-uradalom vadgazdaságára vonatkozó és cikkemhez csatolt adatokat is, amiért e helyen is hálás köszönetet mondok.

A fácán- és fogolyállomány létszámának gyakori hullámozását sok évi tapasztalatom szerint elsősorban az időjárás okozza, különösen a költés idejének és a kelés utáni hetek időjárása. (Zápor, jégverés, hosszantartó hűvös, esős idő.)

II. Halálozás.

Kérdés. Eley őrnagy Surányban egy nagyobb vadászat alkalmával megállapította, hogy a zsákmányban 2 fiatal fogoly esik 1 öreg fogolyra. Ez az arány nem jobb, mint az Angolországban megállapított arány. Mik a fiatal foglyok időelőtti elpusztulásának, elhullásának okai? A legnagyobb veszteség a takarmánynövények lekaszásánál áll-e elő, vagy más okból? Van-e olyan számtáblázat, mely ciklikus ingadozásokat mutatna a fogolyállomány változására nézve? Vannak-e hosszabb időre (mondjuk 25, vagy több évre) visszamenő adatok, melyek ugyanazon meghatározott területen ejtett zsákmányt évről-évre feltüntetik?

Felelet. Normális viszonyok között nem állhat fenn 2:1 arány a fiatalok és öregek között, hanem átlag 100 fiatalra esik 20—30 öreg, arány 5:1-től 3:1-ig. Az adott surányi esetben bőven maradt fogoly az előző évről, a költés azonban jórészt elpusztult. Az elhullás oka — amint már fentebb rámutattam —, főképp az időjárás. A kikaszálás érzékeny veszteséget hoz a tojásokban, de a már kikelt csibéknél nem okoz számottevő eltulodásokat.

Számtáblázat, amely ciklikus változást mutatna, tudtom szerint nincs, de nincs is ciklikus változás, hacsak nem az időjárás ciklikus változásaival kapcsolatban, amelyek azonban nem állnak vitán felül.

A létszám változása — az időjáráson kívül —, a bérlők személyének változásával is kapcsolatos, mert a szomszéd bérlők vadászati módja, annak kíméletesebb vagy kíméletlenebb volta, valamint a ragadozók pusztításának mértéke, még nagyobb területeken is érezteti hatását.

Lelövési statisztikát minden uradalom vezet, hisz az ilyennek vezetése elő van írva a bérelt területekre is.

III. Talaj- és kovahomokszemek.

Kérdés. Helyes volna-e azt mondani, hogy ott, ahol sűrű a fogolynépeség, a talaj nem különbözhet a surányi talajoktól?

Vannak-e talajelemzések ebből a szempontból? Szén milyen formában van jelen? Milyen a nagysága, alakja és természete a kovahomoknak? Megvizsgálták-e a zuza tartalmát ebből a szempontból?

Felelet. A surányi talajjal való azonosságot — „a talaj nem különbözhet a surányitól” — nem lehet feltételkép kimondani. Ebből a szempontból készült talajelemzések nincsenek, de talajelemzés hazánkban sok készült. Kizártnak tartom, hogy a talaj vegyi alkotórészei a fogoly életére, illetve ott tartózkodására háttással lehessenek, egyes különleges eseteket kivéve. A talaj szerkezete kétségen kívül nagy hatással van. A nagyon kötött agyagos talajon a fogoly nehezen él meg, ott nagyobb tömegben nem szaporodik el. A tapadós agyag a fogoly lábujjai közé ragad; ismételten löttünk foglyot, melyeknek lábujjai az agyagos földdel kerek gömbbé voltak összeragasztva, a tollazatára — szárnytolak — is ráragad, mindegyik esetben nehezen mozog, aminek következtében könnyen válik a ragadozók prédájává. A nagyszámú fogolyállományt mindig a lazább szerkezetű talajon találjuk.

A szén a növényzet korhadása, illetve egyéb szerves anyagok bomlása útján kerül a talajba, ez szabályozza az előfordulásának formáját is. A kovahomokszemek nagysága és alakja változó, a fogoly szempontjából csak az apró szemese — kb. 2—3 mm — vehető számításba. A homokszemek nagysága és alakja szempontjából nem vizsgálták — tudtommal — a zuza tartalmát, viszont egyéb szempontokból — hogy t. i. mit eszik a fogoly —, nagyon sokszor. A begyartalom e tekintetben jobban tájékoztat, mint a zuza. (Megjegyzem, hogy itt a kérdéshez bővebb magyarázat kellene, mikép értendő az, hogy milyen „formában” van jelen a szén és hogy milyen a „természete” a kovahomokszemcsének. Mire vonatkozik ez?)

IV. Éghajlat.

Kérdés. Milyen adatokat közöltek a havonkénti átlagos hőmérsékletre, csapadékra stb. vonatkozólag s hol lehet ezekhez hozzájutni és hogyan?

Felelet. A m. kir. orsz. meteor. és földmágn. intézet rendszeres megfigyelőhálózatot tart fenn régóta, a megfigyelések adatai az intézetnél (Bpest, II., Kitaibel Pál-utca 1.) megkaphatók.

V. Táplálék.

Kérdés. Mik a főbb gazdasági növények, mikor vetik és mikor aratják azokat? Mik a főbb fűfélék és gyomok, stb., amelyekről ismeretes, hogy a foglyok kedvenc táplálékát képezik? Megvizsgálták-e a fogoly begyének tartalmát ebből a szempontból?

Milyen állapotok vannak a terepen, a téli táplálék szempontjából? Milyen füveket stb. vetnek el késő ősszel vagy a tél folyamán? A dombos (hegyes) vidéken vannak-e gazdasági növényekkel bevetett és művelt területek, vagy csak durva fűfélék és gyomok? Kukoricát eszik-e a fogoly nagy mennyiségben?

Milyen a rovarvilág? Milyen rovarokat szereznek a foglyok? Különösen milyen fajta hangyák vannak és el vannak-e terjedve? (Az uralkodó fűfélék és rovarok lehetőleg részletes jegyzékre rendkívül érdekelne bennünket). Ha a különböző fajták tudományos (latin) nevének jegyzékét megkaphatnánk, módunkban volna utána kutatni, vajjon ugyanezek megvannak-e nálunk.

A rovarok álcái az év melyik részében fejlődnek ki, esznek-e a foglyok csigákat, legyeket, lepkéket s mennyi van ezekből? Száraz időben honnan veszik a foglyok a vizet?

Felelet. A főbb gazdasági növényekről, azoknak miként és mikor való vetéséről vidékek szerint a gazdasági felügyelők adhatnak részletesebb tájékoztatást. Sopron környékén rozs, búza, árpa, kukorica, zab, herefélék, burgonya, répa, helyenként hajdina, mák és egyébek szerepelnek, fűvet nem vetnek. Sok a vadrepce (*Sinapis arvensis*) és a nemesrepce (*Sinapis alba*), melynek magvát, az utóbbinak zöldjét is a fogoly nagyon szereti. Egyébként nem tudtam megfigyelni azt, hogy a felsoroltak közül egyes fajtákat különösen kedvelné; a kukoricát a fogoly nem eszi, talán az aprószeműt igen, erre nincs adatom, de nagy szerepe semmiesetre sincs.

Ősszel vetik a búzát és a rozsot, télen semmit, a mákot tél végén. Dombos, sőt hegyes vidéken is vannak gazdasági növényekkel bevetett területek, nemcsak a fűfélék és gyomok, vagyis nemcsak a legelőterületek s rétek, hanem szántók is, már t. i. azokban a magasságokban, amelyek a fogoly szempontjából figyelembe jöhetnek. Ez tapasztalatom szerint egészen a 600—700 méterig megy. Így pl. Selmezbánya környékén is élt a fogoly, ha

nem is nagy mennyiségben, de volt eset, hogy 8—10 csapatot tudtam, továbbá tudok arról is, hogy Ruttká körül is volt fogoly, igaz, hogy kuriózum volt.

A fogoly él az erdők vágásaiban is és az erdők közé zárt füves legelőkön is, illetve réteken, de sokkal csekélyebb mennyiségben. A soproni erdők közepe táján van fogoly a brennbergi új telep körül, a rétek mentén, ahol alig van pár darab apró szántóföld. Az ottani vágásban 6—8 csapat fogoly is tanyázott, ameddig az alacsony volt és a fű dominált. De az erdő szélétől eléggé távol eső vágásokban is ismételten figyeltem meg egyes párokat, vagy csapatokat. A püspökladányi erd. szikkísérleti telep fiatal erdejében sok a fogoly.

A téli etetés nálunk általános szokás, főképp árpát, búzát és ocsút adnak, mely utóbbiban sok fűmag, továbbá cikória, vadrepce, vadborsó, konkoly van.

A rovarvilág azonos a közép-európai fajokkal, amelyeket a szakirodalom tárgyal, különösen gyakori — a fogoly begyében is gyakori — a répabogár, drótféreg, különféle szöcskék, sáskák, a cserebogár, utóbbi a fácán nagyon szereti, de a fogoly is eszi. Hogy a fogoly csigákat eszik-e, arról nem tudok, adatom sem mellette, sem ellene nincs. Valószínűnek tartom, hogy eszi, hisz a gilisztát is eszi. A legyeket, szunyogokat és kabócát a fogoly is, a fácán is eszi. A kabóca súlyos bajt is okozhat.

A füvek és gyomok, valamint a különböző rovarok latin nevei ügyében a m. kir. vetőmagvizsgáló intézet (Bpest, II., Kisrökus-utca 15.) és a m. kir. rovar-tani állomás (Bpest, II., Kitaibel Pál-utca 4.) adhat hiteles felvilágosítást.

A zuza- és begytartalmat ismételten vizsgáltam, de fajok szerint nem határoztam meg a benne lévő magvakat és rovarokat. Találtam benne, illetve a begyben fűszálakat is, de hogy ez közvetlenül szedte, vagy a rajta lévő rovarral került be, biztosan nem tudom. Megfigyelésem szerint eszi a fűvet magát is. Tüzetes vizsgálata nem ütköznék nehézségekbe, azt ugyancsak az említett intézetek útján, illetve azok segítségével kellene megejteni, mert a fajazonosság biztos, megállapításához speciálisták szükségesek. Azonban — amire a végén még kitérek —, ez aligha visz közelebb a kérdés megoldásához, mert nem mulhatik a fogoly tenyész-

tésének sikere azon, hogy pont ugyanazokat a rovarokat, illetve magvakat kapja-e Angliában, mint nálunk.

Annyi víz, amennyi a foglyoknak kell, van mindenütt, ahol fogoly él. A harmat is átsegíti a foglyot az előforduló szárazsági időszakokon.

VI. Más állatok befolyása.

Kérdés. Milyen ragadozók (emlősök és madarak) fordulnak elő nagyobb számban? Tartanak-e juhot nagy számban? A baromfit kieresztik-e a tarlóra?

Felelet. A ragadozó emlősök között szerepet játszik a menyét, amely a fészkeket kirabolja, de még a fejlett foglyot is megtámadja, (egyik megfigyelésünk szerint még a fácánt is leste), továbbá a sündisznó, a borz, mind a kettő fészekrabló, a fogolyban, fácánban magában aligha tehetnek kárt, legfeljebb betegeken, vagy egészen apró csibékben, azután a hölgymenyét, a görény, a nyest, a róka, a kóbor macska és a kutya. A nyuszt kevésbé, mert rendes tartózkodási helye nem vág a foglyok tartózkodási helyével. A madarak közül a szajkó, szarka, szürke varjú, a nagy gébics, a rétihéja, a sólyom, főképp a héja és a karvaly azok, amelyek leginkább szerepelnek.

A juhokat járattják a tarlóra, a baromfit s kiengedik. Az utóbbiak csak a lakóházak közelében — vasúti őrházak, majorok, a falu alján — jutnak érintkezésbe a fogollyal. A juhokat csak helyenként tartják, erre is a gazdasági felügyelők adhatnak pontos választ, hogy hol járnak azok a tarlókon.

VII. Költözködés.

Kérdés. Észlelhető-e a foglyok költözködése egyik helyről a másikkra, télen, mi történik velük kemény hideg, vagy nagy hó esetén? Mennyi az átlagos fészekalja s hányat költ ki átlagban? Az egy családhoz tartozó foglyok mennyire repülnek el a költés helyétől s egyáltalában költözködnek-e, ha nem zavarják őket? A párok különválnak-e a többiektől a fészekrakás előtt s a költés ideje alatt?

Felelet. Nagyobb távolságra való költözködésről adatom nincs. Kisebb távolságra való elvonulás, kóborlás előfordul nyá-

ron is és ősszel, a táplálékkeresés miatt és a mezőgazdaság munkáival kapcsolatban. Aratás, kukoricatörés, szántás, répa, krumpliszedés, legeltetés.

Kemény téli hideg és nagy hó nagyon káros a fogolyra. Részben a hidegnek hatása, részben a táplálék elől való elzárás miatt elgyengül, éhezik, a ragadozóknak könnyen áldozatul esik, az orvvadászok is nagy kárt tehetnek, mert a fogoly gémberedetten, szorosan összebújva fekszik a hóban, messze látható és egy lövésre tömegesen hullik. Azonkívül könnyen csalogatható ilyenkor pajtákba, házakba.

Tojások száma átlag 12—16, ebből átlag 10—12 csibe kel ki.

Rendes körülmények között kb. 0.5—1.0 km-nyi körzetben tanyáznak, a költés helyének környékén. Távollabra való költözöködést csak külső zavaró körülmények, főképp az élelmezési viszonyok és a fedezés változása idéz elő. A „vándor”-fogoly kérdése legalább is vitás. Egy esetről van tudomásom, amely ilyenek létezésére enged következtetést.

A párok február vége körül válnak külön, a fészekrakás előtt már.

VIII. Az állomány sűrűsége.

Kérdés. Van-e pontos adat arra nézve, hogy egy bizonyos területen hány fogolyfészek van? Hány fészket tekinthetünk átlagnak megfelelő talajon a területegységen (acre v. kat. hold) és hányat sűrű állomány mellett? Ha az állomány sűrű, a ki nem lövött madarak megmaradnak-e egész télen ugyanazon a területen a következő idényig? Van-e nagy különbség a dombos és sík, nemkülönben a művelt és nem művelt területek állományának sűrűsége között? Ismeretes-e olyan terület, ahol a foglyok nem tudnak tenyészni?

Felelet. A nagyobb uradalmak, illetve vadgazdaságok rendszeresen számba szokták venni a fogolyállomány létszámát, sőt pl. az Esterházy-uradalom erdőigazgatója, Rimler Pál térkép-vázlatokba még a csapatok tartózkodási helyét is belerajzoltatja. Ennek tanúsága szerint átlag 10 ha-ként is lehet egy csapatot találni, ami igen jó állomány, mert már 18 ha-ként (30 k. hold) egy-egy csapatot jó állománynak tekintünk. Csatolom az Ester-

házy-uradalom kimutatását, amelyet Rimler erdőigazgató úrtól kaptam, továbbá a Seywerth fővadász által készített egyik térképvázlat másolatát. A kimutatás érdekesen világítja meg az 1929—30. évi erős létszámcsökkenést (4 helyen minimum). Az 1931. év még gyengébb volt, de már 1932-ben 3 területen maximális volt a létszám, 1933-ban pedig 7 területen. 4—5 év alatt pótlódott az 1929. évi nagy pusztulás, amit az időjárás hozott, a gondozásban semmi változás nem történt.

A foglyok télen is megmaradnak rendes helyükön, ha élelmet találnak, illetve etetik. Dombos és sík terület között nincs számottevő különbség, hacsak egyéb viszonyok — talaj kötöttsége, mocsarasság — nem járnak együtt a terepviszonyokkal. A költés dombvidéken biztosabb, a völgyek alján erős zápor kifulladászhatja a fészekalj! A művelt és nem művelt területek között nem nagy a különbség, bár a fogoly inkább a művelt terület madara, inkább él a művelt, mint a nem művelt részeken. Még a művelés módja is befolyással van, a teljesen egyöntetű nagy uradalmi táblákat kevésbé keresi, mint a változó, apró parasztföldeket. Csak akkor vonul utóbbiakról inkább a nagy uradalmi táblákba, ha az apró földeken a munka miatt sűrűn zavarják, ellenben az uradalmi táblán csendet talál.

A fogoly nem tud tenyészni a nagyon kötött és a mocsaras talajon. (L. 3. alatt.)

IX. Fészkelés.

Kérdés. Surányban egyáltalában nincs sövény. Van-e másutt sövényvel bekerített terület, mely a fogoly fészkelésére szolgál? Mezőgazdasági munkák közben sok fészket pusztítanak-e el? Mi történik a tojásokkal, ha a fészkek körül lekaszálják a terményt? A vetésben talált fészkek bizonyos távolban eloszolva vannak-e a területen, vagy vannak a területnek olyan részei, ahol a foglyok előszeretettel fészkelnek csoportokban egymáshoz közel?

Felelet. A sövény hiánya fészkelés szempontjából szerepet nem játszik, mert a fogoly egyáltalán nem fészkel a sövényekben. Mint téli menedékhely a sövény, általában bokorsorok és csoportok, remizek, jó szolgálatot tesznek, mert védelmet nyuj-

Az Esterházy hercegi uradalom vadászterületén a

A terület		1922		1923		1924		1925		1926		
neve	kiterjedése		csap.	drb	csap.	drb	csap.	drb	csap.	drb	csap.	drb
	ha	k.-h.	száma	száma	száma	száma	száma	száma	száma	száma	száma	
1 Széplak	1300	2223	10	140	12	182	—	—	17	238	21	273
2 Sarród	800	1368	7	84	7	110	10	137	12	168	16	208
3 Fertőendréd	750	1294	16	192	22	282	26	337	38	456	46	598
4 -szentmiklós	1250	2162	17	289	21	327	16	222	27	378	41	574
5 Süttör	910	1574	12	168	16	247	21	272	26	312	40	520
6 Csapod-berek	806	1400	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7 Hövely	600	1024	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8 Vitnyéd	1300	2234	18	234	7	90	10	156	18	234	24	312
9 Agyagos	430	750	7	91	5	60	5	60	8	104	10	160
10 Szergény	642	1111	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11 Bregenc	547	950	5	80	5	78	6	72	8	96	10	160
12 Rábarét	691	1200	—	—	—	—	3	36	7	98	6	72
13 Tölös	310	531	—	—	—	—	11	169	13	128	16	208
14 Csapod	345	600	21	336	20	256	24	324	19	228	25	300
Összesen			113	1614	115	1632	132	1785	193	2440	255	3385

Esterháza, az 1934-ik évi január hó 9-én

fogoly-keresésnél talált csapatok 1922. évtől 1933. évig.

1927		1928		1929		1930		1931		1932		1933		A max. létszám egy csapatra
csap.	drb	csap.	drb	csap.	drb	csap.	drb	csap.	drb	csap.	drb	csap.	drb	
száma	száma	száma	száma	száma	száma	száma	száma	száma	száma	száma	száma	száma	száma	
70	945	76	968	61	891	94	1502	72	883	102	1268	102	1300	13
28	355	40	498	29	439	51	836	46	585	56	700	60	790	13
72	933	44	567	16	234	43	666	42	516	49	634	56	672	10
53	711	63	895	26	268	49	751	48	604	48	615	71	923	18
99	1315	106	1411	44	690	114	1750	90	1165	108	1357	114	1400	8
15	192	32	400	5	60	4	42	10	130	51	663	67	938	12
34	429	56	745	12	176	13	191	27	398	40	538	67	871	9
30	374	46	512	18	201	—	—	—	—	—	—	—	—	20
21	271	29	390	4	48	9	140	7	91	22	269	—	—	15
—	—	—	—	15	220	27	384	25	319	38	520	—	—	17
12	124	6	72	6	84	13	182	12	156	31	403	58	754	10
7	84	—	—	—	—	—	—	—	—	7	91	46	646	15
26	486	21	285	12	134	14	210	22	308	29	377	—	—	11
29	348	39	470	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
496	6567	558	7213	247	3445	431	6654	401	5155	581	7435	641	8294	

— maximális adat
 — minimális adat

Összesen szerepel a kimutatásban
 Csap. 4163
 Drb 55619

A csapatok átlagos létszáma = 13 drb

tanak. Bekerített — a fogolyfészkelés érdekében bekerített — terület nincs, nem volna értelme a bekerítésnek.

A mezőgazdasági munka nagyon sok fészket, ill. költést pusztít el, különösen a korai kaszálás a lucernában, lóherében, amikben pedig a fogoly nagyon szívesen rakja fészket. Ahol nagyon gondozzák a foglyot, ezeket járatják a vadőrrel, ill. a kutyájával a költés ideje előtt, az elzavarás érdekében; másutt szabály a késői, a költés befejezése után való kaszálás. A kikaszált fészket a fogoly otthagyja. A fészkeknek előzetes felkeresése és körülötte egynéhány m²-nek kaszálatlanul való hagyása nem ér sokat. A ragadozók kitapasztalják ennek jelentőségét és kifosztják a fészket.

X. Költés.

Kérdés. Milyen dátumra lehet tenni a fő-költés idejét? Hány tojás van átlag egy fészkekben? Észlelte-e harcot a kakasok között párosodás idején? Kettős párzást, vagyis két kakast egy tyúkra, avagy egy kakast két tyúkra lehetett-e megállapítani teljes hitelességgel s amennyiben igen, a trió békés családi életet élt-e?

Felelet. A költés zöme májusra esik. Áprilisban tojik, 16 nap alatt elkészül. Tojások száma átlag 12—16 körül van.

A kakasok közötti, sokszor nagyon komoly verekedések gyakoriak. Hármás párzást, ill. költést — biztosan — nem észleltünk. Előfordul néha — nagy ritkán — a két tyúk egy fészkekben, de hogy egy volt-e a kakasuk is, nem állapítható meg.

XI Különböző.

Kérdés. Természetes istállótrágyát használnak-e kiterjedt mértékben? Hát műtrágyát? Amennyiben igen, milyen összetételű? Permetezik-e a vetéseket és mivel? Az utakat kátrányozzák-e és ha igen, csak a fővonalakat?

Felelet. Istállótrágyát mindenütt használnak, műtrágyát kevésbé, csak a legújabb időkben kezd terjedni főképp a superphosphat, thomas-salak és a péti só (nitrogéntrágya). A vetéseket nem permetezik, kátrányozott út a városon kívül alig van.

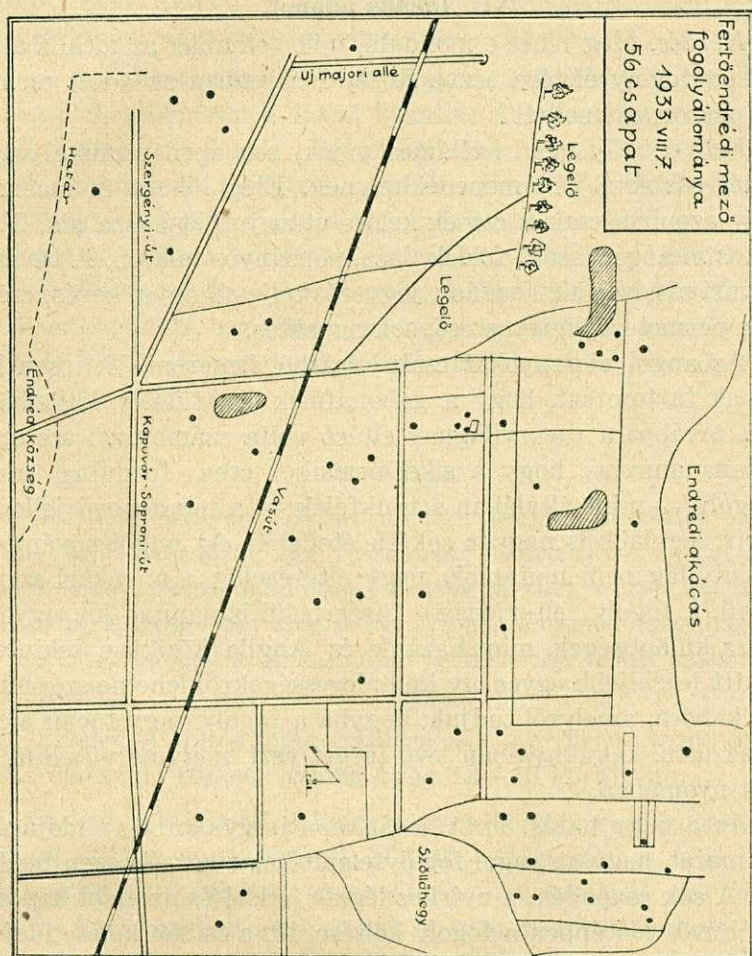
XII. Ideális állapot.

Kérdés. Meg lehet-e mondani, mik volnának az ideális állapotok a fogoly életére nézve Közép-Európában az adott természeti viszonyok mellett?

Felelet. Gyengén hullámos vidék, sok apró remizzel vagy cserjés sávokkal téli menedékhelynek. Elég lóhere és lucerna, amely azonban csak a csibék kelése után juthat kasza alá. Változatos mezőgazdasági földek, laza, porhanyós talajon. A tavaszi és nyári záporok elmaradása, jégverés teljes hiánya, kevés, csendesen permetező, langyos eső, sok napsütés.

Az angol viszonyokat csak leírásból ismerem. Teljesen kizártnak tartom azt, hogy a gabonafélék és fűfélék különböző fajtái, továbbá a rovarvilágnak eltérő volta számottevő szerepet játszana annyira, hogy a siker-nemsiker ezen fordulna meg. A fogoly — mint általában a tyúkfélék — a mindenevő jellegével bír, legalább is nagyon sokféle étellel él. Az angol növényzet és állatvilág nem mutat oly nagy eltéréseket a mienkkel szemben, ill. a fogoly elterjedési körén belül is vannak kb. ugyanakkora különbségek, mint hazánk és Anglia között e tekintetben. Itt legfeljebb egyes oly különlegességekről lehetne szó, mint pl. a kabóca, amelyről tudjuk, hogyha a fogoly vagy fácán álcáját, az ú. n. kakuknyálban levő férget eszi, nagymérvű elhullás jár a nyomában.

Az a nagy hatás, amit hazánkban is gyakorol az időjárás, arra mutat, hogy az angol fogolytelepítések sikere is ezen fordul meg. A sok csapadék, a nyirkos légkör, a köd és az ezzel kapcsolatos hűvös idő éppen a fogoly költése, ill. a csibék kelése idején és életüknek első heteiben nagy veszedelmet jelent. Hisz nálunk is minden eddigi megfigyelésem az időjárásra utal, ha egy-néhány kedvező év jár, a fogoly elszaporodik; ha az időjárás kedvezőtlen — főképp a költés és csibenevelés ideje alatt, valamint a szigorú tél (vastag, sokáig fekvő hótakaró, nagy hideg) — akkor a meglévő létszám igen nagy mértékben megcsappanhat. Én a mesterséges felnevelést tartanám alkalmazandónak, úgy, ahogy a fácánnal is teszik sok helyen. A foglyokat csak akkor engedjék ki a nyílt területre, amikor már jól ki vannak fejlődve. A fogolycsibe nagyon kényes, én kényesebbnek találtam, mint a fácáncsibét, annál inkább szükséges, hogy ellenőriz-

hessük, mi történik vele. A szabadba való bocsátásnál, ill. a tisztán természetes költésnél erre nincs lehetőség. Meggyőződésem szerint az angol — a fogolyoknak nem nagyon kedvező — időjárási viszonyok között a fogoly betelepítése és elszaporítása csak ilyen mesterséges segítség mellett fog sikerre vezetni.

Róth Gyula.

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK

Jegyzőkönyv

Az Országos Erdészeti Egyesület igazgató-választmányának Budapesten, 1934. évi április hó 11-én az Egyesület székházában tartott rendes üléséről felvett jegyzőkönyv-kivonata

Megjelentek: báró Waldbott Kelemen elnök, Térfi Béla és gróf Teleki József alelnökök, Bíró Zoltán ügyvezető, dr. Ajtay Sándor, gróf Andrassy Sándor, Beyer Jenő, Czillinger János, gróf Esterházy Móric, gróf Festetich Kristóf, Földváry Miksa, Nagyszalánczy Brunó, báró Inkey Pál, Ivanich Ferenc, Kallivoda Andor, dr. Karafiáth Jenő, gróf Károlyi Gyula, Kovács Gábor, Kozma István, gróf Mailáth György, Matusovits Péter, Mihalovich Sándor, Molcsányi Gábor, örgróf Pallavicini Alfonz Károly, báró Prónay György, báró Prónay Gábor, Rimler Pál, Rónay György, gróf Széchenyi Károly, Takách Zsigmond, Urbansek Ignác, Véssey Ferenc, Véssei Mihály, Vuk Gyula, gróf Zelenski Róbert igazgató választmányi tagok s Lengyel Sándor segédtitkár.

Báró Waldbott Kelemen elnök akadályoztatása miatt Térfi Béla alelnök foglalja el az elnöki széket.

Térfi Béla elnök: Van szerencsém a megjelent urakat üdvözölni és az Országos Erdészeti Egyesület igazgató-választmányának a mai napra kitűzött ülését megnyitani.

Megállapítom, hogy az igazgató-választmányi ülés határidejéről a választmányi tag urak szabályszerű időben értesítést kaptak és hogy az ülés a megjelent tagok számára való tekintettel, határozatképes.

Távolmaradásukat kimentették: Ajtay Jenő, báró Biedermann Imre, Fiedler Jenő, gróf Keglevich Gyula, ifj. gróf Mailáth József, herceg Montenuovo Nándor, Onczay László, Papp Béla, Papp-Szász Tamás, Zügn Nándor választmányi tag urak.

A jegyzőkönyv hitelesítésére Nagyszalánczay Brunó és Beyer Jenő választmányi tag urakat kérem fel.

Ülésünk tulajdonképpeni tárgya a földművelésügyi miniszter úrnak az Erdőbirtokosok és Fakereskedők Faforgalmi Rt. ügyében az egyesülethez intézett leirata.

Magát a leirat szövegét a választmányi tag uraknak megküldöttük és egyúttal megküldöttük az általános erdőgazdasági bizottságnak a leirattal kapcsolatosan teendő felterjesztésre vonatkozó javaslatát is.

A javaslatot az ügyvezető úr fogja ismertetni, természetes dolog azonban, hogy a bizottsági javaslat sem a hozzászólást, sem pedig a választmánynak esetleg a bizottsági javaslaton túlmenő, vagy attól eltérő állásfoglalását nem gátolja.

Az ügyvezető egyúttal tájékoztatni fogja a t. igazgató-választmányt a múlt évről befutott készletbejelentésekről is, valamint a szállítási igazolványok kiadásánál eddig követett eljárásról.

Felkérem az ügyvezető urat, hogy jelentését előterjeszteni szíveskedjék.

Bíró Zoltán ügyvezető mindenekelőtt az egyesület anyagi helyzetét ismerteti. 1934. évi január hó 1-től április hó 10-ig terjedő időben 12.093 P 22 fillér bevétellel szemben 13.160 P 28 fillér volt a kiadás. Az 1067 P 06 fillér hiány előreláthatólag minden nehézség nélkül fedezhető lesz.

Egyhangúan tudomásul szolgál.

Ügyvezető jelenti, hogy a földművelésügyi miniszter úr 1934. évi 11.887. számú rendelete a román tűzifa részére kijelölt tiszántúli területre irányuló magyar tűzifaküldeményekre vonatkozó rendelkezéseket 1934. évi április hó 1-től kezdődőleg hatályon kívül helyezte és az ország egyéb területére életbeléptetett szállítási igazolványok hatályát erre a területre is kiterjesztette.

Egyhangúan tudomásul szolgál.

Ügyvezető ezután a m. kir. kereskedelemügyi miniszter urnak a M. Kir. Államvasutak talpfaverseny tárgyalásai tárgyában a földművelésügyi miniszter úrhoz intézett átiratát ismerteti, amelyben közli a M. Kir. Államvasutak igazgatóságához intézett felhívását, hogy a talpfabeszerezések tekintetében felmerült kívánságokat jóindulatú mérlegelés tárgyává tegye és amennyiben az Államvasutak anyagi érdekeinek sérelmé nélkül lehetséges, a jövőben a benyújtott ajánlatokat, alkudozások mellőzésével, a gazdasági sorrend betartásával bírálja el.

Örvendetes tudomásul szolgál.

Ügyvezető ezután az 1934. évi április hó 10-ig bejelentett tűzifa-készletek és addig kiadott szállítási igazolványok adatait ismerteti.

Bejelentettek összesen: 23.359·5 vagon 1932—1933. évi termelésű belföldi tűzifát és 2386·5 vagon idei téli termelésű akácfa. Ezekre ki lett adva összesen 4708 vagonra igazolvány, amelyből 571·5 vagonra szóló a Faforgalmi Rt. kezén van.

Egyhangúan tudomásul szolgál.

Ügyvezető ezután a Tűzifa Szállítási Igazolványok Kirendelt-sége által az igazolványok kiszolgáltatása terén követett eljárást

röviden ismerteti. A márciusi csonka hónapra a bizottság javaslatára a készletek 15%-ára adott a F. M. igazolványt. Mivel azonban a Faforgalmi Rt. ezt a mennyiséget március hó végéig értékesíteni és lehívni nem tudta, az ápríliásra kiadható igazolványok számát a F. M. 6%-ban állapította meg. Az összesen 21%-ból 6% Budapest és környékére, 15% pedig az ország többi részére szől. A bizottság egyúttal javasolta a F. M.-nek, hogy mihelyest a Faforgalmi a 21%-ot meghaladó igazolványt vesz igénybe, a folytatólagos kiadást a kívülállók részére is azonnal engedélyezze. Ma még mintegy 3 napot vesz igénybe az összes igénylések kielégítése, de reméli, hogy egy hónapon belül annyira tökéletes lesz az eljárás, hogy az igazolványokat már a bizottság döntése utáni napon expediálni fogják.

Ügyvezető ezután a földművelésügyi miniszter úrnak a külföldi tűzifa behozatalának lebonyolítása és a magyar termelésű tűzifa felvásárlása tárgyában az egyesülethez intézett 10.975—1934. számú leiratára vonatkozó bizottsági javaslatot olvassa fel.

A bizottság javaslata a következő:

„A bizottság elsősorban rá kíván mutatni arra, hogy a hivatalos lapban megjelent rendelet szövege nem fedti teljes mértékben az egyesületnek leadott kivonatos másolatot.

Így különösen a hivatalos lap által közölt rendeletben nincs meg a feltétlen kapcsolat a behozatali monopólium és a magyar fára vonatkozó felvásárlási kötelezettség között.

A bizottság ezért célszerűnek tartaná, ha az egyesület a felterjesztésben erre is rámutatna.

Magát a felterjesztés részleteit illetőleg a bizottság a következőkre hívja fel az igazgató-választmány figyelmét.

A leirat 1. pontjának második bekezdése a Részvénytársaságot a hazai tűzifa értékesítése tekintetében számszerű korlátokhoz is köti, amivel szemben a külföldi tűzifa eladásánál mennyiségi korlátozás nincs.

Mivel ezek szerint a Faforgalmi Rt. az import tűzifát akár 1 vagónos tételekben is árusíthatja, ellenben a belföldi tűzifából 25, 50, illetőleg 100 normál kocsirakománynál kisebb tételt nem adhat el, a bizottság ebben a magyar tűzifa értékesítésének megnehezítését látja s célszerűnek tartaná, ha az igazgató-választmány ebből a szempontból is legalább is az egyenlő elbánás elvét kérné alkalmazni mindkét faanyagra.

A leirat 4. pontjában foglalt garancia nem teljesen világos, mert csak a vételi szerződésekből eredő követelések, illetőleg fizetési kötelezettségekért vállalnak a bankok eszerint garanciát.

A bizottság nem látta tisztázottnak azt a kérdést, hogy vajjon ez a készfizei kezeség kiterjed-e arra a károsodásra is, amelyik a birtokost abban az esetben éri, ha a szerv vonakodik valamely felajánlott készletet megvásárolni.

Ugyancsak tisztázatlannak látja a bizottság azt a kérdést is, kiterjed-e ez a készfizetői kezesség a Részvénytársaságra esetleg kiszabandó bírságokra is.

A leirat 6. pontjában sajnálattal nélkülözi a bizottság a budapesti piacra vonatkozólag eddig megszabott korlátozást.

Tekintettel arra, hogy egyébként a magyar fa területi védelmét már az engedélyokiratban is fenntartotta a kormányzat, szükségét látja a bizottság annak, hogy az egyesület a beadandó felterjesztésben kérje a budapesti piacra vonatkozó korlátozásnak ebbe az okiratba leendő felvételét is.

A leirat 13. pontjának utolsó bekezdése megkívánja, hogy az első (60 pengős) előleget meghaladó további előleg folyósítása esetén „az erdőbirtokos, illetőleg a fatermelő tartozik köztartozását a Részvénytársaságnak hiteles módon kimutatni”.

A bizottság ezt az általános kitéfelt aggodalommal látja, mert hiszen ennek az alapján a vállalat azt is kívánhatná a birtokostól, hogy az ország összes pénzügyigazgatóságaitól hozzon erre vonatkozó bizonyítványt.

Szükségesnek tartja ezért a rendelkezés olyértelmű kiegészítését, hogy a birtokos a köztartozásokat az eladott tűzifa készletezési helye szerint illetékes községi előljáróság bizonyítványával legyen köteles igazolni.

A leirat 16. pontjának első és második bekezdése a lehívás, illetőleg átvétel végső határidejét van hivatva megszabni.

A bizottság megállapítása szerint ez a két pont oly módon van megszövegezve, hogy véglegesen megállapított (fix) határidőt maga a rendelkezés nem tartalmaz.

Az eredeti engedélyokirat a meghosszabbítást, mint jogot utalta az Országos Fagazdasági Tanács hatáskörébe, amivel szemben a leirat ezt már mint a Fagazdasági Tanács kötelezettségét állítja be, és pedig anélkül, hogy egy végső határidőt is megszabna.

A bizottság javaslata az, hogy a 16. pont második bekezdésében a „megfelelően” szó helyett „legfeljebb 3 hónappal” kitétel kerüljön, amely esetben a vállalkozás a termelést követő év október végéig volna feltétlenül köteles a megvásárolt tűzifát lehívni.

Ez a megoldás nem állana eilentétben azokkal az érdekekkel se, amelyek a piac napi szükségletének szárazfával való ellátásához fűződnek.

A leirat 20. pontjára vonatkozólag a készfizetői kezesség megállapításának hiányosságára már a 4. pontnál rámutattunk, s a továbbiakban a bizottság csupán a 27. pont hiányosságára kíván rámutatni.

Egyáltalán nincs ugyanis ebben a pontban körülírva az, ki állapítja meg bármely rendelkezésről, illetőleg a szabályoktól való eltér-

résről azt, hogy ez „a Részvénytársaság tűzifa-átvételi kötelezettségének teljesítését nem nehezíti és egyébként sem jár a Részvénytársaság sérelmével’.

A bizottság véleménye szerint feltétlenül meg kell jelölni azt a fórumot, amelyik ebben a kérdésben a végleges döntésre hivatott.”

Báró Prónay György a kérdéshez szólva a bizottság javaslatát általánosságban elfogadja, a 16. pont módosításának tekintetében pedig azt javasolja, hogy az igazgató-választmány az átvétel ideje tekintetében ne foglaljon még most állást, hanem az 1932—1933. évi termelésű tűzifát illetően várjon ezévi május hó végéig, amikor a helyzet ismeretében az átvétel idejére megfelelő javaslatot tehet és az 1933—1934. évi termelésű tűzifát illetően ugyancsak ne most törtenjék döntés, hanem csak 1935. év folyamán javasoljon fix időpontot.

Kéri javaslatának elfogadását.

Gróf Esterházy Móric nézete szerint a leiratnak a leglényegesebb és legfontosabb pontja a 16-os, amely az átvétel idejét állapítja meg. Az átvétel tekintetében mindenképpen fix határidő megállapítását tartja szükségesnek. A maga részéről nem köti magát a bizottság által javasolt 3 hónapos meghosszabbításhoz, de lehetetlennek tartja a fának határidő nélküli lekötését. Nem lát nehézséget hosszabb terminus esetén sem, de miután vételi kötelezettségről van szó, a végső átvételi határidő megállapítását szükségesnek tartja. Hosszabb terminus esetén azonban bizonyos, hogy pl. a kétéves bükk tűzifa minősége javulni nem fog. A maga részéről elfogadja a bizottság javaslatát. A fának határidő nélküli lekötése a vételi kötelezettséget teljesen illuzóriussá teszi, inkább opció, vagy bizomány. Miután vételről van szó, a bizottság javaslatának elfogadásával a fix határidő megállapítását tartja kívántosnak.

Báró Prónay György és *gróf Esterházy Móric* újbóli felszólalása után *Véssey Ferenc* nem tartja helyesnek, hogy a Fagazdasági Tanács döntsön afelett, hogy a szerv mikor legyen köteles a fát átvenni. A kérdés nemcsak azokat érinti, akik fájukat a szervnek felajánlják, hanem a kívülállókat is. Báró Prónay indítványával szemben ellentétes álláspontot kénytelen elfoglalni, mert lehetetlen elképzelni azt, hogy a Fagazdasági Tanács csak a jövőben döntsön afelett, hogy a birtokosok által már most lekötött fát a szerv mikor legyen köteles átvenni. Az 1932—1933. évi tűzifát 3 hónap alatt legyen köteles átvenni a szerv, mert minden további halasztás a birtokosra csak veszteséget jelent. Indítványozza, hogy az egyesület a földművelésügyi miniszter úrhozi intézendő felterjesztésében kérje a Faforgalmi Rt-nak arra való kötelezését, hogy az 1932—1933. évi termelésű tűzifát júliustól számított 3 hónapon belül az egyes havi részletekkel együtt az 1933—34. évi termelésű tűzifa átvételi kötelezettségének pedig július hó végétől számított 3 havi késedelmén belül tartozzék eleget

tenni. Amíg átvételi kötelezettségének eleget nem tett, importra ne kapjon engedélyt.

Báró Inkey Pál a két ellentétes javaslattal szemben annak leszögezése mellett, hogy eredetileg minden kötöttségnek ellene volt s hogy az eredeti elgondolás az volt, hogy a Faforgalmi Rt. minden felajánlott fát a termelési időszak végét követő július hó végéig köteles átvenni, azt indítványozza, hogy a Faforgalmi Rt. a felajánlott fát július hó végéig legyen köteles átvenni.

Báró Prónay György a maga részéről, bármennyire tetszetősnek is látszik báró Inkey indítványa, nem hajlandó oly megoldást elfogadni, amely épp azoknak a kívülálló kereskedőknek kedvez, akik az erdőbirtokosok megkárosításán dolgoztak. A fa árának 30—40 pengős emelkedésében jelentkezett előnyt továbbra is biztosítani akarja a birtokosok részére, s nem hajlandó erről holmi átmeneti előnyökért lemondani. A szövet a kezdet nehézségein át kell segíteni s ezért báró Inkey javaslatával szemben a leghatározottabban állást foglal.

Véssey Ferenc az elhangzottakra néhány szóval reflektálva, báró Inkey Pál indítványához csatlakozik, azzal a kiegészítéssel, hogy a szerv mindaddig ne kapjon importfára behozatali engedélyt, míg a magyar fát el nem tudta adni.

Térfi Béla elnök az ellentétes indítványokat szavazás alá bocsátva, a szavazás eredménye alapján határozatilag kimondja, hogy az igazgató-választmány szótöbbséggel báró Inkey Pál indítványát, Véssey Ferenc javaslatával kiegészítve, tette magáévá.

Gróf Esterházy Móric ezután azt a kérését terjeszti elő, hogy a vezetőség az erdőbirtokosok tájékoztatása céljából az egyesület hivatalos közlönyében, az „Erdészeti Lapok”-ban az import tűzifa árait, az intézőbizottság határozatait és a havi átvételi százalékokat rendszeresen közölje. Egyben készséggel kijelenti, bár a szabad forgalom híve, hogy az a meggyőződése, hogyha nem lesz titkolódzás, sokkal nyugodtabb atmoszféra fog kialakulni.

Ügyvezető közli, hogy amennyiben az adatokat a földművelésügyi minisztérium rendelkezésére bocsátja, készséggel közölni fogja azokat.

Véssey Ferenc a tárgyalás alatt lévő rendelet 8. pontjára utalva megállapítja, hogy a rendelet világosan megmondja, hogy a behozott tűzifa ára a magyar tűzifa árvédelmének szemelött tartásával állapítandó meg. A rendelkezés azonban időközben nem lett betartva. Indítványozza, hogy az egyesület intézzen feliratot a földművelésügyi és kereskedelemügyi miniszter urakhoz és kérje a tűzifaáraknak olyképpen való megállapítását, hogy a hazai és import bükk tűzifa ára között 10.000 kg-ként legalább 30 P árkülönbség legyen.

Ügyvezető és *Véssey Ferenc* hozzászólása, valamint a megejtett szavazás után elnök határozatilag kimondja, hogy az igazgató-választmány szótöbbséggel az indítványt elvetette.

Gróf Esterházy Móric azzal kapcsolatban, hogy a rendelet módosításának szüksége felmerült, bár úgy mondták, hogy az a megfelelő retortákon már átment, utal nemcsak a földművelésügyi miniszter úrnak a 33-as bizottságban adott felvilágosításaira, hanem felolvassa a képviselőházban elhangzott interpellációjára március hó 21-én adott válaszát, ahol a földművelésügyi miniszter úr azt a kijelentést tette, hogy a tűzifa-kérdés megoldásánál mindenben az erdőbirtokosok javaslatát fogadta el. Megállapítja, hogy a rendeletnek több olyan pontja van, amely a Fagazdasági Tanács hozzájárulása nélkül jött létre. Kéri annak leszögezését, hogy nem lett minden a Fagazdasági Tanács határozatának megfelelően rendezve.

Ezután *gróf Teleki József* alelnök, aki a Múfa Behozatali Intézetnél az igazgató-választmány megbízásából az egyesületet képviseli, az intézet működéséről szóló jelentését terjeszti elő. Jelentésében beszámol az 1933. év folyamán külföldről behozott múfa-mennyiségekről, majd ismerteti a Múfa Behozatali Intézet működését, a rayonokat és az intézet pénzügyi mérlegét.

Az intézet 1933. évben a következő múfa-mennyiségek behozatalára tett javaslatot, melyet a kereskedelemügyi miniszter úr teljes mértékben honorált.

	Fűrészáru	Gömbfa	Bányafa	Faragottfa	
Ausztria	12.899	4.169	3.455	2.647	n. w.
Románia	7.272	792	829	2.034	„ „
Jugoszlávia	985	15	—	420	„ „
Csehország	2.283	7.160	3.987	282	„ „
Összesen:	23.339	12.136	8.271	5.383	n. w.

Ezenkívül fűrészelt lombfára román, cseh és jugoszláv viszonylatban 313 w, különböző lombfákra 2056 w, hegyezett szőlőkaróra 32 vagonra adtak még ki engedélyt. Az intézet jövedelme a részére megállapított illetékből 182.741 P volt. Az engedélyezés a kormány által megállapított kontingens keretén belül történt. Az intézet a kormány által vállalt 7000, majd 11.000 vagon osztrák fűrészáru behozatalát az életbeléptetett rayonirozási módszer segítségével biztosította. E módszer eredményeképpen lehetséges volt a 7000 v. osztrák fűrészárut már múlt év szeptember havában, a 11.000 vagon október hó végéig kiosztani. A 12.000 vagon összkontingenst az év végén még 400 vagonnal fel kellett emelni. A behozatal a multévi kontingensre 12.250 vagon telt ki. Az engedélyezés a kontingensek terhére a végrehajtóbizottság javaslatának megfelelően történt. Az intézet legnagyobb gondját a fűrészáru méltányos elosztási módja képezte. Az elosztásnál szem előtt tartandó volt körülmények következtében az intézet minden törekvése ellenére sem volt mindig abban a helyzetben, hogy a felek kérelmeit igényükhöz képest kielégíthesse.

A rayonok helyzete és az arányszámok, melyek az osztrák—ma-

gyar és cseh—román behozott famennyiségek között fennállanak, a következők:

	osztrák—magyar	cseh—román	osztrák—jugoszláv
	arányszám:		
1. Osztrák határtól Balatonig	9	1	—
1/a Balatontól délre, szerb határig	9	1	1:2
2. Duna mellett, Tolnáig	2	1	—
2/a Tolnától délre, szerb határig	2	1	1:1
3. Budapest és környéke	1	1	—
4. Duna—Tisza köze, cseh határig	1	2	—
5. Tiszántúl	1	6	—

Az intézet mérlege 182.714 P nyereséggel zárult.

A tiszta haszon ebből 26.516 P volt. A részvényesek osztalék címén 4875 pengőt kaptak. Jelentését ezekben előterjesztve, kéri a választmányt, hogy a jövőben követendő eljárásra vonatkozóan utasításokat és direktívákat adjon, hogy azok értelmében az intézet kebelén belül az erdőbirtokosok érdekeit megfelelően képviselhesse.

Egyhangúan tudomásul szolgál.

Rónay György a jelentéssel kapcsolatban szóvá teszi a Múfa Behozatali Intézetnek azt a véleménye szerint helytelen eljárását, hogy osztrák—magyar viszonylatban nem ad fűrészáru behozatalára engedélyt oly magyar kettős birtokosnak, akinek a birtoka, mint az Esterházy hitbizományánál is, a határon mindkét országban fekszik. A Múfa Behozatali Intézetnek ez az álláspontja azért tartathatatlan, mivel megfoszt egy magyar erdőbirtokost attól a jogától, hogy saját — bár határszélen termelt és a határszéli forgalom érdekében az Ausztriával kötött államközi egyezmény értelmében jogosan átkozható — fáját iparengedély nélkül eladhassa. Javasolja, hogy az Egyesület lépjen közbe a m. kir. kereskedelemügyi miniszter úrnál a Múfa Behozatali Intézetnek az ellen az eljárása ellen, hogy megtagadja egy magyar kettős birtokostól (az Esterházy hitbizománytól) a fűrészárura vonatkozó behozatali engedélyt azzal az indokolással, hogy csak bejegyzett cégeknek, kereskedőknek adhat engedélyt, a hercegi hitbizomány pedig nem bejegyzett cég.

Második javaslata pedig arra vonatkozik, hogy tegyen az Egyesület előterjesztést a földművelésügyi és kereskedelemügyi miniszter Urakhoz aziránt, hogy az osztrák—magyar vámszerződésben létesített úgynevezett Paritásos Bizottságban ne csak a magyar fakereskedelemnek, hanem a magyar erdőgazdaság és a fűrésziparnak is legyen érdekképviselője. Javaslataának indoklására előadja, hogy az említett Paritásos Bizottságban magyar részről csak a kereskedelmi érdekeltségnek vannak képviselői,

akkikkel, miután kizárólag saját érdekeiket nézik, mindkét ország erdőgazdaságát és fűrésziparát érintő kérdésekben megegyezésre jutni egyáltalán nem lehet. Így nem sikerült megegyezésre jutni a Magyarországra irányuló fűrészáru importot érintő ár, kötlevel és áruosztályozás fontos kérdéseiben. Amennyiben a megegyezés nem fog létrejönni, attól kell tartani, hogy egyrészlől a magyar marhakivitelben, másrészlől az osztrák fabehozatalban nem kívánatos szünet fog beállani, mely mindkét országra csak hátrányt jelenthet. A Rómában megindult tárgyalások is a kérdés sürgős rendezését kívánják.

Ügyvezető, Rónay György, báró Prónay György és Rimler Pál hozzászólása után az igazgató-választmány végül is Rónay György két indítványának egyhangú elfogadása mellett Rimler Pált felkéri az esetleges bizottsági tagság vállalására és egyben felhatalmazza az elnökséget a még szükséges urak felkérésére.

Mihalovich Sándor gróf Teleki József jelentésével kapcsolatban megjegyzi, hogy a Múfa Behozatali Intézet működése nagyban hozzájárult a hazai termelés fellendítéséhez. Sajnálattal állapítja azonban meg, hogy míg az osztrák fűrészáru termelés mindenféle privilégiumot és adókedvezményt élvez, addig a magyar termelés semminemű kedvezményben nem részesül. Oly irányú előterjesztés tételét javasolja a földművelésügyi és kereskedelemügyi miniszter urakhoz, hogy a magyar fa részére oly védelem biztosítás-sék, mint amilyent az osztrák élvez, s hogy külföldi származású fűrészárura csak azok kaphassanak behozatali engedélyt, akik előzetesen bizonyos százalékarányban magyar fát is vásároltak, s hogy a %-on felül vásárolt magyar anyagot éppen úgy vegyék számításba, mintha az illető kereskedők, vagy vállalatok ennek megfelelő mennyiségű osztrák árut hoztak volna be.

Ügyvezető annak a nézetnek ad még kifejezést, hogy megbízható adatok nélkül nem lehet eredményt elérni. Arra kéri *Mihalovichot*, hogy az érdekelt hazai uradalmaktól a fűrészáru termelésre vonatkozó adatokat szerezze be és bocsássa az Egyesület rendelkezésére.

Mihalovich Sándor az adatok beszerzését elvállalja.

Az igazgató-választmány az indítvány értelmében határoz.

Gróf Teleki József *Mihalovich* szavaira reflektálva, közli, hogy az osztrák fűrészáru azért van előnyösebb helyzetben, mert prémiumot kapnak, forgalmiadó előnyt élveznek és elköttya-vetyélik (sleiderolják). *Mihalovich* felszólalása értelmében módot fog keresni a kérdésnek a Múfa Behozatali Intézet keretén belül való tárgyalására, csak az adatok rendelkezésre bocsátását kéri.

Térfi Béla elnök közli, hogy az egyesület elnöksége az adatok birtokában fogja a további intézkedéseket megtenni.

Rimler Pál ezután a következő két indítványt terjeszti elő:

Első indítványa: Intézzon az Egyesület felterjesztést a földművelésügyi miniszter Úrhoz és kérje megfelelő tagsági helyek biztosítását a Fagazdasági Tanácsban és Intézőbizottságban a 10.000 kat. holdnál nagyobb erdőtulajdonosok és képviselőik részére, valamint azok részére, akik a jelenlegi megoldást ellenezték ugyan, de a kiadott rendeletek következményeit viselni kénytelenek. Úgy véli, hogy e komoly kérdés nem lehet közömbös sem az Elnökség, sem az igazgató-választmány előtt és bizalommal viseltetik a földművelésügyi miniszter Úr iránt, aki az Egyesület kérésének bizonyára helyet is fog adni. Kérését kiegészíti még azzal, hogy indítványa elfogadása esetén nyujtsanak módot arra, hogy a jelölés az elnökséggel közvetlenül és saját maguk ejthessék meg.

Második indítványa pedig, amely a szállítási igazolványokról szóló miniszteri rendelet 6. §-ával kapcsolatos, a következő: forduljon az Egyesület felterjesztéssel a földművelésügyi miniszter Úrhoz és kérje arra, hogy utasítsa az intézőbizottságot, hogy oly esetekben, amidőn valamely faraktár, vagy telep igazoltan több erdőbirtokos tulajdonát képezte és az erre vonatkozó iparigazolvány a rendelet életbelépte előtt lett kiállítva, ez esetben arra a famennyiségre, amit valamely társtulajdonos erdőtulajdonos kíván a közös telepre elszállítani, a szállítási igazolványok éppúgy adassanak ki, mintha az iparigazolvány az illető erdőtulajdonos saját nevére szólna.

Báró Prónay György, gróf Esterházy Móric és báró Waldbott Kelemen hozzászólása után *Térfi Béla* elnök javaslatára az igazgató-választmány az indítványt kiadja az elnökségnek azzal, hogy azt csak abban az esetben hozza újból a választmány elé, ha nem sikerülne azt az indítványtevővel egyetértően elintézni.

Véssey Ferenc ezután a következő két indítványt terjeszti elő:

Első indítványa: köztudomású, hogy a hazai lucfenyőket a szu pusztítja és így a szállítási igazolványok hiányában az erdőkön visszamaradó lucfenyő tűzifa melegágyát képezi a szu további károsításainak. A luc tűzifát erdővédelmi szempontból is azonnal el kellene szállítani, eltekintve attól, hogy az erdön a teljes megromlás veszélyének is ki van téve.

Indítványozza, forduljon az Egyesület felterjesztéssel a földművelésügyi miniszter úrhoz, hogy hívja fel az intézőbizottságot arra, hogy a szukárosításból eredő tűzifára a szállítási igazolványokat Budapestre való szállítás céljából, a felek részére azonnal adja ki úgy, hogy ez ne számíttassék be a kontingensbe.

Második indítványa: Az intézőbizottság a szárazfára szóló igazolványok kiosztása alkalmával teljesen figyelmen kívül hagyja a fanemeket, holott a száraz bükkfa igen sok helyen már a befülledés határán van, amelyből származó kár a birtokost önhibáján kívül sújtja.

Miután már csak nagyon csekély mennyiségű száraz bükkfáról van csak szó, indítványozza, hogy ebben az ügyben is forduljon az Egyesület a földművelésügyi miniszter Úrhoz, hogy hívja fel az intézőbizottságot a szállítási igazolványok kiadására, az igazolványok azonban a kontingensbe természetesen beszámítandók.

Ügyvezető, Véssey Ferenc és báró Prónay György hozzászólása után az igazgató-választmány *Véssey első indítványát elfogadja*, a második indítványhoz azonban nem járul hozzá.

Ügyvezető bejelenti, hogy Payer István ny. h. államtitkár, kit az Egyesület az erdőtisztek gyermekeinek nevelését segélyező alap bizottságában delegált, magas korára és betegségére való tekintettel megbízatása alól való felmentését kérte.

Az igazgatóválasztmány ügyvezető javaslatára Payer Istvánt az Egyesület érdekében kifejtett működésének megköszönése mellett, a megbízatás alól felmenti és a fenti tisztség vállalására egyhangúan Beyer Jenő ny. miniszteri tanácsos vál. tagot kéri fel, aki azt el is vállalja.

Ügyvezető bemutatja a Magyar Turista Szövetségnek az Egyesülethez intézett megkeresését. A Szövetség arra kéri az Egyesületet, hogy az erdőtörvény tervezetére vonatkozóan tett észrevételeire az Egyesület tegye meg esetleges megjegyzéseit.

Ügyvezető javaslatára az igazgatóválasztmány a kérdésnek a legközelebbi választmányi ülés tárgysorozatába való felvételét határozza el, amelyen Ajtay Jenőnek e kérdéssel kapcsolatos indítványa is tárgyalandó lesz.

Ügyvezető javaslatára az igazgatóválasztmány a Gazdák Biztosító Szövetkezetének Nyugdíjpénztárát és báró Buttler Elemér földbirtokost egyhangúan az Egyesület tagjai sorába iktatja.

Ügyvezető végül szomorú kötelességet teljesítve bejelenti Gruber Gyula m. kir. gazd. főtan. ny. m. kir. főerdőtanácsos és béri Balogh Boldizsár uradalmi erdőmester egyesületi tagoknak elhúnytát. Javaslatára az igazgatóválasztmány elhúnytuk felett érzett őszinte részvételének jegyzőkönyvi megörökítését határozza el.

Térfi Béla elnök: Több tárgy nem lévén, megköszönve a szíves megjelenést, az ülést bezárja.

Kedvezményes tűzifa szállítási díjának mérséklése. A MÁV igazgatósága a magyar tűzifa részére a „Vasúti és Közlekedési Közlöny” ezévi 16. számában közzétett díjkedvezményének c) alosztályú díjtételeit 1—13 kilométeres viszonylatban április 12-től kezdődőleg 1 fillérrel csökkentette.

Írói tiszteletdíjak. Az Országos Erdészeti Egyesület 1930. évi május hó 30-án tartott igazgatóválasztmányi ülésében elhatározta,

hogy az egyesület 1930. év július 1-étől kezdődően az Erdészeti Lapokban megjelenő cikkekért írói tiszteletdíjat fizessen. És pedig: a szerkesztő részéről átdolgozást nem igénylő cikkekért 16 oldalas ívenként 64 pengőt, fordításokért vagy átdolgozást igénylő cikkekért 16 oldalas ívenként 32 pengőt, egyszerű közleményekért 16 oldalas ívenként 24 pengőt. Szíves tudomásvétel végett közli a kiadóhivatal.

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK

A m. kir. erdőőri és vadőri iskolák 1934. évi szeptemberi tanfolyama. A m. kir. erdőőri és vadőri iskoláknál (Esztergom és Szeged-Királyhalom) az 1934. szeptember havában megnyíló tanfolyamra való felvételi kérvényeket ez évi június hó 1-éig kell benyújtani.

A részletes pályázati feltételeket 40 fillér előzetes beküldése ellenében az érdeklődőknek az a m. kir. erdőőri és vadőri iskola küldi meg, amelybe a pályázó magát felvétetni kívánja.

Budapest, 1934. évi március hó.

M. kir. földművelésügyi miniszter.

12.000/1934. I/2. szám.

HIRDETMÉNY

az állami erdei facsemete- és suhángkiszolgáltatás feltételeiről.

Az államerdészeti csemetekertek facsemete- és suhángfeleslegei az 1934. év őszén és az 1935. év tavaszán az ezeket igénylő birtokosoknak az alábbi feltételek mellett fognak kiszolgáltatni:

I. alföldi erdők, fasorok, szélfogópászták és facsoportok telepítésére, továbbá az ország bármely részén lévő kopár és vízmosásos terület beerdősítésére erdei facsemete az államerdészeti csemetekertekben csomagolatlanul átadva, teljesen díjmentesen;

II. alföldi gazdasági fásítások céljaira suháng az államerdészeti csemetekertekben csomagolatlanul átadva, a kiszedési költségek megtérítése ellenében;

III. erdőterületek vágásainak és tisztásainak beerdősítésére, továbbá egyéb fásítási célra *erdei facsemete* s illetőleg *suháng* a meg-

állapított ár, valamint az esetleg felmerülő csomagolási és vasúthoz való szállítási költségek megtérítése ellenében.

IV. Méltánylást érdemlő esetekben az államerdészeti csemetekertektől távol eső birtokosok, az illetékes m. kir. erdőigazgatóság által igazoltan rossz anyagi viszonyok között lévő és fuvarerővel nem rendelkező kisbirtokosok, továbbá a szegény birtokosságok tulajdonát képező I. alatt részletezett területek erdősítéséhez és fásításához szükséges erdei facsemete díjmentesen és a felmerülő csomagolási és szállítási költségek, a II. alatt részletezett területek fásítására kért suháng pedig díjmentesen és a kiszedési, csomagolási és vasúthoz való szállítási költségek elengedésével szolgáltatnak ki.

A csemete és suháng ára kiszedési, csomagolási és vasúthoz való szállítási költsége:

Tétel	F a f a j	E z e r d a r a b					Egy darab			
		1 éves	2 éves	3-4 éves	2 éves	3 éves	I. osz. tályú	II. osz. tályú		
		iskolázatlan magágyi csemete			iskolázott csemete		suháng			
á r a p e n g ö b e n										
1.	Erdei-, fekete fenyő ---	4—	6—	8—	7—	9—	.	.		
2.	Lúc-, vörös fenyő ----	5—	7—	9—	8—	10—	.	.		
3.	Tölgy, cser -----	7—	9—	.	.	.	}	0.25		
4.	Akác -----	5—	7—	.	.	.				
5.	Gledics, sophora, eperfa	6—	8—	.	.	.				
6.	Juhar, kőris, szil, nyír --	6—	8—	.	.	.				
7.	Celtisz, koelreutheria ---	7—	9—	.	.	.				
8.	Hárs -----	15—	30—	.	.	.				
9.	Amerikai dió -----	8—	10—	.	.	.				
10.	Vadgesztenye -----	6—	8—	.	.	.				
11.	Szelid gesztenye, szelid dió, gyümölcs vadon- cok -----	20—	25—	.	.	.			}	0.40
12.	Mactura -----	10—	12—	.	.	.				
13.	Fűz, nyár-, eleagnus- és tamariska-dug- vány, sima -----	3—			}	0.50
14.	Fűz, nyár-, eleagnus- és tamariska-dug- vány gyökeres -----	6—	8—	.	.	.				
15.	Egyéb fafajok -----	10—	12—	.	.	.				

A fenti árakban a csemete és suháng kiszedési költsége, mely ezer darabonként fenyőcsemeténél 1 P 40 fillér, lombfacsemeténél 2 P, suhángoknál darabonként 8 fillér, már bennfoglaltatik. Csomagolási és a felvevő vasúti állomáshoz való fuvarozási költség ezer darab csemete után 1 P, egy csomag suháng után 2 P.

Az 1934. év őszi erdősítésekhez szükséges facsemetét és suhángot legkésőbb 1934. évi július hó végéig, az 1935. évi tavaszi ültetésekhez szükséges facsemetét és suhángot pedig legkésőbb 1934. évi október hó végéig, az ültetés helyére illetékes m. kir. erdőigazgatóságnál vagy m. kir. erdőhivatalnál szóban vagy írásban kell igényelni.

Az igénylésben meg kell jelölni a beültetendő terület helyét (község, dülő), minőségét (kopár, vízmosásos, futóhomokos terület, vágás, tisztás, stb.), kiterjedését, a szükséges csemete s illetőleg suháng faját, korát és mennyiségét, az ültetés idejét (1934. év őszi, vagy 1935. év tavaszi), a jelentkezőnek vagy megbízottjának pontos címét (lakóhely, utolsó posta) és végül, hogy a csemete s illetőleg suháng a közölt (I—IV.) feltétel melyike szerint volna kiszolgáltatandó.

Elkészen, valamint a földművelésügyi minisztériumhoz közvetlenül, vagy más hatóságokhoz benyújtott igénylések figyelembe vételni nem fognak.

Azok, akik a kiutalványozott csemetét vagy suhángot ok nélkül visszautasítják, vagy nem arra a célra használják fel, amelyet megjelöltek, a jövőben állami csemetét nem kaphatnak.

1898. évi XIX. t.-c. alapján állami ellátás alatt álló erdő és kopár területek birtokosai részére szükséges facsemete kiutalványozása iránt a m. kir. erdőigazgatóságok ezentúl is hivatalból intézkednek.

A csemete és suháng tavasszal, március és április hónapban, ősszel pedig október és november hónapban fognak kiadatni, illetőleg szétküldetni.

Budapest, 1934. évi április hóban.

M. kir. földművelésügyi miniszter.

Közhírré teszem, hogy Nagybaráthegy községi, Győr vármegyei születésű Maár Dénes részére 1930. évi augusztus hó 30. napján 207. szám alatt az erdőőri és vadőri vizsga letételéről kiállított eredeti bizonyítvány elveszvéen, ahelyett nevezett részére 128/1934. szakisk. szám alatt az eredetivel egyenlő értékű hiteles másodlat adatott ki.

Esztergom, 1934. évi április hó 12-én.

A szakiskola igazgatója:

Szilágyi Ernő s. k.

m. kir. erdőtanácsos.

A m. kir. földművelésügyi miniszter 1934. évi április hó 21-én 12.262/1934. I. I. szám alatt kelt és Papp Béla miniszteri tanácsos úrnak Budapestre a szűkárósítás folytán kitermelt lucfenyőtüzifa szállításához szükséges igazolványok kiadása tárgyában intézett rendelkezésnek másolata.

Az Országos Erdészeti Egyesület azzal a kérelemmel fordult

hozzám, hogy a szúkárosítás miatt kitermelt fenyő tűzifa szállításához szükséges igazolványokat, tekintet nélkül a készletek nagyságára, egy tételben szolgáltatassam ki.

Tekintettel arra, hogy az ilyen készleteknek a vágásterületen hosszabb ideig való tárolása az egészséges állományok megfertőzésének veszélyével és a szűfélék elszaporodásával járna, felhatalmazom az Intéző Bizottságot, hogy az ilyen okból kitermelt tűzifa szállításához, amennyiben ez a veszedelem igazoltan fennforog, az igazolványokat az igénylések alapján a készletek nagyságára való tekintet nélkül egy tételben szolgáltatassa ki.

A miniszter helyett: *Mayer*, s. k. államtitkár.

I R O D A L O M

A m. kir. bányamérnöki és erdőmérnöki főiskola évkönyve az 1932—33. tanévről. (Az intézet fennállásának 170 éve.) Vitéz Tóth Alajos könyvnyomdai műintézet, Sopron.

Alma materünknek most megjelent „Évkönyve” *Fekete Zoltán* e. i. rektornak, a „M. kir. bányamérnöki és erdőmérnöki főiskola 1932—33. tanévi működéséről” szóló „Beszámolója”-val kezdődik, melyből megtudjuk, hogy a lefolyt tanévben mult 198 éve annak, hogy *Selmebányán a rendszeres bányászati szakoktatás megindult és 170 éve, hogy az intézet, mint műszaki jellegű főiskola, áll fenn.* A 17. év-tized határátkövénel a Rektor Úr rövid áttekintést vet a multra. Szerfölött örvendetes ama megállapítása, hogy főiskolánk mindenkor megfelelt kulturális hivatásának.

Az 1933. év május hó 22-e újabb határátkö a főiskola életében; ekkor zajlott le a főiskola első doktoravató közgyűlése. A közgyűlésen résztvett előkelőségek és a nagyszámú ünneplő közönség által felkeltett érdeklődés beszédes tanúbizonysága a rég óhajtott és korszerű haladás bekövetkezésének.

A „Beszámoló”-ban tovább élénk leírást találunk a főiskola jövő sorsáról, amely — mint örömmel és hálával értesülünk — az illetékes körök bölcsessége, a felhozott érvek* és a helyszínén szerzett tapasztalatok alapján azzal a kedvező döntéssel végződött, hogy a bányászatnak és erdészetnek szétválasztási tervét elejtették.

* A főiskola tanácsa a főiskola fenntartásáról egy, a főiskola történeti fejlődését, a szaktudományok és szakképzés szisztematikai ismeretetését és a tervezett elcsatolás, illetve kettéválasztás hatásait tárgyaló, rendkívül értékes és az intézet berendezéseit feltüntető fényképfelvételekkel ellátott „Emlékirat”-ot adott át a Kultuszminiszter Úrnak soproni látogatása alkalmával.

Dr. Tomasovszky Imre.

Főiskolánknak e tanévben több magas vendége volt, kik közül *dr. Hóman Bálint* kultuszminiszter, *dr. Imrédy Béla* pénzügyminiszter és *dr. Szily Kálmán* államtitkár urakat említjük meg.

A rektori beszámoló végül *Krippel Móric* 25 évi tanári működését, majd *néhai Vadas Jenő* professzor hatalmas munkásságát és emlékezetét — és az év folyamán rendelkezési állományba helyezett *dr. Kövessi Ferenc* professzor érdemeit méltatja; *egyres tantestületi tagok* ról és a 40 évi szolgálattal nyugalomba vonult *Gervay Nándor* főiskolai titkárról pedig meleg hangon emlékezik meg.

A főiskola ezidőszerint érvényben levő *rendszerabályainak kivonata* az ezirányban szükséges tudnivalókat közli.

Az 1932—33. tanévben a főiskola *tisztikara* a következő volt: *Rektor*: Fekete Zoltán. *Proroktor*: Cotel Ernő. *Dékánok*: *dr. Walek Károly* a bányamérnöki, *Pattantyús Ábrahám Imre* a kohómérnöki és *Modrovich Ferenc* az erdőmérnöki osztályon.

A főiskolán az 1932—33. tanévben 26 rendes tanár, 1 rendkívüli tanár, 12 adjunktus, 10 tanársegéd, 7 előadó működött. A főiskolának 31 tanszéke volt.

A főiskola tanári és segédtanárszemélyzetének *irodalmi működéséről*, a *tanulmányi kirándulásokról és gyakorlatokról*, a főiskolai látogatásokról emlékezik meg ezután az „Évkönyv”.

Jólesően veszünk tudomást a főiskola 1932—33. tanévi újabb haladásairól, a „*Növénytan Intézet és botanikus kert*”, a főiskolai *csemetekert*, a *tanulmányi vadászterület és halgazdaság* c. fejezetekben is.

A „*Főiskolai Ifjúsági Kör*” és a „*Főiskolai Atlétikai és Futball Club*” működésének leírása után a „*Függelék*” c. fejezetben a *főiskolai könyvtárra*, *Segélyző Egyletre*, *Menza-alapra*, az *Internátusra*, az *ajándékokra*, a *főiskolai személyzetre* és *hallgatóságra* vonatkozó érdekes statisztikai adatok közöltnek.

A rendkívül gondosan szerkesztett „Évkönyv” a főiskola *tanulmányrendjének* közlésével és a *soproni Szent Imre-kollégium* ismertetésével zárul.

Dr. Tomasovszky Imre.

Dr. Karl Jäckle: Die Erfolgsrechnung in der Forstwirtschaft. Eine betriebswirtschaftliche Grundlegung. 168 Seiten. 1934. Verlag von I. Neumann, Neudamm. Preis Rm. 8.

Jól mondja Zügn Nándor az Erdészeti Lapok 1934. évi 1. számában megjelent „Egy hazai erdőgazdaság 5 évi átlageredményei” című tanulmányában, hogy célszerű volna a hazai erdőgazdaságok jelenlegi jövedelmezőségéről a szaklapok hasábjain beszámolni, mert ezek a közlemények jó szolgálatot tennének abban a tekintetben, hogy egymás gazdaságát s azok eredményét összehasonlítva, tanuljunk s máshonnan is kapjunk új eszméket saját gazdaságunk prosperitásának emelésére.

A fenti című könyv részletesen foglalkozik az erdő jövedelmezőségének összes kérdéseivel. Nem az erdei érték- és nyereségszámítás

elveit és szabályait írja le, hanem a mai gazdaság súlyos kérdéseivel foglalkozik és taglalja mindazokat az eljárásokat, amelyek az erdők jövedelmezőségének számításánál az utóbbi időben felmerültek és azokat a javaslatokat ismerteti, melyek számos szerzőnek az ügyre vonatkozó műveiben foglaltatnak.

A mai viszonyok között hasznos tanácsokkal és megszívlelendő eszmékkal szolgál ez a mű. F. M.

Prof. Dr. Heinrich Weber: Forstliche Rundschau. Berichte über die gesamte forstliche Literatur des In — und Auslandes. Band 6, Heft 1—2. 1934. Verlag von I. Neumann, Neudamm.

Immár hatodik évfolyamába lépett ez a kiváló és szinte nélkülözhetetlen erdészeti munka, mely a világirodalom összes erdészeti termékeit ismerteti, akár folyóiratokban tették azokat közzé, akár pedig könyvalakban jelentek meg, mint önálló nagyobb művek.

A most megjelent könyv 224 oldalon emlékezik meg az 1933. év folyamán napvilágot látott irodalmi művekről s természetesen ismét a termékeny német erdészeti irodalom ismertetése foglalja el a vaskos kötet jórészét, nem kevesebbet, mint 137 oldalt. Azután következnek sorrendben Dánia, Nagybritannia és gyarmatai, Finnország, Franciaország és gyarmatai, Hollandia és gyarmatai, Japán, Jugoszlávia, Lettország, Északamerika, Norvégia, Lengyelország, Románia, Oroszország, Svédország, Spanyolország, Csehszlovákia és Magyarország.

A beosztás és a tárgykörök a régié maradtak.

F. M.

Felix Graf von Schwerin: Fasanen als Jagdwild. Mit 57 Abbildungen im Text und 2 mehrfarbigen Tafeln. Verlag von I. Neumann, Neudamm, Preis 8 R. M.

A fácánról, fácánosokról nem egy könyv látott napvilágot, melyek némelyike a fácánt a zoológus nézőpontjából, a másik a tenyésztő szempontjából tárgyalja, a harmadik a fácánról, mint vadról ír.

A szerző szerényen előrebocsájtja, hogy az eléggé bőséges idevonatkozó irodalmi termékekre való figyelemmel sok újat nem mondhat, de amit közöl, azt a saját tapasztalatából írja, melyből a gyakorlott vadász és vadtenyésztő is meríthet útmutatást és ösztönzést.

Művét három fejezetre osztja.

Az első a fácán természetrajzát tartalmazza és leírja a különböző fajtákat, mely leírásokat a szép színes képek igen szemléltetővé teszik.

A második rész a fácán tenyésztéséről és óvásáról szól és pedig a szabadban, a nyílt vadászterületen és a mesterséges tenyésztőhelyen,

Végül a harmadik fejezetben tárgyalja a szerző a fácán vadászát, a vadászati módokat és a vadászati felszerelést.

A szép könyv több helyén kicsendül a szövegből a szerző nagy természet szeretete, aki nem pusztítani, hanem nevelni, óvni akarja a vadat és gyönyörködni az Isten teremtményeiben. F. M.

K Ü L Ö N F É L É K

SZEMÉLYI HÍREK.

Urbantsek Jenő m. kir. főerdőmérnök, *Urbantsek* Ignác érsek-uradalmi erdőtanácsos és *Urbantsek* István uradalmi erdőmérnök nevüket belügyminiszteri engedéllyel *Urbánfy*-ra változtatták.

Rohoska Samu m. kir. erdőmérnök nevét belügyminiszteri engedéllyel Rohosy-ra változtatta.

Halálozások. Ismét egy öreg tölgy dőlt ki azok sorából, kik a magyar erdők szent ügyének szentelték minden tudásukat, gondolatukat: meghalt béri Balogh Boldizsár okl. erdőmérnök.

1865 április 25-én született Faddon, Tolnamegyében, a nagy Balogh Ádám leszármazottjaként. 1891 április 1-én lépett a csákvári hitb. uradalom szolgálatába és 1914-ben lett ugyanott hitb. uradalmi erdőmester és e nehéz őrhelyen látta el csonka hazánk egyik legnagyobb erdőbirtokának értékes és odaadó vezetését elhalálozásáig: 1934 április hó 9-ig.

Mindig a munka, a becsületes, szorgalmas munka embere volt, ki beosztottaiban is mindig a munka emberét kereste, becsülte és szerette meg, ki egy hosszú életen át az ünnepeltetés elől mindig oly szerényen visszahúzódott, bizonyára rossz néven venné, ha én itt most élete részletesebb leírásába, hosszadalmas dicséretébe kezdenék.

Most, hogy végleges bucsut mondunk pályafutása földi végállomásánál, az örök élet kapujánál nem mulaszthatom el, hogy köszönetet ne mondjak tanításaiért, útmutatásaiért neki, az erdők szerelmesének. A kora tavasz most bontogatja szárnyát, az eddig gondjaira bízott erdőkben. Sírjára elvittük az erdőgazdaság minden egységének, minden erdőrésztetének üzenetét: jó munkát végeztél, eleget tettél, nyugodtan térhetsz pihenőre és állhatsz ítélőbírád elé. Ki ily munkát végzett, könnyebben hagyhatta itt őrhelyét, hogy e göröngyös földön is meginduló, rügyfakasztó tavaszból, az örök tavasz hónapja költözzék.

Adjál, Uram, a fárasztó, gondterhes munka után, csendes, örök nyugodalmat neki.

Láng Lajos, erdőmérnök

A soproni gombaszakértői tanfolyam. A magyar országos kémiai intézet gombászati osztálya Sopronban, a főiskolán tartotta meg az első gombaszakértői tanfolyamot. A tanfolyamnak, mely március hó 16-tól 27-ig tartott, 24 hallgatója volt, kiknek legnagyobb része erdőmérnökök sorából került ki.

A tanfolyam célját és a magyar gombászat megszervezésének tervét Szemere László, a gombászati osztály vezetője az „Erdészeti

Lapok" 1933. évf. X. füzetében ismertette.

Örvedetes ténynek kell tartanunk, hogy az első gombaszakértői gárda a főiskolánkról indul el nemes, közérdekű útjára és reméljük, hogy az erdőmérnöki szak mindvégig előharcosa marad a magyar gombászat ügyének, annál is inkább, mert foglalkozásánál fogva különben is hivatva van erre.

Ijjász Ervin.

A gombamérgezések. Irta és előadta dr. Szalóky József, a soproni gombaszakértői tanfolyamon.

Manapság mindjobban fordul a közönség s a szakemberek figyelmé a gombák értékesítése felé — már csak nemzetgazdasági szempontból is — s így ezzel kapcsolatban szükségessé válik, hogy azok, akik részint hivatásból, részint tudományozásból foglalkoznak velük, erdészek, természetbúvárok, orvosok, tanárok, tanítók stb. áttekintést kapjanak a mérgezések tüneteiről s azok kezeléséről.

Sajnos, elég sok és súlyos mérgezés fordul elő még mindig; ha azonban az országunk kellő számú gombaszakértővel s gombaismerővel el lesz látva, akiknek kezébe lesz letéve a népnek ilyirányú kioktatása, hogy úgy mondjam, nevelése s a piacok ellenőrzése, akkor remélhetőleg rövidesen örvedetes csökkenést fogunk majd e téren tapasztalni.

Lássuk elsősorban is a mérgezések kezelését általában. Ennél nem lehet szigorúan szétválasztani az első segélynyújtást a kezeléstől, mert sok esetben pl. egy egyszerű hánytatás, minden további kezelést feleslegessé tesz. Viszont sokszor meg hánytatni sem lehet addig, míg pl. az eszméletlen betegünket coffein- vagy strichnin-injekcióval reflexképessé nem tesszük.

Általában a teendőnk háromirányú kell hogy legyen és pedig;

Első: A gomba eltávolítása a gyomorból, ill. bélből, tehát az emésztő apparátusból.

Második: A már felszívódott méreg eltávolítása a vérből s esetleges közömbösítése vagy felhígítása.

Harmadik: A tünetek, következmények kezelése. (Szívgyengeség, légzési zavar, fájdalom, görcsök stb. stb.)

1. Vegyük tehát az elsőt: Ha a mérgezés ill. a gomba fogyasztása óta 5—6 óránál több nem telt el, sok eredményt érünk el, legelső tennivalónkkal — a hánytatással.

Vagy úgy hánytatjuk a beteget, hogy sok tejet, vizet, híg teát itatunk vele s mikor a gyomor telt, a nyelő-gyököt ujjal lenyomjuk, lenyomatjuk puha tárggyal, olajos tollal, pálcikára csavart vattacsomóval a garatot izgatjuk, tehát mechanikai úton, vagy pedig kémiai úton, különféle hánytatószerekkel, mint pl. a hánytató borkő, tartans emeticus 15—20 cgrja, vagy a Cuprum sulfuricum a közönséges rézgálic 1—2 százalékos oldata. (Ennek nagy előnye, hogy jóformán minden kereskedésben, borpincéknél, szőlőművelőknél beszerezhető). Ebből egynegyed-fél óránként adunk egy-egy evőkanálnyi a hatás beálltáig. Jó még a következő recept: Pulv. rad. Ipecacum gm 1.5 és Tart. emct 0.05 gr keveréke, amit kettéosztva, egy negyedóra időközrel beadunk. Ha fecskendő van kéznél s ennek használatában jártasak vagyunk (Manapság már, — sajnos — sokan maguk végzik arsotonisos stb. kúrájukat, nem is szólva a morphinistákról, kiknél az injekció adása napirenden van. Remélem, a gombászok közt nincsen!) adhatunk bőr alá 1 százalékos apomorphin oldatból 1 cm³-t, mely biztos eredményt ad. Ez különösen akkor tesz jó szolgálatot, ha a beteg nagy erőhanyatlása miatt mechanikus úton nem hánytatható, és gyermekeknél. Ha a beteg elég jó erőben van s a hány-

tatás kellő eredménnyel nem járt, végezzük a gyomormosást, amihez egy új. n. gyomorszonda, egy tölcser és víz szükséges. A gyomorszonda helyett esetleg megfelel egy borszívó gumicső, ami legalább 1 m hosszú legyen.

A kivétel a következő: Felszólítjuk a beteget, hogy tássa ki a száját. Most a megnedvesített gumicsövet íróttal módjára fogva a nyelven a garat balsarkába toljuk, majd emelve, hegyét lefelé irányítjuk s biztatjuk a beteget, hogy nyeljen, mire gyenge nyomással a szondát könnyen a gyomorba juttathatjuk.

Addig vezetjük, míg csak a fogsortól számítva legalább 45 cm lenn lesz. Gyermekneknél arányosan kevesebb, de ez csak orvost érdekelhet, mert nem nagy gyakorlattal bíró egyén a nyugtalan gyermeknél meg sem kísérelje. Mikor a cső a gyomrot elérte, végére illesztjük a tölcseret s felemelve, lassan kb. háromnegyed—egy liternyi vizet engedünk be rajta. Mielőtt azonban a víz a tölcserből mind kiömlött volna, hirtelen sülyesztjük, hogy ezzel szívást gyakoroljunk a benn levő folyadékra s ekkor a gyomortartalom a vízzel együtt szépen visszagurgítál, amit aztán egy edénybe felfogunk, hogy a gombarészeket kiszedve belőle, meghatároz-hassuk, mert erre a további kezelés érdekében feltétlenül szükségünk van.

A szonda kihúzása előtt még egyszer — újra öblíthetjük, amikor még mindig távolíthatunk el apróbb-nagyobb törmeléseket, foszlányokat. A gyomor kitakarítása után aztán vagy egy-két kávéskanál magnesium sulfuricumot (keserű só) adunk egy pohár vízben, vagy egy-két evőkanál ricinust — amit íó lesz feketekávé s konyak keverékében adni. Utána, ha súlyos tünetek nincsenek, carbo animalist, finom szenet adagolunk a betegnek óránként 1—2 késheggyel négy-öt ízben. Hasznos kiürülést célzó eszközünk még a bélmosás, vagyis magas beöntés, amit langyos vízzel, kamillás vízzel, gyenge szappanos vízzel adathatunk vagy a beteg hozzátartozójával vagy egy szülésznővel.

2. Ha a mérgezetthez az elfogyasztás után 5—6 óránál később jutunk, az előbb említett hánytató eljárásokkal nem sokat érünk ugyan, de megnyugtatóképpen elvégezzük azokat, hánytatunk s ha lehet, gyomrot mosunk.

Most már azonban a bélürítésnek kell erélyesebbnek lenni, amit a már említett magn. sulf.-al vagy Oleum Ricinivel érünk el legbiztosabban, természetesen nagy adagokkal és pedig félóránként 20 gr magn. sulf.-ot adunk vízben kétszer-háromszor ismételve, vagy hasonló időközökben 20—30 gr ricinust. Ilyenkor tesz hasznos szolgálatot a bélmosás. Utána bőségesen adunk carbont, mely a mérgezett toxinokat, mérges gázokat csodás módon megkötni, adsorbeálni képes. Most már erősebb hatású mérge esetén mindinkább szükségessé válik a II. csoportba osztott tennivaló a vérsérum hígítás ill. pótlás s a toxin közömbösítés, amit vagy egyszerű physiologiás oldatnak (0.9 százalék NaCl, oldat) vagy egyéb sókat is tartalmazó Ringer és Locke oldatnak (szőlőcukrot is tartalmazva) többször, több száz cm³-ének érbe való (intravenas) beadásával érünk el.

Ez már orvos dolga — csak ismertetésként hozom fel — mert először is vényen rendelhető, másodsor pedig érbe adni injectiot, különösen egy rosszpulzusú kékülő-sárguló, kapkodó, esetleg görcsökben lévő betegnél még orvosnak sem könnyű; speciális intravénás tüket, műszert igényel s absolut steril kivitel. Mindenesetre nagy előnye ennek az eljárásnak, hogy 1. a gyakori — néha cholericiform — hasmenés okozta vízvesztéséget pótolja.

2. a vérsérumot hígítva a mérge koncentrációját csökkenti.

3. a kiválasztást fokozván, a mérge kiürülését sietteti.

Újabban az egyes mérgeknek megfelelő antitoxinok előállításával

is kísérleteznek, különösen szép eredménnyel a párisi Pasteur-intézet, s a németek is, ami ha a gyakorlat számára megérett lesz, könnyűvé teszi a kezelést s a mortalitást (halálozási arányszámot) lényegesen lecsökkenti. Természetesen azonban teljesen ezek sem pótolhatják az utoljára, bár nem utolsó sorban lévő III. csoportba sorozott tennivalókat, a tüneti kezelést.

Szívgyöngöseségnél (nagy erőhanyatlás szapora elnyomható érverés) jót tesz a cognac, feketekávé, tea; orvos ilyenkor coffein camphor, adigan, strychnin, cardiasol injectiot ad. Görcsök ellen hasra thermophor meleg. Ópium cseppek, fektetés.

Deliriumoknál enyhe nyugtatók, elkülönítés.

Hasmenéseknél, amik néha napokig tarthatnak jó a carbo, a taninum, keratinatum, ópium stb.

Gyomorteltség érzete puffadság ellen mentholos cukor — sósborszesz cseppekben.

Általában egy mérgezést kiállott beteg még napokkal a gyógyulása után is könnyen emészthető ételeket egyék, erősebb munkától tartózkodjék.

Ezekben ismertettem általában a mérgezések kezelését, most részletezzük az egyes fontosabb genusok mérgezési tüneteit. Vegyük:

1. az Amanita phalloides — a Gyilkosgalócát. Mérge a phallin.

Rendszerint későn 10, sőt 16—20 óra mulva kezdődő émelygés, szomjúságérzet, puffadság, teltségérzés, görcsök, hányás, hasmenés a tünetei, melyet rövidesen híg véres, nyákos gyakori székelés követ erőltetéssel — tenesmússal — nagy erőhanyatlással. Az összes elsorolt tennivalók rendszerint eredménytelenek, a beteg menthetetlen. Hasonló phallin-szerű mérgezést okoz még az A. mappa, Pettyes gyilkos galóca, az A. verna, a Ragacsos galóca és egy újabban megfigyelt gomba, a Lepiota helveola, Bresadola vörhenyes özláb-gomba is, melynek mérgezését nálunk részletesen le is közölte Szemere gombászati osztályvezető úr. S ugyancsak halálos mérgezést okozhat az Inocybe rimosa, a Gumós susulyka-gomba és a téglavörös susulyka, az Inocybe lateraria Ricken. Ezeknél a tünetek hasonlóak a fenti mérgezéshez, sőt a nemiszervek fájdalmas duzzadását okozhatják könnyebb esetekben. Tennivaló gyomor-bélmosás, Ringer-oldat.

Fel kell hívnunk a figyelmet egy ugyancsak halálos mérgezést okozható gombára a Clitocybe corda-Parlagi tölcsergombára, mely könnyen keveredhet szedésnél a szegfűgomba közé s okozhatja a lentebb tárgyalt Légyölő galócaszerű mérgezést.

2. Már a Lactáriusok (Tejelők) azonnali heves gyomor és bélfájdalmakat okoznak hányással, hasmenéssel, így a hánytatás, hashajtás, gyomormosás itt eredményes lehet, mert a mérgező gomba nagyrészt kiürül, de azért deliriumok trismus, izomgörcs és elerőtlenedés, kisebb fokú szívgyengeség bekövetkezhetik. Itt a gyógyulási kilátások jők.

3. A Russulák (Galamb gombák) közül a R. Sardonian-Izzadó galambgomba és a R. fragilis — a Törékeny galambgomba halált is okozhat, a többi csípős ízű pedig igen fájdalmas hányást, hasmenést, szédülést, szívgyengeséget okoz. Hánytatás, gyomor és bélmosás carbo segít.

4. A Boletusok (Tinoruk) közül a Tubiporus satanas, a Sátángomba a Luridus és Pachypus okoznak mérgezést.

Tünetek: hamar kezdődő nehezen csillapodó hányás, nyákcafatos véres hasmenés. Nagy erőhanyatlás. Tennivaló: sorban, mint azt az általános kezeléstanban ismertettem.

5. Az Amanita muscaria, Légyölő galóca és A. pantherina okozta mérgezés atropinszerű, tehát olyan, mintha az maszlagos nadragulyával,

vagy a daturával redőszírommal történt volna. Itt nem dominálja a kor-képet hányás hasmenés, sem fájdalom. A tünetek hamar jelentkező szé-dülés, izgatottság, puffadság érzet, szárazságérzet a szájban, torokban, látási zavar, alkalmazkodási zavar, pupilla-tágulat, arcpirulás, szá-pora érverés, remegés, deliriumok, kiáltozások, nyelési képtelenség, esetleg teljes eszméletlenség.

Tennivalók: hánytatás, hashajtás, erélyes béltakarítás, szíverősítők, koffein stb.

Meg kell jegyezmem, hogy éppen e miatt a részegséghez hasonló egyes tünetek miatt keleti népek oroszok, szamojédek stb. bódítószer gyanánt használják, mint mi az alkoholt. Kellő előkészítés után fogyasztják a gombát és sok vizet isznak utána. A tünetek előtérbe jutásával aztán kipirulnak, élénken gesztikulálnak, handabandáznak, víziók veszik elő s ez állítólag nekik épp oly kellemes, mint nekünk a kisebbfokú alkohol-mérgezés.

6. A mérges Pereszkerék, Tricholomák okozta mérgezés tünetei: Hamar jelentkező hányás, kínzó gyomortáji fájdalom, hasmenés, mely napokig elkinózzhatja a beteget. Úgy látszik, mérge gyorsan felszívódó, mert a hányás és hasmenés azonnali alapos gyomor- és bélmosás után is többször ismétlődhet. Különösen a mérges Fakó keresztler — Tricholoma serotinum Moesz et Szemere — a Büdös pereszker, a Tricholoma sulphureum Bull. és a Tigrinum Izzadó pereszker okoz ilyen mérgezést.

7. A Helvellák-Papsapka-gombák heves véresejt oldó mérget a hel-vella-savat tartalmazzák, amely az első forrázatban átmegy. Szárítás, ecet, só megsemmisíti. Van azonban oly mérgük is, amely oldatba forrá-zatba nem megy át. A mérgezés tünetei: heves deliriumok, görcsök, kiál-tozások, izomerevedések, sárgaság, halálos kimenetelűek. Tennivaló: gyomor- és bélmosás, Ringer-oldat, tünetek kezelése.

8. A Hypholomák, Kénvirággombák hányást, hasmenést okoznak. Gyomor- és bélmosás elégséges.

9. A Sclerodermák (Álfriflák) legfeljebb gyomortáji nyomást, há-nyást okozhatnak. Beavatkozásra nem igen kerül sor.

Nagyon sok többé-kevésbé mérgező gombára kellene még kitérnem, sőt az idiosyncrasiára is utalnom kell — egyes egyéneknek az élvezhető gombákkal szemben túlérzékenységre — ezeknek tárgyalása azonban meghaladná az egyszerű ismertetés kereteit. Inkább csak áttekintést akartam nyújtani a mérgezések kezelésében s a kivitelen az orvosi gon-dolatmenet elsajátítását céloztam.

Beszámoló a brandmajori madárvédelmi mintatelep első évi működéséről.

A brandmajori madárvédelmi mintatelep alapjainak lefektetését 1932. év őszén befejeztük. Ezzel kezdetét vette a környék hasznos ma-darainak összegyűjtése és a telepen való megtelepítése.

Szerény beszámolómban a mintatelep első évi működésének ered-ményeit mutatom be. Teszem azért, mert már az első év olyan meglepő sikereket hozott, amelyek méltán számottearthatnak minden ornithológus és madárkedvelő szakember érdeklődésére.

A hasznos madarak megtelepítésének hosszú munkáját a rendszeres téli etetés vezette be. A telep védett helyein felállított etetőknél terített asztalai egy-kettőre összegyűjtötték a környék éhségtől üzött hasznos madárvilágát, melyeket aztán a rendszeres etetés és a telepen található mesterséges búvó- és szállóhelyek, fenyőcsalitosok, műoduk véglegesen a telephez is kötöttek.

Az első etetés időszaka 1932. év december 5-től 1933. év március 22-ig

Fel- állított műoduk		M a d á r f a j t á k					Megjegyzés
		Parus major L. Széncinege	Jynx torquilla L. Nyaktekeres	Ruticilla phoenicurus L. Kerti rozsdafarku	Emberiza trinella L. Citrom- sármány	Erithacus rubecula L. Vörösbege	
száma	mintája	kirepült fiókáinak száma					
1	B	6*	—	—	—	—	+ első költés V. 1-től—VI, 16-ig
2	C	—	—	—	—	—	
3	B	—	—	—	—	—	* második költ. VI 16-tól—VII. 22-ig
4	B	—	—	—	—	—	
5	B	—	—	—	—	—	
6	B	—	—	—	5*	—	
7	B	—	9*	—	—	—	
8	B	—	—	—	—	—	
9	A	—	—	—	4*	—	
10	B	—	—	10*	—	—	
11	A	—	—	—	—	—	
12	B	—	6*	—	—	—	
13	B	—	—	—	—	—	
14	B	—	—	—	—	—	
15	B	—	—	—	—	—	
16	B	9*	—	—	—	—	
17	B	10*	—	—	—	6*	
18	B	—	3*+9*	—	—	—	
19	A	7*	—	—	—	—	
20	A	—	—	—	—	—	
21	A	—	—	—	5*	—	
22	B	11*	5*	—	—	—	
23	B	—	—	—	—	—	
24	B	—	—	—	—	—	
25	B	—	12*	—	—	—	
26	B	6*	4*	—	—	—	
27	B	—	—	—	—	—	
28	B	—	—	—	—	—	
Összesen		49	48	10	14	6	

tartott. Ezen idő alatt átlagosan 8—10 drb. széncinege, 20—25 drb. pac-sirta, 35—38 drb. sármány, 20—22 drb. pinytőke és 10—12 drb. tenge-lic látogatták meg nap-nap mellett az etetőket. A tél folyamán így 107 napon keresztül átlagosan 110 drb. madarat láttunk el élelemmel. Az etetőkhöz szokott madarak az etetési időn kívül is az etetők közelében, a telep védett helyein tartózkodtak. Éjjlre pedig a csemetekert nyitott felszerében, az elhelyezett műodukban és az épület déli oldalfalában készí-tett téglaureg-odukban húzták meg magukat. A pac-sirták, pinytőkék és a sármányok mindig csapatosan, a cinegék leginkább egyenként foglalták el éjjeli szállásukat. Minden cinegének külön hálóoduja volt, honnan minden idegent elűzött. Nagy hidegek alkalmával azonban felhagytak a külön szállással és többen is összeköltöztek. Nem egy alkalommal láttam, hogy ilyenkor két-három cinege is meghúzódott egy-egy műoduban.

Az állandóan terített asztal természetesen a verébek légióit is össze-gyűjtötte. Az etetés napjától kezdve tömegesen tanyáztak az etetők kör-nyékén és a közismert verébszemtelenséggel vetették rá magukat a kitett eleségre. Állandó örködéssel és flóbertezéssel akadályozhattuk csak meg, hogy az etetőktől el ne verjék a hasznos madarakat és fel ne egyék eleségüket. Az etetők körül ilyen módon tavaszig 609 drb. verébet pusztí-tottunk el. Tavasszal a verébhad nagyobb része elvonult. A visszamara-dottak szaporodását a fészkeik szétdulásával és fiókáik elpusztításával igyekeztünk megakadályozni. Júliusig 221 drb. verébtöjást és 35 drb. fiókat semmisítettünk meg.

A rendszeres téli etetésnek és a gondos madárvédelemnek eredményei tavaszkor, a költés idején mutatkoztak. A tél folyamán az etetőkhöz szo-kott madarak tavaszkor sem mentek tovább, hanem a telepen, vagy ennek környékén költöttek. A csemetekertnek addig sivár, madár sem járta vidéke egyszerre hangos lett a megtelepedett madarak énekétől és az élelmét kereső feneketlengyomrú madárhadak féken tartották a telep mellett elhúzódó idős, beteg tölgy legelőerdőnek rovaranyagait is meg-fizethetlen szorgalommal pusztították csemetekertünk rovarvilágának mindenféle alakját. A megtelepedett odulakó madarak 1933. évi költésének eredményeiről a bemutatott táblázat nyújt hű képet.

A táblázatból láthatjuk, hogy a telepen őszkor felállított 28 drb. műoduknak az első költés ideje alatt 39%-a, a második költés alatt pedig 21%-a volt elfoglalva. Az első költés eredménye 27 drb. cinege, 34 drb. nyaktekeres és 14 drb. sármányfióka, míg a második költésé 22 drb. cinege, 14 drb. nyaktekeres, 10 drb. rozsdafarkú és 6 drb. vörösbegy. Az első költés összes eredménye így 75 drb., a másodiké 52 drb. madár-fióka. A két költés együttes eredménye pedig 127 drb. hasznos madár. Mindezekből láthatjuk, hogy a felállított műoduknak az első évben már 60%-ban volt költés, melynek egy drb. műodura eső eredménye 3 drb. fióka volt.

A műodukban felnevelődött madaraknak az összes kirepült fiókák számában kifejezett fajok szerinti %-os megoszlása a következő:

Parus major	39%
Jynx torquilla	38%
Ruticilla phoenicurus	8%
Emberiza citrinella	10%
Erithacus rubecula	5%

Mindezek az eredmények mindennél szebben bizonyítják, hogy a hasz-nos madaraink, különösen az odulakó madarak mennyire híján vannak a természetes költőhelyeknek és éppen ezért a mesterséges műodukat már az első évben félelem nélkül felhasználják fészkelésre.

A kimutatásban szereplő sármány és vörösbegy családok költése pe-dig egyenesen páratlanul álló jelenség. Jól tudjuk, hogy ezek a madárfajták

nem odulakók és fészkeiket leginkább bokrok közé a földre építik. Az odukban való költésöket csak azzal tudom megmagyarázni, hogy a téli etetés által a telephez szokott madarak ennek fiatal madárvédelmi ültetvényeiben még nem találtak megfelelő fészkelésre alkalmas csalis helyet és beköltöztek az oszlopokon álló műodukba. Ebből az következik, hogy a madarak meghálálják a téli etetést és még megfelelő fészkelő helyek hiánya ellenére sem hagyják el megszokott helyeiket.

Ugyancsak megjegyzésre méltó a kerti rozsdafarkú fiókáinak száma. Eddigi megfigyelések szerint a kerti rozsdafarkú 5—6, legritkább esetben 7 drb. tojást tojik. A kimutatásban szereplő 10 drb. tojás így jóval meghaladja a rendes tojásszámot.

A bemutatott eredmények végül megmutatják, hogy a hasznos madarak védelmével és fészkelő helyeik biztosításával milyen nagy mértékben elősegíthetjük szaporodásukat és ezáltal közvetve milyen egyszerű módon, küzdhetünk a rovarok elszaporodása ellen.

Ijjász Ervin.

Konjunktúra-változás a nemzetközi fapiacokon? „Der Holzmarkt” c. berlini lap a következő érdekes megállapításokat közli: Ha a svéd faexportegyesülésnek évi jelentését, kritikát gyakorolva átvizsgáljuk, arra a következtetésre kell jutnunk, hogy a világ fapiacain a helyzet megjavult. A különböző fakiviteli országok 1933. évben kereken 4,770.000 standardot vittek ki az 1932. évi 3,829.000 standard faanyaggal szemben. Svédország faexportja is kivette ebből a maga részét. A kivitel, mely 1932-ben 763.000 standardra rúgott, 1933-ban 909.000 standardra emelkedett. A svéd közvélemény ehhez messzemenő reményeket fűz. Egy nagy stockholmi napilap például nagyon optimisztikusan nyilatkozik a kilátásokról. Úsztatott fából az egyik számbajövő, faúsztatásra berendezett svéd folyamon az előző évi famennyiségnek a dupláját lehetett látni. Hogy a cellulose fa piaca mennyire megjavult, bizonyítja az a tény, hogy Svédországban sokkal több kisebbméretű fát döntöttek, mint az előző évben. Az utóbbi évek nyomott piaci helyzete után a piac nyilvánvalóan visszanyerte normális állapotát, aminek következtében az idej fatermelés jelentékenyen jobb elhelyezési lehetőségekkel számol. Ha a fenti számokat nem is tudjuk átvizsgálni, a helyzetről festett képet mégis nagyon rózsásnak kell tartanunk. Mindenképpen megállapítható azonban, hogy itt is újból reménykednek.

A föld sugárzás és az erdők fejlődése. A „Deutsche Forstwirt” közleménye szerint Loy és dr. Müller bajor erdőtisztek hosszabb vizsgálatok alapján meggyőződtek arról, hogy úgy az egyes erdei fák megjelenési formája, mint a természetes társulások összképe kimutatható módon befolyásolható rövidhullámú sugarakkal, amelyek gyaníthatóan a földből erednek s amelyeknek fizikai tulajdonságairól közelebbit még nem tudunk. A hazai erdőt alkotó tű- és lomblevelű fanemeink ezek szerint két csoportra oszlanak éspedig sugárérzékeny és sugárt igénylő csoportokra. Az első cso-

portba tartoznak az összes tű- és lomblevelű fák, a tölgy fanemek kivételével. A fentnevezett erdőtisztek vizsgálataik alapján azt hiszik, hogy a növekedés akadályozása és megszűnése legkülönbözőbb formáinak, valamint az erdészeti patológia és entomológia bizonyos előjelenségeinek indító okait a föld sugarak hatásában közvetlenül megtalálták. Több támpontjuk van arra nézve, hogy az új ismeretek révén az erdőművelés terén eddig megmagyarázhatatlannak tartott alapvető problémák más megvilágításba kerülnek.

A legkönnyebb fa. A világ legkönnyebb fája az *Alstonia Spatuláta*, mely értékeit a föld alatt őrzi. Ez a fa a Maláy félszigeten nő, a bennszülöttek már évszázadok óta ismerik és Akar Angalnak, könnyű gyökérnek hívják. Holland-Indiában Kajoe Gaboch a neve. Ennek a fának a technikában való kiváló használhatóságát csak az utóbbi időben fedezték fel. A mocsarakat és állóvizeket kedveli, a vízes talajban 8 méter magasra nő és törzsének átmérője 15—25 cm egy méterrel a talaj felszíne felett. A gyökerek 10 méter mélyre hatolnak le és ezek szolgáltatják a hihetetlenül könnyű faanyagot. Kiemelésük nagyon nehéz, de a levegőn gyorsan száradnak és a friss törések az elefántsontra emlékeztetnek. Anyaga olyan laza, hogy térfogatának egytizedére összepréselhető, vízben azonban újra visszanyeri eredeti nagyságát. Különböző darabokban kerül a kereskedelmi forgalomba, árát súly szerint számítják. Egy kisebb hajórakomány értéke átlagosan 100 angol font. Első pillanatra nem tűnik nagyon olcsónak, de ha terjedelmét tekintjük, nem drágább más bútorfánál. Használhatósága és elkövetkező szerepe a technikában még szinte beláthatatlan. Repülőgépekhez, hideg és meleg elleni szigeteléshez, telefonfülkék, kipárnázások készítésénél használják eddig. („Magyarság” 1934. évi április hó 24-iki számából.)

Nagy erdőtűzek Erdélyben. A napilapok közlése szerint a Zernest környéki erdőkben ez évi április hó 29-én tűz keletkezett, amely a nagy hőségben félelmetes erővel elterjedt. Az erdőben dolgozó 30 munkás közül 15 a lángokban lelte halálát, a tűzhöz kivonult brassói és fogarasi tűzoltóság a rettentő forróságban nem tudta a lángok terjedését megakadályozni. Két század katona árkokkal igyekezett a veszedelemnek gátat vetni. A szebenmegyei Orlát község határában is leégett egy többszáz hold kiterjedésű erdő. Kolozsvár mellett elterülő erdőségekben is veszedelmes tűz pusztított.

További jelentések szerint a brassói kerületben újabb négy erdőben pusztított a tűz. Ötven parasztot letartóztattak, akik be is vallották, hogy ők gyújtogattak. Marosvásárhelyi jelentés szerint a lapusnyai erdőségekben május hó 4-én oly nagy tűz kelet-

kezett, hogy a lángokat a nyolcvan kilométerre fekvő Marosvásárhelyen is látták. Az egyik erdei tisztáson levő lapusnyai királyi kastélyt, mely valamikor Rudolf trónörökös tulajdona volt, a tűz erősen veszélyeztette. A veszedelem megfékezésére Marosvásárhelyről tűzoltókat és katonaságot vezényeltek ki.

A Meszes hegységben elterülő erdőség, amelynek nagy része Zilah város tulajdona, szintén kigyulladt. Május hó 6-án 40 hold állott lángokban, s miután az oltás nem biztatott sikerrel, attól tartottak, hogy a háromezer holdas erdőség teljesen leég.

Csikszeredáról jelentették: Bélbor község határában május hó 10-én kigyulladt a székely közbirtokosok erdeje. A marosvécsi báró Kemény-féle uradalom erdeje, szintén kigyulladt, a tűz óriási méreteket öltött. A tűz oltására csendőrség vonult ki.

Magyar-osztrák ingyennyaralási csereakció. A Zentralrat der geistigen Arbeiter Österreichs, Wienben, magyarországi rokon-szervezetekkel, mindkét ország intellektuális közönsége részére ingyennyaralási csereakciót szervez. Az akció folyó évi június hó 2-től október hó 6-ig tart és abban áll, hogy a résztvevők díjtalanul élvezhetik nyaralásukat e csereakció keretében. Minden magyar, aki az általa igényelt nyaralási időtartamra magánál vagy családjánál egy osztrák vendéget fogad, jogot szerzett arra, hogy ugyanezen időtartamra (az igénylő kívánságához képest 1—4 hétig terjed a nyaralás időtartama) Ausztriában nyaralhasson. A nyaralás az igénylő kívánságának megfelelően Bécsben, vidéki városban vagy fürdőhelyen tölthető el és költségmentes, csupán 10 (tíz) pengőt kell jelentkezési és kezelési díj címén az igénylőnek lefizetnie. Ezzel szemben minden jelentkező a legmesszebbmenő vasúti kedvezményben részesül.

Felvilágosítással szívesen szolgál az Österreichisches Verkehrsbüro budapesti fiókja, VI., Andrassy-út 28. sz. és a Zentralrat der geistigen Arbeiter Österreichs, Wien, I., Universitätsplatz No. 1., utóbbi 40 filléres magyar válaszbélyeg beküldése ellenében.

SAJTÓHIBÁK AZ ERDÉSZETI LAPOK 1934—IV. FÜZETÉBEN,
364—367. LAPON, „VADKÁROK” CIKKBEN

364. oldalon, 5-ik bekezdés, 12. sorban:

Az állatok is változatosak — helyett: Az *állatok* is változatosak.

365. oldalon, 2-ik bekezdés, 7. sorban:

Állatokkal helyett: *állatokkal*.

Ugyanazon bekezdés 12. sorban:

rajtól való megoltalmazása — helyett: *zajtól* való megoltalmazása.

366. oldalon, 2-ik bekezdés, 2. sorban:

szarvasok logikájával — helyett: *szarvas biológiájával*.

Fa- és építési anyagok tájékoztató árai május havában.

I. Faárak:

termelők és nagykereskedők közötti forgalomban:

A) Lombfaanyagok.

1. Gömbfa m³-ként

ab feladóállomás.	Pengő
Tölgy 30 cm felül	12—30
Tölgyfournier 45 cm felül	50—70
Bükk 30 cm felül	16—26
Gyertyán 25 cm felül	20—30
Kóris 30 cm felül	15—35
Kórisfournier	55—65
Jávor 30 cm felül	30—55
Szil 30 cm felül	8—15
Eger 26 cm felül	20—35
Nyár (gyufa)	17—22
Nyár 50 cm felül	30—40
Kóris bognárfa 10 t vg.	300—350
Akác „ 10 „ „	280—320
Akácoszlop . 10 „ „	300—320

2. Fűrészelt lombfaanyag.

m ³ -ként budapesti paritásban	Pengő
+ forgalmi adó.	
Tölgy, merkantil, széle-	
zeten	80—100
Kóris I. o.	100—120
Szil	—
Gyertyán jobb	80—90
Jávor I. o.	120—130
Eger	90—120
Nyár	—
Hárs	—
Bükk, gőzölt, I. o.	90—100
Bükk „ szélezetlen	—
Bükk gőzöletlen „	—

3. Tűzifa.

A Faforgalmi Rt. által a termelőknek április hóban fizetett
átvételi árak

budapesti paritásban, I. osztályú áruért a következők:

Oszt. áru	Hasáb	Hasított dorong	Dorong	Vékony dorong	Tuskó
Bükk -----	310	300	270	220	270
Cser, tölgy, kóris -----	275	265	235	190	235
Gyertyán -----	305	295	265	215	265
Akác, száraz -----	280	270	250	220	250
Egyéb keményfa -----	270	260	230	180	230
Fenyő -----	280	—	230	—	—
Lágy lombfa -----	240	—	200	—	200
Hántott cser, tölgy ----	—	—	290	—	—
Akác friss -----	260	250	230	190	230

A Budapest és környékére szállítandó külföldi tűzifa ára 1934. évi III. 8-tól legkésőbb ez évi június hó végéig a fenti R.-T.-ra kötelezően előírt faáraknál 15 P-

vel magasabb összegben lett megállapítva. A R.-T. ennél sem drágábban, sem olcsóbban nem adhat el tűzifát.

4. Kicsinyberni tűzifaárak

Budapesten:

A gőzfavágó telepéről egész fuvar-tételben, házhoz szállítva, forgalmi adó nélkül.

Aprított bükkfa q-ként	Pengő
kiskereskedőknek	4'00—4'20
fogyasztóknak	4'30—4'40
Cserfa kiskereskedőknek	3'60—3'80
fogyasztóknak	4'00—4'10
Ab telep 25 fillérrel olcsóbb.	

5. Egyéb faanyagok:

Bükk keréktalp db (f)	—
Kóris „ „ „	—
Nyírfarúd „ „ „	—
Tölgydonga I-a akója	4—6
Tölgydonga II-a „	—
I-o. tölgyparketta, méret szerint	7—9
II-o. „ „ „	6—8
I. o. bükk parketta	5'00—5'50
II. o. „ „ „	4'50—5'00

B) Fenyőfaanyagok.6. *Budapesti fenyőfa-detailárok*
m³-ként:

ab raktár.

Pengő

Válogatott lúcfenyő . . . 110—120

I. oszt. áru 24 mm

alapon 100—110

II. oszt. áru 24 mm

alapon 80—90

III. oszt. áru 24 mm

alapon 65—70

Léc, hosszú 60—65

Zárléc lúcfenyő 60—65

Faragott fa alapára . . . 42—45

Fűrészelt fa 6 m-ig . . . 54—60

Zsindely ezre, 18 collos. —

7. *Import fenyőfaanyagok*, nagy-
bani árak m³-ként ab magyar
határ.**a) Erdélyi áru:**

Pengő

Penge hulló lúcc (építkez.

anyag m.) 95—100

Lúcc, építési anyag . . . 80—85

Román IV. oszt. lúcc . . . 68—70

Román V. oszt. jegenye 42—44

	Pengő
Lécc, zárlécc	44—46
Zsaluzó áru	32—34
Faragott fa	27—31
Fenyőrúdc 7—8 cm. fm.	0·21—0·22
„ 9—11 „ „	0·27—0·29

b) Osztrák áru:

ab Budapest Pengő

Széles építési anyag . . 46—50

Keskeny „ „ „ „ 39—40

Lécc, zárlécc 47—48

Faragott fa 29—30

8. Faszén:

Pengő

Belföldi I-a 10.000 kg . . 480—520

Románfaszén I-a 10.000 kg 500—540

Retortaszén ab m. h. à . 650—730

II. Építési anyagok árai:

Budapest ab gyártelep.

Égetett agyagtégla ezre	
nagyméretű	37—40 P
kisméretű	31—33 „
1 q égetett mészc . . .	2.60-3.20 „
100 kg. portlandcement	
	kb. 5.20—5.80

Az „Erdészeti Lapok“ 1934. évi V. füzetének
HIRDETÉSEI.

Az ERDÉSZETI LAPOK mellett mérsékelt közlési díjért a lap irányával nem ellenkező hirdetések kiadatnak.

Díjszabás. Kéthasábos szélességben (107 mm) garmond betűvel vagy ennél nagyobb betűfajttal szedett hirdetés milliméterenkint 20 fillér. (Egyszeri megjelenés mellett egész oldal 32 P.) Táblázatos és garmond betűnél kisebb betűfajttal szedett hirdetések másfélszeres egységárral számíttatnak. Ismételt megjelenés esetén megfelelő árkedvezmény.

Apróhirdetéseknél egy szó 12 fill., álláskeresleti hirdetéseknél 6 fill.

Külön mellékletek megegyezés szerint.

Adóügyekben előfizetőinknek díjmentesen szolgál felvilágosítással az Adó és Könyvvitel szerkesztősége, IX., Ferenc-körút 37. szám. Telefon: 32-2-60.

MAGYAR TŰZIFÁT

*előnyös áron, minden mennyiségben
vásárol*

WINTER HERRMANN

R.-T.

Budapest, V., Vilmos császár-út 72

Telefon: Aut. 11-2-69.

Termelések finanszírozását elvállaljuk!

(I. XVII-17.)

Fiatalember erdőben nyaralna, esetleg angol-német tanításért.
Szekeres, Budapest, Erzsébet-körút 27.

Erdei-, fekete-, lú-, jegenyefenyőt, vékony gömbfát vezetékoszlopok

céljaira 7—8 méter hosszúságtól felfelé,
minden hosszban készpénzfizetés ellenében
magas áron vásárolunk. Ajánlatokat kérjük

„Una” Faértékesítő rt., Budapest
V., Nádor-utca 21. Telefon: 278-59* szám alá

1109. I/934. szám.

Pályázati hirdetés.

Csepreg község előljárósága, a csepregi erdőbirtokosságok által fenntartott, nyugdíjazás folytán megüresedett erdőőri állásra Csepreg székhellyel pályázatot hirdet.

Az állás javadalma: havi 60 P készpénzfizetés és természetbeni lakás.

A pályázni szándékozók 1. keresztlevél, 2. erdőőri szakvizsgabizonyítvány, 3. hatósági orvosi, 4. illetőségi, 5. erkölcsi, 6. családi állapotukat, 7. eddigi alkalmazásukat igazoló bizonyítvánnyal felszerelt, kellően felbélyegzett kérvényüket Csepreg község előljáróságához f. évi május hó 25-ig adják be.

Az állás elfoglalása 1934 július 1-én esedékes.

Csepreg, 1934. évi április hó 30.

Előljáróság.

Az „Erdészeti Lapok“ 1934. évi V. füzetének tartalma:

Krónika	373
<i>Modrovich Ferenc</i> : Egy csendes évforduló. — A magyar erdészeti felső oktatás 125 éves	381
<i>Kallivoda Andor</i> : Az Alföld erdőségeinek fafajtajairól, vágásfordulójáról és berendezéséről különös tekintettel a homoki viszonylatokra. (Befejező közlemény.)	388
<i>Béky Albert</i> : A talajvizsgálat és a termőhelyi osztályok megálapítása	399
<i>Dr. Földváry László</i> : Az erdőterület és az erdőbirtokmegoszlás statisztikájának megszervezése	405
<i>Róth Gyula</i> : Adatok a fogoly életrajzához. — Feleletek H. S. Eley őrnagy úr kérdéseire	415
<i>Egyesületi közlemények</i> : Az O. E. E. igazgató-választmányának 1934. évi április hó 11-én az Egyesület székházában tartott rendes üléséről felvett jegyzőkönyv kivonata. — Kedvezményes tűzifa szállítási díjának mérséklése. — Frói tiszteletdíjak	429
<i>Hivatalos közlemények</i> : A m. kir. erdőőri és vadőri iskolák 1934. évi szeptemberi tanfolyama. — Hirdetmény az állami erdei facsemete és suhángkiszolgáltatás feltételeiről. — Maár Dénes részére hiteles erdőőri és vadőri vizsga bizonyítvány másodlat adatott ki. — A szúkárosítás folytán kitermelt lucfenyőtűzifa szállításához szükséges igazolványok kiadása tárgyában	440
<i>Irodalom: Könyvismertetés</i> : A m. kir. bányamérnöki és erdőmérnöki főiskola évkönyve az 1932—33. tanévről. (<i>Dr. Tomassovszky Imre.</i>) — <i>Dr. Karl Jäckle</i> : Die Erfolgsrechnung in der Forstwirtschaft. (<i>F. M.</i>) — <i>Prof. Dr. Heinrich Weber</i> : Forstliche Rundschau. (<i>F. M.</i>) — <i>Felix Graf von Schwerin</i> : Fasanen als Jagdwild. (<i>F. M.</i>)	443
<i>Különfélék</i> : Személyi hírek. — Halálozás. — A soproni gombaszakértői tanfolyam. (<i>Ijjász Ervin.</i>) — A gombamérgezések. (<i>Dr. Szalóky József.</i>) — Beszámoló a brandmajori madárvédelmi mintatelep első évi működéséről. (<i>Ijjász Ervin.</i>) — Konjunktura változás a nemzetközi fapiacokon? — A földugárzás és az erdők fejlődése. — A legkönnyebb fa. — Nagy erdőtűzek Erdélyben. — Magyar-osztrák ingyennyaralási csereakció	446
<i>Faanyagok és építési anyagok tájékoztató árai 1934. évi május hóban</i>	456
<i>Hirdetések</i>	I—II

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK

A m. kir. földművelésügyi miniszter 12.284/1934. F. M. számú rendelete az 1933/34. évi termelésű tűzifakészletek bejelentése és a tűzifa szállításához szükséges szállítási igazolványok igénylése tárgyában.

A tűzifa fuvarozásához szükséges szállítási igazolványok igénylése, elosztása és kiadása, továbbá a tűzifakészletek bejelentése tárgyában 11.100/1934. F. M. szám alatt kiadott (a Budapesti Közlönynek 1934. évi február hó 21. napján megjelent 41. számában közzétett) rendelettel kapcsolatosan a következőket rendeltem:

1. §.

(1.) A készleteket az köteles bejelenteni, aki azt a közforgalmu vasútállomásra, vagy bármilyen hajórakodóra kiszállítani és ott vasúti kocsiba, vagy hajóba rakva feladni jogosult, illetőleg szándékozik.

(2.) Azoknak az erdőbirtokosoknak, akik erdeiket hatóságilag jóváhagyott, rendszeres gazdasági terv szerint kezelik, a bejelentés külső oldalára a következő záradékot kell rávezetniök: az erdőbirtokra vonatkozó rendszeres gazdasági tervet a m. kir. földművelésügyi miniszter az . . . évben hagyta jóvá.

(3.) Azok az erdőbirtokosok, akik erdejüket nem kezelik hatóságilag jóváhagyott gazdasági terv szerint, a bejelentés külső oldalára a következő záradékot kötelesek rávezetni: a használatot m. kir. földművelésügyi miniszter (esetleg a . . . m. kir. erdőigazgatóság) . . . számú rendeletével engedélyezte.

(4.) A termelő vállalat, vagy vállalkozó, ha a fát az erdőbirtokostól tövön vásárolta, köteles bemutatni az illetékes m. kir. erdészeti hatóság értesítését, amellyel a használati jognak reá történt átruházását tudomásul vette.

(5.) Az olyan birtokos, aki az elszállítani szándékolt fakészletet gazdasági fásításból, fás legelőről vagy más, az erdőtörvény hatálya alá nem eső területről termelte ki, köteles ezt a körülményt községi bizonyítvánnyal igazolni.

(6.) A tűzifakészletet fő mellett, termelt állapotban megvásárló kereskedő tartozik a bejelentéshez mellékelni az eladó termelő írásbeli nyilatkozatát arról, hogy a készletet a kereskedőnek eladta, azt a kereskedő fogja a közforgalmu vasútállomásra, vagy bármilyen hajórakodóra kiszállítani és ott berakni, végül, hogy a kereskedő jogosult a készletet bejelenteni és a szállítási igazolványokat kérelmezni.

(7.) A termelő azonban ebben az esetben is köteles az e szakasz 2—5. bekezdéseiben foglaltaknak eleget tenni.

2. §.

(1.) A készleteket minden birtokos, vagy termelő község-határonként elkülönítve köteles bejelenteni.

(2.) Ettől való eltérésnek csak abban az esetben van helye, ha ugyanannak a tulajdonosnak több község határában elterülő erdőbirtoka összefüggő zárt egységet alkot.

(3.) Ebben az esetben is el kell azonban különíteni azokat a készleteket, amelyeket a birtokos tövön, vagy tő mellett, kitermelt állapotban adott el s amelyekre vonatkozólag a bejelentési kötelezettség az 1. §. (4.) bekezdése értelmében a vásárlót terheli.

3. §.

(1.) A készleteket 10.000 kg kocsirakományokra átszámítva kell a m. kir. erdőhivataloknál díjtalanul beszerezhető, erre a célra szolgáló nyomtatványokon a M. Kir. Földművelésügyi Miniszter Tüzifa-Szállítási Igazolvány Kirendeltségéhez (Budapest, V., Alkotmány-utca 6.) bejelenteni.

(2.) A készletbejelentési nyomtatvány rovataiban elkülönítve kell kitüntetni azokat a famennyiségeket, amelyeket a birtokos saját szükségleteinek (házi, vagy gazdasági szükséglet) fedezésére kíván felhasználni, vagy amelyeket saját nevére szóló iparigazolvány alapján fenntartott faraktárába kíván szállítani. (11.100/1934. F. M. számú rendelet 6. §.)

4. §.

Az egy termelésből, vagy ugyanannak a tulajdonosnak összefüggő birtokáról származó készleteket együtt lehet bejelenteni akkor is, ha azok több feladó állomásról kerülnek elszállításra. Ilyen esetben azonban a bejelentő ív felső jobb szélén az összes feladó állomásokat fel kell tüntetni.

5. §.

(1.) A szállítási igazolványokat a M. Kir. Földművelésügyi Miniszter Tüzifa-Szállítási Igazolvány Kirendeltségénél darabonként 2 fillérért beszerezhető űrlapokon kell igényelni.

(2.) Az igénylés első oldalán 10.000 kg-os kocsirakományokban kell kitüntetni elsősorban azt, hogy az ott *a), b), c)* és *d)* pontok alatt felsorolt célokra összesen hány kocsirakomány (à 10.000 kg) tüzifa szállításához szükséges igazolványt kér az igénylő. A melléte lévő táblázatban pedig el kell különíteni azt, hogy a különböző célra rendelt szállítmányokból hány kocsirakományt kíván Budapestre és hányat az ország egyéb területére szállítani.

(3.) A termelő vállalatok és kereskedők a 2. §. értelmében külön bejelentési kötelezettség alá eső készleteik mindegyikére külön igénylést kötelesek benyújtani.

6. §.

(1.) Az igénylési jegyzék *a)*, *b)* és *c)* pontja alatt felsorolt célokra kért igazolványokra vonatkozólag a jegyzék hátlapján foglalt táblázatos kimutatásban fel kell tüntetni a címzettek nevét és a rendeltetési állomást is.

(2.) Az ezekre vonatkozó szállítási igazolványokból csak az igazolványt és az ellenőrző szelvényt adja ki a Kirendeltség, amelyeken azonban a címzett és a rendeltetési állomás is fel van tüntetve.

(3.) Az egyéb szállításokra szolgáló igazolványokon a Kirendeltség csak a feladó nevét, lakhelyét és a feladó állomást tölti ki és ezekből a tőlapokat is kiszolgáltatja az igénylőknek.

(4.) Az olyan erdőbirtokosok részére, akik az összefüggő birtokukon termelt tűzifájukat több vasúti feladó állomáson, vagy több hajórakodón adják fel, a szállítási igazolványokat a Kirendeltség a feladóállomás feltüntetése nélkül szolgáltatja ki.

7. §.

(1.) A belföldi szállítás céljaira szolgáló szállítási igazolványokhoz — a hajón eszközlendő szállítások és a Máv. részére rendelt tűzifa szállítmányok kivételével — 15 tonnánként 1 darab Országos Erdei Alap fuvarlevelet — a Kirendeltség díjtalanul bocsát az igénylők rendelkezésére.

(2.) Amennyiben az igénylőnek régebben rendelkezésére bocsátott Országos Erdei Alap fuvarlevelei vannak készletben, ezeket a további szállításokhoz felhasználhatja és amennyiben ezen a címen a fuvarlevél kiadását nem igényli, a Kirendeltség a 15 tonnás szállítási igazolványt az előírt 3 pengős ár helyett 1 pengő 40 fillér ellenében szolgáltatja ki, vagy az érintetlenül visszaküldött fuvarlevelekért darabonként 1 pengő 60 fillért ír a fél számláján jóvá.

8. §.

(1.) A szállítási igazolványokról és fuvarlevelekről az, akinek kiszolgáltatták, kétféle módon köteles elszámolni. És pedig:

a) az erre szolgáló és a Kirendeltség által megküldött kimutatásokon, amelyeknek minden egyes rovatát a fél megfelelően kitölteni és a bejegyzett adatokat a feladó állomás bélyegzőjével igazoltatni köteles.

b) a tőlappal együtt kiadott szállítási igazolványokról pedig ezen kívül a megfelelően kitöltött tőlapokkal, amelyeket legkésőbb a kiadástól számított 6 héten belül a Kirendeltséghez kell postán beküldeni.

(2.) Az *a)* pont értelmében kiállított kimutatásokat a fuvarlevél kiszolgáltatásától számított 2 hónapon belül kell megfelelően kitöltve betérjeszteni.

9. §.

(1.) Attól, aki a készlet-bejelentésbe a valóságnak meg nem feléző adatokat vesz fel, vagy a fuvarlevelekről és szállítási igazolványokról a megállapított határidőn belül el nem számol, az intéző bizottság a szállítási igazolványokat legfeljebb 3 havi időtartamra megtagadhatja (11.100/1934. F. M. sz. rendelet 11. §-a).

10. §.

Az igazolványok díja 10.000 kg-ként 2 pengő, amely összeget az igénylés alkalmával kell a Kirendeltség 23.602. számú postatakarékpénztári csekkszámájára befizetni és az igényléshez csatolni kell a csekklap elismervény szelvényeit.

11. §.

Az igénylő hibájából tévesen kiállított szállítási igazolványokat a Kirendeltség csak a megállapított kiállítási díjnak újból való befizetése esetén cseréli ki, illetőleg helyesbíti. Az ilyen igazolványokhoz újabb Országos Erdei Alap fuvarlevelet a Kirendeltség nem szolgáltat ki.

12. §.

(1.) Az igazolványokat a Kirendeltség 15.000 és 5000 kg-os címletekben szolgáltatja ki, s a 15.000 kg-os igazolvánnyal legfeljebb 15.750, az 5000 kg-ossal pedig legfeljebb 5250 kg tűzifát lehet szállítani. Amennyiben a rakomány súlya ezt a mennyiséget meghaladja, egy újabb 5000 kg-os szállítási igazolványt kell a szállítmányhoz csatolni.

(2.) Amennyiben az igénylő 10.000 kg-os kocsirakományokat kíván szállítani, az igénylésben külön fel kell tüntetni azt, hogy erre a célra hány, egyenként 5000 kg-os szállítási igazolványra van szüksége.

Budapest, 1934. évi április hó.

Dr. Kállay Miklós, s. k.,
m. kir. földművelésügyi miniszter.